

MATERIAŁY I STUDIA

Zeszyt nr 234

Rynek pracy w Polsce.

Wynagrodzenia, produktywność pracy i migracje
w świetle badań ankietowych w listopadzie 2008 r.

Wiesław Gumuła, Adrian Gucwa,
Zbigniew Opioła, Witold Nalepa

Artykuł przyjęty do publikacji decyzją Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 5 lutego 2009 r.

Projekt graficzny:
Oliwka s.c.

Skład i druk:
Drukarnia NBP

Wydął:
Narodowy Bank Polski
Departament Edukacji i Wydawnictw
00-919 Warszawa, ul. Świętokrzyska 11/21
tel. 022 653 23 35, fax 022 653 13 21

© Copyright Narodowy Bank Polski, 2009

Materiały i Studia rozprowadzane bezpłatnie.

Dostępne są również na stronie internetowej NBP: <http://www.nbp.pl>

Spis treści

Spis wykresów	4
Spis tabel	6
Streszczenie	9
1. Charakterystyka badań	15
2. Wynagrodzenia	16
2.1. Wynagrodzenia w opiniach pracodawców	16
2.2. Wynagrodzenia z perspektywy bezrobotnych	21
3. Produktywność pracy, sprzedaż oraz ceny	23
4. Migracje zarobkowe a rynek pracy	29
4.1. Wyjazdy zarobkowe za granicę w opiniach pracodawców	29
4.2. Wyjazdy zarobkowe za granicę w opiniach bezrobotnych	32
5. Ruch kadrowy	36
5.1. Ruch kadrowy w opiniach pracodawców	36
5.2. Aktywność bezrobotnych na krajowym rynku pracy	40
Załącznik 1. Charakterystyka terenowych badań krajowego rynku pracy w listopadzie 2008 r.	41
Załącznik 2. Charakterystyka próby badawczej bezrobotnych	45
Załącznik 3. Charakterystyka próby badawczej przedsiębiorców	48
Załącznik 4. Dodatkowe zestawienia tabelaryczne wyników pięciu edycji badań (październik 2006 r., maj 2007 r., listopad 2007 r., maj 2008 r., listopad 2008 r.)	52
Załącznik 5. Ankieta dla pracodawców	58
Załącznik 6. Ankieta dla bezrobotnych	69

Spis wykresów

- Wykres 1.** Przeciętny procentowy wzrost wynagrodzeń przewidywany przez pracodawców w ciągu najbliższych 6 miesięcy (na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.) 9
- Wykres 2.** Uśrednione przewidywania pracodawców na temat wzrostu produktywności pracy w ankietowanych przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy (na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.) 11
- Wykres 3.** Przeciętny prognozowany wzrost cen towarów lub usług w ciągu najbliższych 6 miesięcy (na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.) 12
- Wykres 4.** Przewidywania pracodawców na temat kształtowania się, w ciągu najbliższych 6 miesięcy, przeciętnego wynagrodzenia w kierowanych przez nich przedsiębiorstwach 18
- Wykres 5.** Oczekiwania płacowe w świetle wypowiedzi bezrobotnych (wyniki badań z października 2006 r., maja i listopada 2007 r. oraz maja i listopada 2008 r.) 22
- Wykres 6.** Szacowane miesięczne koszty dojazdów do pracy w świetle wypowiedzi bezrobotnych (wyniki badań z października 2006 r., maja i listopada 2007 r. oraz maja i listopada 2008 r.) 22
- Wykres 7.** Procent wskazań na migracje zarobkowe za granicę jako przyczynę trudności ze znalezieniem odpowiednich pracowników (wyniki badań z maja i listopada 2007 r. oraz maja i listopada 2008 r.) 30
- Wykres 8.** Wpływ migracji zarobkowych na przewidywany wzrost wynagrodzeń w ankietowanych przedsiębiorstwach 31
- Wykres 9.** Obecność ruchu kadrowego w ankietowanych przedsiębiorstwach w okresie 6 miesięcy poprzedzających badania 37
- Wykres 10.** Przewidywania pracodawców dotyczące stopnia trudności znalezienia pracowników w ciągu najbliższych 6 miesięcy 39

Spis tabel

- Tabela 1.** Oczekiwania płacowe ze strony osób świadczących już pracę w październiku 2006 r., maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r. w ocenie pracodawców (w %) 17
- Tabela 2.** Oczekiwania płacowe bezrobotnych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r. w ocenie pracodawców (w %) 18
- Tabela 3.** Przewidywany przez pracodawców wzrost przeciętnych wynagrodzeń w ciągu najbliższych 6 miesięcy w ankietowanych przedsiębiorstwach (w %) 19
- Tabela 4.** Uśrednione wypowiedzi pracodawców na temat procentowego wzrostu przeciętnych wynagrodzeń w ankietowanych przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy (średnia ważona przy uwzględnieniu wielkości zatrudnienia – na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.) 19
- Tabela 5.** Przyczyny przewidywanego wzrostu wynagrodzeń w badanych przedsiębiorstwach w październiku 2006 r., maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r. w ocenie pracodawców (%) 21
- Tabela 6.** Uśrednione przewidywania pracodawców na temat wzrostu produktywności pracy w ankietowanych przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy (średnia ważona przy uwzględnieniu wielkości przychodów przedsiębiorstw w ciągu ostatnich 6 miesięcy – na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.) 23
- Tabela 7.** Charakterystyka pracodawców, którzy przewidywali największy i najmniejszy wzrost produktywności pracy w ciągu najbliższych 6 miesięcy – na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r. 24
- Tabela 8.** Dynamika przychodów szacowanych przez przedsiębiorców (na podstawie odpowiedzi na pytanie o przychody z ostatnich 6 miesięcy oraz na pytanie o przychody przewidywane w najbliższych 6 miesiącach) (w zł) 25
- Tabela 9.** Przewidywania pracodawców na temat związku zmian w wynagrodzeniach ze zmianami w wydajności pracy w ankietowanych przedsiębiorstwach – na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r. 26
- Tabela 10.** Przeciętny prognozowany wzrost cen towarów lub usług (średnia ważona przy uwzględnieniu wielkości sprzedaży – na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.) 26

Tabela 11. Charakterystyka pracodawców, którzy najczęściej przewidują wzrost lub utrzymanie się cen swoich towarów i usług w ciągu najbliższych 6 miesięcy (na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.)	28
Tabela 12. Najczęstsze przyczyny odejścia pracowników (z własnej inicjatywy) z ankietowanych przedsiębiorstw	29
Tabela 13. Status bezrobotnych na rynku pracy przed wyjazdem za granicę (w %)	33
Tabela 14. Przeciętne minimalne wynagrodzenie netto, składające bezrobotnego do pozostania w kraju	35
Tabela 15. Przyczyny trudności ze znalezieniem pracowników według pracodawców (w %)	38
Tabela 1A. Powiaty, w których przeprowadzono badania terenowe (klasyfikacja według stopy bezrobocia na koniec września 2008 r.)	41
Tabela 2A. Liczebność próby badawczej bezrobotnych w powiatach stołecznych w województwach	42
Tabela 3A. Liczebność próby bezrobotnych według czasu pozostawiania na bezrobociu w województwach (X – zalecany dobór; Y – faktyczny dobór)	43
Tabela 4A. Rozkład próby badawczej bezrobotnych według czasu pozostawiania na bezrobociu (w %)	43
Tabela 5. Próba badawcza bezrobotnych według wykształcenia (w %)	43
Tabela 6A. Zalecona liczebność próby badawczej przedsiębiorstw w powiatach stołecznych i w województwach ogółem	44
Tabela 7A. Rozkład próby badawczej przedsiębiorstw według liczby zatrudnionych (w %)	45
Tabela 8A. Rozkład próby badawczej przedsiębiorstw według sekcji PKD 2004 uwzględnionych w badaniach (w %)	45
Tabela 1B. Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według okresu pozostawiania bez pracy w poszczególnych typach powiatów	46
Tabela 2B. Struktura próby badawczej bezrobotnych według czasu pozostawiania bez pracy	46
Tabela 3B. Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według wieku w poszczególnych typach powiatów	46
Tabela 4B. Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według wykształcenia w poszczególnych typach powiatów	47
Tabela 5B. Struktura próby badawczej bezrobotnych według wykształcenia	47
Tabela 6B. Łączne dochody gospodarstw domowych	47

Tabela 1C. Liczebność próby badawczej przedsiębiorstw według województw	48
Tabela 2C. Struktura próby badawczej według wielkości przedsiębiorstw	49
Tabela 3C. Struktura próby badawczej i struktura podmiotów gospodarczych w kraju (według wielkości przedsiębiorstw)	49
Tabela 4C. Struktura próby badawczej przedsiębiorstw według sekcji PKD 2004	50
Tabela 5C. Struktura próby badawczej i struktura podmiotów gospodarczych w kraju (według sekcji PKD 2004 uwzględnionych w badaniach) ..	50
Tabela 6C. Przedsiębiorstwa eksportujące towary lub usługi w 2007 r.	51
Tabela 7C. Wynik finansowy badanych przedsiębiorstw na koniec grudnia 2007 r.	51
Tabela 8C. Przeciętne wynagrodzenie brutto w badanych przedsiębiorstwach za ostatnie 12 miesięcy, licząc od miesiąca poprzedzającego badania, według typów powiatów	51
Tabela 9C. Struktura przedsiębiorstw według przeciętnego wynagrodzenia brutto za ostatnie 12 miesięcy, licząc od miesiąca poprzedzającego badania w listopadzie 2008 r.	52
Tabela 1D. Przedsiębiorstwa skłonne są zaoferować poszukiwanym pracownikom wynagrodzenie (w %)	52
Tabela 2D. Przewidywania pracodawców na temat kształtowania się, w ciągu najbliższych 6 miesięcy, przeciętnego wynagrodzenia w kierowanych przez nich przedsiębiorstwach (w %)	53
Tabela 3D. Wpływ migracji zarobkowych na przewidywany wzrost wynagrodzeń w ankietowanych przedsiębiorstwach (w %)	53
Tabela 4D. Przewidywania dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług, w badanych przedsiębiorstwach, w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w %)	53
Tabela 5D. Przewidywania dotyczące kształtowania się produktywności pracy, w badanych przedsiębiorstwach, w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w %)	53
Tabela 6D. Przewidywania respondentów na temat kształtowania się cen produktów lub usług, które stanowią podstawowy przedmiot działalności ankietowanych przedsiębiorstw, w okresie najbliższych 6 miesięcy (w %)	54
Tabela 7D. Opinie respondentów na temat problemów ze znalezieniem odpowiednich pracowników w ciągu ostatnich 6 miesięcy (w %) ...	54
Tabela 8D. Wolne miejsca pracy w ankietowanych przedsiębiorstwach (w %) ..	54

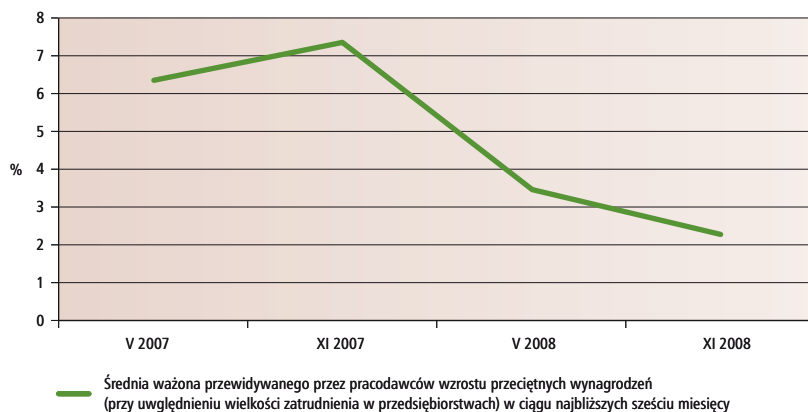
Tabela 9D. Zamiary respondentów co do zatrudnienia (wzrost lub spadek zatrudnienia) w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w %)	54
Tabela 10D. Prognozy respondentów dotyczące stopnia trudności w znalezieniu pracowników w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w %)	55
Tabela 11D. Przewidywania respondentów na temat kształtowania się w najbliższym okresie stopy bezrobocia w powiecie, w którym znajduje się siedziba ankietowanego przedsiębiorstwa (w %)	55
Tabela 1d. Jaka minimalna miesięczna płaca netto („na rękę”) skłoniłaby respondentów do podjęcia pracy w regionie, w którym mieszkają, przy dojazdach nie dłuższych niż pół godziny w jedną stronę?	55
Tabela 2d. Jaka minimalna miesięczna płaca netto („na rękę”) skłoniłaby respondentów do podjęcia pracy w regionie, w którym mieszkają, przy dojazdach około jednej godziny w jedną stronę?	62
Tabela 3d. Czy respondenci byliby gotowi zmienić miejsce zamieszkania, gdyby znaleźli atrakcyjną i dobrze płatną pracę poza obecnym miejscem zamieszkania (w %)?	56
Tabela 4d. Jaka minimalna miesięczna płaca netto („na rękę”) skłoniłaby respondentów do zmiany miejsca zamieszkania w celu podjęcia pracy?	56
Tabela 5d. Powody podjęcia przez respondentów decyzji o wyjeździe za granicę w celach zarobkowych (w %)	56
Tabela 6d. Jeżeli respondenci wyjeżdżali za granicę w celach zarobkowych, czy pracując za granicą wykonywali pracę w swoim zawodzie (w %)?	56
Tabela 7d. Czy w okresie najbliższych 6 miesięcy respondenci zamierzają podjąć pracę za granicą (w %)?	57
Tabela 8d. Jeżeli w okresie najbliższych 6 miesięcy respondenci zamierzają podjąć pracę za granicą, to co skłania ich do wyjazdu (w %)?	57
Tabela 9d. Jaka, zdaniem respondentów, część osób zarejestrowanych w urzędach pracy nielegalnie pracuje zarobkowo?	57
Tabela 10d. Czy respondenci byliby w stanie podjąć pracę, gdyby miała się ona rozpocząć w ciągu najbliższego tygodnia (w %)?	57

Streszczenie

Raport zawiera analizę wyników badań ankietowych, które zostały przeprowadzone w listopadzie 2008 r. na reprezentatywnych próbach 1600 pracodawców oraz 2000 bezrobotnych. Analiza uwzględnia również wyniki czterech wcześniejszych edycji badań terenowych, przeprowadzonych w odstępach półrocznych w latach 2006–2008. Przedmiotem analizy są opinie oraz przewidywania obydwu kategorii respondentów na temat zmian w wynagrodzeniach oraz produktywności pracy, a także opinie na temat migracji zarobkowych i ruchu kadrowego.

Pracodawcy przewidują znacznie mniejszy wzrost przeciętnych wynagrodzeń w ich przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych sześciu miesięcy niż w poprzednich edycjach badań. W maju 2007 r. średnia ważona wzrostu przeciętnych wynagrodzeń (przy uwzględnieniu wielkości zatrudnienia w przedsiębiorstwach) wynosiła 6,4%, w listopadzie 2007 r. – 7,4%, w maju 2008 r. – 3,5%, a w obecnej edycji badań – 2,3% (wykres 1).

Wykres 1. Przeciętny procentowy wzrost wynagrodzeń przewidywany przez pracodawców w ciągu najbliższych 6 miesięcy (na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.)

Pracodawcy oceniają tempo wzrostu oczekiwań płacowych osób już zatrudnionych jako mniejsze, niż wynikało z ocen prezentowanych w poprzednich edycjach badań. Zdaniem pracodawców większość osób świadczących już pracę jest skłonna ją kontynuować pod warunkiem uzyskania wynagrodzenia na zbliżonym lub nieznacznie wyższym poziomie niż dotychczas. Z opinii pracodawców wynika również, że zmieniły się oczekiwania płacowe bezrobotnych: zwiększył się odsetek pracodawców twierdzących, że osoby bezrobotne są gotowe podjąć pracę za wynagrodzenie niższe lub zbliżone do tego, jakie deklarowały w poprzednich edycjach badań.

Podobnie jak w poprzednich edycjach badań, pracodawcy stwierdzają, że dynamika wzrostu aspiracji płacowych bezrobotnych jest mniejsza niż osób świadczących już pracę.

Nieco inne wnioski można wyciągnąć z ankiety przeprowadzonej z bezrobotnymi. Wynika z niej, że nadal utrzymuje się trend polegający na wzroście ich oczekiwań płacowych, jakkolwiek dynamika wzrostu presji płacowej słabnie. Przy dojazdach do miejsca pracy, które zajmują około pół godziny, są to następujące przeciętne oczekiwania, wskazywane jako warunek podjęcia pracy: 1227 zł (październik 2006), 1338 zł (maj 2007), 1486 zł

(listopad 2007), 1536 zł (maj 2008) i 1588 zł (listopad 2008). Przy dojazdach zajmujących około jednej godziny jest to odpowiednio: 1558 zł, 1709 zł, 1880 zł, 1929 zł i 1986 zł. Przy zmianie miejsca zamieszkania jest to odpowiednio: 2260 zł, 2478 zł, 2667 zł, 2776 zł oraz 2920 zł. Powyższe kwoty dotyczą wynagrodzeń netto.

Podobnie jak we wcześniejszych badaniach, istnieje zależność pomiędzy wysokością stopy bezrobocia w powiatach zamieszkiwanych przez bezrobotnych, a ich oczekiwaniami płacowymi. Respondenci z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia wykazują mniejsze aspiracje płacowe niż respondenci z powiatów o niskiej stopie bezrobocia i stołecznych powiatów grodzkich. Utrzymuje się również zależność pomiędzy oczekiwaniami płacowymi bezrobotnych i ich wykształceniem. Korelacja ta ma charakter dodatni: bezrobotni lepiej wykształceni żądają wyższych wynagrodzeń.

Rosnące aspiracje płacowe bezrobotnych stoją w sprzeczności z zapowiedzią coraz mniejszej gotowości ich zaspokojenia przez pracodawców, co obrazują również odpowiedzi na inne pytania zadawane pracodawcom. Gotowość ulegania presji płacowej przez pracodawców jest znacznie mniejsza, niż w poprzednich edycjach badań.

Warto w tym miejscu podkreślić, że brak jest jednoznacznej zależności pomiędzy stopą bezrobocia a gotowością ulegania presji płacowej przez pracodawców. Co więcej, daje się również zauważyć pozornie paradoksalna zależność, która polega na tym, że w licznych powiatach o wysokiej stopie bezrobocia pracodawcy przewidują większy wzrost przeciętnych wynagrodzeń, niż w powiatach o niskiej stopie bezrobocia. W swobodnych rozmowach, przeprowadzonych w kilka tygodni po ostatnich badaniach ankietowych, pracodawcy interpretowali ten fakt poprzez wskazanie na duże trudności w znalezieniu odpowiednich kandydatów do pracy w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia. Hipoteza o wpływie tego czynnika będzie weryfikowana w kolejnych edycjach badań.

O wzroście przeciętnych wynagrodzeń w przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych sześciu miesięcy przekonanych jest obecnie 27,1% kierujących nimi przedsiębiorców. W październiku 2006 r. było to 57,3% (w tej edycji badań przewidywania dotyczyły dwunastu miesięcy), w maju 2007 r. – 49,0% pracodawców, w listopadzie 2007 r. – 48,4%, natomiast w maju 2008 r. – 35,6%.

Systematycznie zwiększa się odsetek pracodawców, którzy przewidują utrzymanie się wynagrodzeń na poziomie zbliżonym do dotychczasowego: w październiku 2006 r. – 30,6% (projekcja 12-miesięczna), w maju oraz listopadzie 2007 r. – 39,3%, w maju 2008 r. – 52,8% oraz w listopadzie 2008 r. – 61,3%.

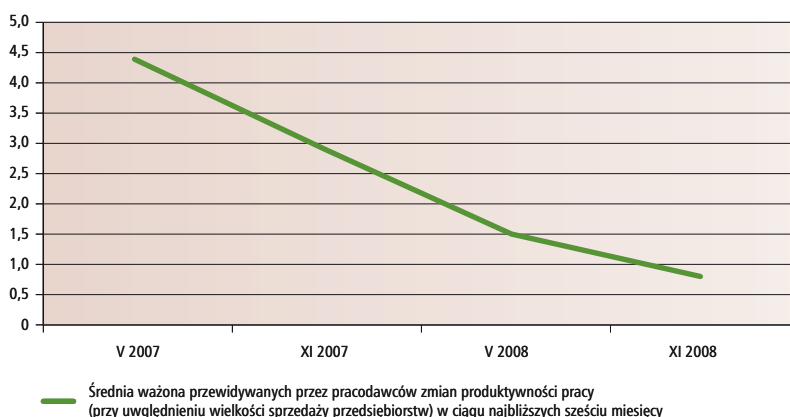
W porównaniu z poprzednimi edycjami badań zwiększył się udział respondentów twierdzących, że nastąpi spadek wynagrodzeń: w październiku 2006 r. – 0,6% (projekcja 12-miesięczna), w maju 2007 r. – 0,3%, w listopadzie 2007 r. – 0,4%, w maju 2008 r. – 0,2%, w listopadzie 2008 – 1,8%. Prawie co dziesiąty przedsiębiorca (9,7%) nie potrafi przewidzieć kierunku zmian wynagrodzeń w swoim przedsiębiorstwie (w maju 2007 r. – 11,1%, w listopadzie 2007 r. – 11,8%, w maju 2008 r. – 11,2%).

W porównaniu z poprzednimi edycjami badań zmniejsza się odsetek przedsiębiorstw, które przewidują wzrost produktywności pracy (w maju 2007 r. – 21,4%, w listopadzie 2007 r. – 20,9%, w maju 2008 r. – 23,4%, w listopadzie 2008 r. – 17,4%). Zwiększa się udział pracodawców, którzy przypuszczają, że produktywność pracy w ciągu najbliższych sześciu miesięcy utrzyma się na dotychczasowym poziomie (w maju 2007 r. – 59,4%, w listopadzie 2007 r. – 62,9%, w maju 2008 r. – 60,5% oraz w listopadzie 2008 r. – 63,4%). Spadek produktywności pracy przewiduje więcej pracodawców niż w poprzednich edycjach badań (w maju 2007 r. – 1,3%, w listopadzie 2007 r. – 2,5%, w maju 2008 r. – 1,7% oraz w listopadzie 2008 r. – 3,9%).

Pracodawcy, pytani wprost o procentowe zmiany produktywności w przedsiębiorstwach, przewidują znacznie mniejszy wzrost produktywności pracy w ciągu najbliższych sześciu miesięcy, niż sądzili w poprzednich edycjach badań. W trzech wcześniejszych edy-

cyjach badań średnia ważona (przy uwzględnieniu wielkości sprzedaży przedsiębiorstw) wzrostu produktywności pracy wynosiła odpowiednio 4,4% (maj 2007 r.), 2,9% (listopad 2007 r.) i 1,5% (maj 2008 r.). Obecnie pracodawcy przewidują, że średni wzrost produktywności w ich przedsiębiorstwach wyniesie 0,8% (wykres 2).

Wykres 2. Uśrednione przewidywania pracodawców na temat wzrostu produktywności pracy w ankietowanych przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy (na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.)

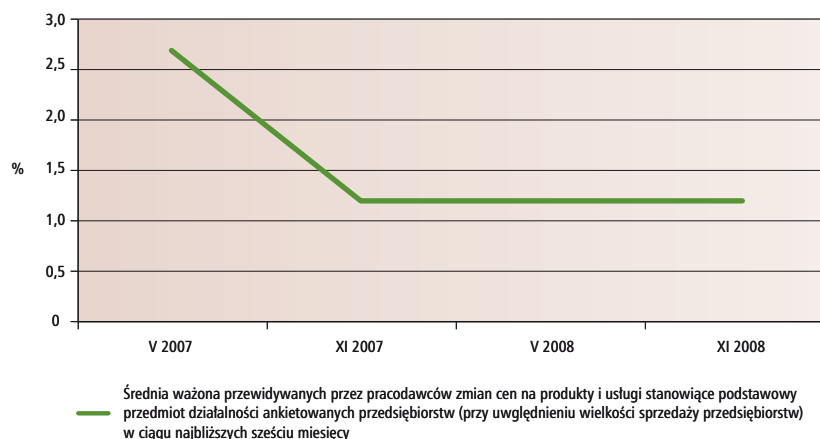
Największy wzrost produktywności pracy przewidują przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 pracowników, mające siedzibę w powiatach o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej i działające w „pozostałych usługach rynkowych” (to jest w sekcjach: hotele i restauracje; transport, gospodarka magazynowa i łączność; pośrednictwo finansowe; obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna); natomiast najmniejszy wzrost – mikroprzedsiębiorstwa (zatrudniające do 9 pracowników), mające siedzibę w powiatach o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej, działające w budownictwie.

Przedsiębiorcy przedstawiają mniej optymistyczne, niż we wcześniejszych edycjach badań, prognozy na temat wzrostu sprzedaży w ich przedsiębiorstwach. Ich zdaniem łączne przychody wzrosną w ciągu najbliższych sześciu miesięcy o 3,4%. W poprzednich edycjach badań przewidywali wzrosty odpowiednio o 6,7% (w maju 2007 r.), 4,3% (w listopadzie 2007 r.) oraz 10,6% (w maju 2008 r.).

W listopadzie 2008 r. 41,3% respondentów uważało, że w ciągu sześciu miesięcy ceny ich produktów nie zmienią się (w maju 2007 r. – 42,3%, w listopadzie 2007 r. – 37,9%, w maju 2008 r. – 45,7%); 28,6% respondentów uważało, że ceny produktów wzrosną (w maju 2008 r. – 31,4%, w maju i listopadzie 2007 r. odpowiednio: 39,3% i 37,8%); natomiast 8,4% przypuszczało, że ceny spadną (w maju 2007 r. – 3,8%, w listopadzie 2007 r. – 3,5% w maju 2008 r. – 3,9%). Odsetek respondentów, którzy nie potrafili udzielić odpowiedzi na temat kształtowania się cen ich produktów w okresie najbliższych sześciu miesięcy, wzrósł w stosunku do maja 2008 r. (18,7%) i wynosił 21,6% (w maju i listopadzie 2007 r. odpowiednio: 14,1% i 20,1%).

Pracodawcy przewidują, że ceny na produkty i usługi, stanowiące podstawowy przedmiot działalności ankietowanych przedsiębiorstw, będą rosły w takim samym tempie, jak sześć i dwanaście miesięcy temu. Prognozowany wzrost cen w najbliższych sześciu miesiącach wynosi 1,2% (w maju 2007 r. – 2,7%, w listopadzie 2007 r. – 1,2%, w maju 2008 r. – 1,2%). Wskaźnik ujmuje średnią ważoną przy uwzględnieniu wielkości sprzedaży w badanych przedsiębiorstwach (wykres 3).

Wykres 3. Przeciętny prognozowany wzrost cen towarów lub usług w ciągu najbliższych 6 miesięcy (na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.)

Największy wzrost cen jest przewidywany w przedsiębiorstwach, które mają swoje siedziby w powiatach stołecznych, funkcjonują w „pozostałych usługach rynkowych”, są przedsiębiorstwami małymi, zatrudniającymi od 10 do 49 pracowników; najmniejszy zaś – w przedsiębiorstwach z powiatów o stopie bezrobocia niższej od średniej krajowej, reprezentujących budownictwo (spadek cen o 1,6%) i zatrudniających powyżej 250 pracowników.

Wśród pracodawców przeważają ci, którzy przypuszczają, że w ich przedsiębiorstwach marżę utrzymają się na dotychczasowym poziomie (55,7% wobec 48,9% w maju 2007 r., 55,6% w listopadzie 2007 r. oraz 59,6% w maju 2008 r.).

Wzrost marż przewiduje obecnie 10,7% pracodawców (w maju 2007 r. – 20,0%, w listopadzie 2007 r. – 16,4% oraz w maju 2008 r. – 14,6%). Spadek przewiduje 18,4% (w maju 2007 r. – 13,7%, w listopadzie 2007 r. – 12,3% oraz w maju 2008 r. – 12,8%). W sumie pracodawcy prognozują utrzymanie się marż na zbliżonym do dotychczasowego poziomie.

Pracodawcy przypisują obecnie migracjom zarobkowym mniejszy wpływ na procesy zachodzące na krajowym rynku pracy, niż w poprzednich edycjach badań.

Spośród tych pracodawców, którzy planują podwyżki wynagrodzeń w swoich przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych sześciu miesięcy, prawie dwie trzecie (62,1%) jest przekonanych, że decyzje o podwyżkach nie będą w żadnej mierze spowodowane migracjami zarobkowymi pracowników. Należy podkreślić, że opinię taką formułuje teraz zdecydowanie więcej pracodawców niż w poprzednich edycjach badań. W maju 2007 r. podobnego zdania było 22,1% ankietowanych, w listopadzie 2007 r. – 36,7%, a w maju 2008 r. – 41,9%.

Mniej niż jedna czwarta pracodawców (23,3%) sądzi, że spodziewane odejścia pracowników z powodu wyjazdów zarobkowych za granicę będą jedynie nieznacznie oddziaływać na politykę płacową w przedsiębiorstwach. W poprzednich badaniach opinię taką zgłaszała zbliżony odsetek respondentów: w maju 2007 r. – 25,8%, w listopadzie 2007 r. – 23,6% oraz w maju 2008 r. – 27,7%. O średnim wpływie migracji zarobkowych przekonany jest co dziewiąty pracodawca – 10,9% (w maju 2007 r. – 23,1%, w listopadzie 2007 r. – 26,0%, w maju 2008 r. – 21,4%). Zaledwie 1,2% respondentów, którzy przewidują podwyżki wynagrodzeń, twierdzi, że będą one spowodowane przede wszystkim zamiarem zatrzymania w kraju chcących wyjechać do pracy za granicę pracowników. Jest to odsetek znacznie mniejszy niż w maju 2007 r. (28,1%), w listopadzie 2007 r. (12,7%) i maju 2008 r. (7,4%).

Przeprowadzone badania po raz kolejny dokumentują, że najbardziej wrażliwą na zagraniczne wyjazdy zarobkowe pracowników sekcją gospodarki jest budownictwo. Z kolei

najmniej obaw związanych z odejściami pracowników z powodu wyjazdów zarobkowych za granicę zgłaszali pracodawcy reprezentujący przemysł oraz „pozostałe usługi rynkowe”.

Ponad jedna piąta bezrobotnych (22,2%), badanych w listopadzie 2008 r., wyjeżdżała z kraju w poszukiwaniu pracy. W przypadku zdecydowanej większości (91,9%) poszukiwania te zakończyły się sukcesem. Próby znalezienia pracy w przypadku co dwunastego respondenta (8,1% spośród tych, którzy wyjeżdżali za granicę) okazały się bezskuteczne. Podobny rozkład odpowiedzi uzyskano we wcześniejszych edycjach badań: w maju 2007 r. – odpowiednio 90,4% i 9,6%, w listopadzie 2007 r. – 91,1% oraz 8,9%, w maju 2008 r. – 90,8% oraz 9,2%.

Z edycji na edycję badań następuje systematyczny wzrost odsetka tych bezrobotnych, którzy nie wiążą swojej przyszłości z migracją zarobkową. Wyjazd w poszukiwaniu pracy rozważa jedynie co dziesiąty respondent (10,2%). W maju 2007 r. zamiar wyjazdu za granicę sygnalizowało 17,7% ankietowanych, w listopadzie 2007 r. – 15,0%, a w maju 2008 r. – 12,1%.

Spśród tych bezrobotnych, którzy deklarują chęć migracji zarobkowej, 84,8% jest gotowych pozostać w kraju, pod warunkiem uzyskania od miejscowego pracodawcy przeciętnego wynagrodzenia w kwocie 2632 zł netto. Oczekiwania płacowe respondentów w tym zakresie zwiększyły się więc nieznacznie w stosunku do poprzednich edycji badań i były wyższe o 6,9% w porównaniu z majem 2007 r., o 2,1% – z listopadem 2007 r. i o 4,3% – z majem 2008 r.

W dalszym ciągu spada liczba pracodawców, którzy mają problemy ze znalezieniem odpowiednich pracowników. Obecnie około dwóch piątych respondentów sygnalizuje tę kwestię (41,7%), podczas gdy w maju 2007 r. zgłaszało ją ponad dwie trzecie pracodawców (69,8%), w listopadzie 2007 r. ponad połowa ankietowanych (53,9%), a w maju 2008 r. niewiele mniej niż połowa (48,2%).

O planach zwiększenia zatrudnienia poinformowała nieco ponad jedna czwarta respondentów (27,8%). To znacznie mniej niż w poprzednich edycjach badań, kiedy podobne zamierzenia sygnalizowało odpowiednio 49,2% (październik 2006 r. – dotyczy najbliższych dwunastu miesięcy), 47,5% (maj 2007 r.) oraz 40,7% (listopad 2007 r. i maj 2008 r.) pracodawców.

Większość pracodawców (65,3%) zamierza w okresie najbliższych sześciu miesięcy utrzymać zatrudnienie na tym samym poziomie. W poprzednich edycjach badań było to: 46,5% (październik 2006 r. – w tej edycji pytanie dotyczyło najbliższych dwunastu miesięcy), 48,7% (maj 2007 r.), 56,2% (listopad 2007 r.) i 56,4% (maj 2008 r.).

Co piętnasty pracodawca (6,5%) przewiduje zwolnienia w swoim przedsiębiorstwie. W październiku 2006 r. było to 4,2% respondentów (pytanie dotyczyło najbliższych dwunastu miesięcy), w maju 2007 r. – 3,3%, a w listopadzie 2007 r. i maju 2008 r. – 2,8%.

Jak więc widzimy, pracodawcy noszą się z zamiarem znacznie mniejszych redukcji zatrudnienia, niż można by się spodziewać, analizując odpowiedzi na inne pytania dotyczące obecnej i przewidywanej sytuacji gospodarczej. W celu zinterpretowania tych wyników – w styczniu 2009 r. autorzy raportu przeprowadzili rozmowy z kilkunastoma pracodawcami, pytając o przesłanki takich odpowiedzi. Pracodawcy wskazywali na dwie okoliczności, którymi się kierowali, formułując swoje zamiary. Po pierwsze, wskazywali na duże problemy ze znalezieniem odpowiednich pracowników w ostatnim roku. Brak pracowników stanowił dla nich w ostatnim okresie podstawową barierę rozwoju firmy. Nie chcieli się więc pozbywać pracowników, o których niedawno tak intensywnie zabiegali. Po drugie, badania były prowadzone w listopadzie 2008 r., kiedy skutki kryzysu finansowego nie ujawniły się jednoznacznie w sferze realnej, i w związku z tym zamiary pracodawców były przede wszystkim kształtowane przez doświadczone przez nich zjawiska ze sfery realnej oraz dotychczasowy optymizm, niż przez wiedzę o mechanizmach gospodarczych oraz wyobraźnię ekonomiczną.

Prawie dwie trzecie pracodawców (64,3%) nie obawia się, że w ciągu najbliższych sześciu miesięcy część pracowników odejdzie, mimo że przedsiębiorstwu zależy na ich pozostaniu. Jest to znaczny wzrost w porównaniu z wynikami uzyskanymi we wcześniejszych edycjach badań: 51,7% w październiku 2006 r., 48,6% w maju 2007 r., 51,4% w listopadzie 2007 r. i 57,4% w maju 2008 r.

W trakcie ostatniej edycji badań nastąpiła zasadnicza zmiana przewidywań pracodawców na temat stopy bezrobocia w powiatach, w których znajdują się siedziby ich przedsiębiorstw. Zdecydowanie więcej pracodawców, niż we wcześniejszych badaniach, przewiduje wzrost stopy bezrobocia. W maju 2007 r. odsetek ten wynosił 3,6%, w listopadzie 2007 r. – 3,0%, w maju 2008 r. – 4,7%, a obecnie 39,2%. Obecnie około jedna trzecia respondentów (34,6%) sądzi, że bezrobocie w najbliższym czasie utrzyma się na dotychczasowym poziomie (24,5% w maju 2007 r., 31,9% w listopadzie 2007 r. oraz 34,6% w maju 2008 r.). Wyraźnie mniej pracodawców (12,5%) uważa z kolei, że stopa bezrobocia spadnie (56,1% w maju 2007 r., 49,6% w listopadzie 2007 r. oraz w 48,3% w maju 2008 r.).

We wszystkich edycjach badań utrzymuje się zbliżony odsetek wskazań bezrobotnych, którzy uważają, że część osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy jako bezrobotni, pracuje nielegalnie zarobkowo (45,8% w maju 2007 r., 44,6% w listopadzie 2007 r., 47,3% w maju 2008 r. oraz 47,2% w listopadzie 2008 r.).

Ponad jedna trzecia bezrobotnych (36,8%) otrzymała w okresie ostatnich sześciu miesięcy ofertę zatrudnienia z urzędu pracy. W maju 2007 r. propozycję taką otrzymało 26,3% respondentów, w listopadzie 2007 r. – 30,0%, natomiast w maju 2008 r. – 38,3%. Około co szósty bezrobotny (16,2%) w ogóle nie zainteresował się złożoną mu przez urząd pracy ofertą zatrudnienia. W październiku 2006 r. było to 16,8% bezrobotnych, w maju 2007 r. – 20,8%, w listopadzie 2007 r. – 16,5%, w maju 2008 r. – 19,6%. Najczęściej wymienianym przez ankietowanych powodem odrzucenia oferty pracy (30,1% wskazań) były zbyt dalekie dojazdy (18,7% wskazań – w maju 2007 r., 21,0% – w listopadzie 2007 r. oraz 22,4% – w maju 2008 r.).

Utrzymuje się zaobserwowany w poprzednich edycjach badań optymizm bezrobotnych dotyczący szansy znalezienia przez nich pracy w ciągu najbliższych sześciu miesięcy. Na zbliżonym poziomie utrzymuje się również gotowość respondentów do podjęcia pracy, gdyby miała się rozpocząć w ciągu najbliższego tygodnia (wskaźnik ten wynosi 81,1% wobec 82,6% w maju 2007 r., 82,2% w listopadzie 2007 r. oraz 81,0% w maju 2008 r.).

Autorzy raportu chcieliby tutaj przedstawić trzy interesujące wnioski, które wynikają z analizy porównawczej wyników kolejnych edycji badań.

Po pierwsze, już w badaniach przeprowadzonych w maju 2008 r. pracodawcy udzielali odpowiedzi, które wskazywały na to, że – ich zdaniem – w ciągu najbliższych sześciu miesięcy nastąpi odwrócenie tendencji gospodarczych (a przynajmniej zahamowanie ożywienia gospodarczego). Po drugie, w badaniach listopadowych, przeprowadzonych w okresie zdefiniowanego kryzysu finansowego, pracodawcy udzielali odpowiedzi, które dokumentowały znacznie mniejszy pesymizm, jeżeli idzie o najbliższe półrocze, niż projekcje i oceny formułowane przez środowiska eksperckie oraz media. Po trzecie, jeżeli sięgniemy do wyników badań rynku pracy, przeprowadzonych w województwie świętokrzyskim w lutym i marcu 2006 r. – to jest w okresie, kiedy wzrastało bezrobocie, a wskaźniki koniunktury gospodarczej były pesymistyczne – to stwierdzimy, że również te badania udokumentowały przewidywania pracodawców zasadniczej zmiany tendencji gospodarczych w najbliższym okresie. Pracodawcy prognozowali wówczas nadejście wyraźnego ożywienia gospodarczego, co po kilku miesiącach stało się faktem. Tak więc wyniki badań wskazują na trafność prognostyczną zastosowanych narzędzi. Oczywiście, stopień ich trafności będzie można bliżej określić po kilku kolejnych edycjach badań, kiedy będziemy dysponować wynikami dotyczącymi dłuższego okresu. Niemniej jednak uzyskanie „wskaźników wyprzedzających”, które dwukrotnie celnie zapowiadały odwrócenie się trendów gospodarczych, jest godne podkreślenia.

1

Charakterystyka badań

Celem badań było zebranie opinii i przewidywań pracodawców oraz bezrobotnych dotyczących: 1) oczekiwań płacowych pracobiorców, 2) gotowości pracodawców do ulegania naciskom płacowym, 3) zmian w produktywności pracy, 4) wpływu migracji zarobkowej na wybrane aspekty krajowego rynku pracy, 5) ruchu kadrowego i aktywności zawodowej bezrobotnych.

Była to piąta edycja badań ankietowych krajowego rynku pracy, prowadzonych przez Narodowy Bank Polski. Wcześniejsze edycje zostały przeprowadzone w: październiku 2006¹, maju 2007², listopadzie 2007³, maju 2008⁴. Badania ankietowe krajowego rynku pracy zostały poprzedzone badaniami świętokrzyskiego rynku pracy w lutym i marcu 2006 r. przy pomocy techniki wywiadu zestandaryzowanego⁵.

Powtarzające się pytania ankietowe w kolejnych edycjach badań krajowego rynku pracy pozwalają na dokonywanie analiz porównawczych zebranych informacji przy uwzględnieniu perspektywy czasowej – zwłaszcza, że wszystkie edycje przeprowadzono na próbach badawczych wyłonionych według tych samych zasad.

Badania terenowe zostały przeprowadzone w listopadzie 2008 r. we wszystkich województwach. W zależności od województwa badaniami z listopada 2008 r. zostały objęte trzy lub pięć powiatów. Był to jeden lub dwa powiaty o wskaźniku bezrobocia niższym niż przeciętna stopa bezrobocia w województwie (według stanu na koniec września 2008 r.), jeden lub dwa powiaty o wskaźniku bezrobocia wyższym niż przeciętna stopa bezrobocia oraz stołeczny powiat grodzki. Stołeczne powiaty grodzkie (z wyjątkiem Kielc) sytuują się w próbie powiatów o najniższej stopie bezrobocia.

Badaniami objęto: próbę bezrobotnych liczącą 2000 respondentów oraz próbę pracodawców liczącą 1600 przedsiębiorstw. Struktura próby bezrobotnych według czasu pozostawania na bezrobociu jest następująca: do sześciu miesięcy – 39,9%; od sześciu do dwunastu miesięcy – 17,8%; powyżej dwunastu miesięcy – 42,3 %. Struktura pracodawców według wielkości przedsiębiorstw jest następująca: mikro – 41,4%, małe – 31,3%, średnie – 19,6% i duże – 7,7%. Ogółem w badanych przedsiębiorstwach było zatrudnionych 191 628 pracowników.

Dobór prób badawczych miał charakter celowo-warstwowy. Próby są wysoce reprezentatywne z punktu widzenia istotnych dla badań zmiennych niezależnych. Załączniki nr 1, 2 i 3 zawierają opis organizacji badań terenowych, zasady doboru prób badawczych oraz charakterystykę prób badawczych.

W wyniku analizy zebranych materiałów powstał raport syntetyczny, który dotyczy polskiego rynku pracy, oraz 16 raportów na temat wojewódzkich rynków pracy.

¹ Wiesław Gumuła, Jacek Socha, Wiktor Wojciechowski: *Presja płacowa oraz niedopasowanie strukturalne na rynku pracy w świetle badań NBP*. „Materiały i Studia” nr 219. NBP. Warszawa 2007.

² Wiesław Gumuła: *Wynagrodzenia oraz produktywność pracy (badania krajowego rynku pracy – maj 2007 r.)*. „Materiały i Studia” nr 225. NBP. Warszawa 2008.

³ Wiesław Gumuła (we współpracy z Adrianem Gucwą, Witoldem Nalepą, Zbigniewem Opiotą): *Wynagrodzenia, produktywność i migracje (w świetle badań krajowego rynku pracy w listopadzie 2007 roku)*. Materiał dostępny na stronie internetowej www.nbp.pl → Publikacje → Analizy i badania → Analiza rynku pracy.

⁴ Wiesław Gumuła (we współpracy z Adrianem Gucwą, Witoldem Nalepą, Zbigniewem Opiotą): *Wynagrodzenia, produktywność i migracje (w świetle badań krajowego rynku pracy w maju 2008 roku)*. Materiał dostępny na stronie internetowej www.nbp.pl → Publikacje → Analizy i badania → Analiza rynku pracy.

⁵ Wiesław Gumuła: *Niedopasowanie popytu i podaży na rynku pracy w województwie świętokrzyskim*. „Materiały i Studia” nr 207. NBP. Warszawa 2006.

2

Wynagrodzenia

2.1. Wynagrodzenia w opiniach pracodawców

Ponad połowa pracodawców uważa, że wysokiej klasy specjaliści oraz robotnicy wykwalifikowani, którzy świadczą już pracę, są skłonni ją kontynuować, bądź zdecydują się na pracę u innego pracodawcy, jeśli uzyskają wynagrodzenie trochę wyższe lub zdecydowanie wyższe niż sześć miesięcy temu. Opinię taką w odniesieniu do wymienionych grup społeczno-zawodowych prezentuje odpowiednio 59,6% i 53,8% ankietowanych pracodawców. W przypadku robotników niewykwalifikowanych podobnego zdania jest co trzeci pracodawca (37,4%).

Pracodawcy, którzy uważają, że oczekiwania płacowe pracowników pozostają na poziomie zbliżonym do wynagrodzeń sprzed pół roku, są w mniejszości. Pogląd ten wyraża w odniesieniu do wysokiej klasy specjalistów co piąty pracodawca (20,1%), – do robotników wykwalifikowanych co czwarty pracodawca (26,6%), a do robotników niewykwalifikowanych co trzeci pracodawca (33,9%).

Niewielki odsetek respondentów ocenia, że osoby już świadczące pracę są skłonne zaakceptować wynagrodzenie niższe niż sześć miesięcy temu. W przypadku wysokiej klasy specjalistów wynosi on 1,4%, u robotników wykwalifikowanych – 2,3%, a u robotników niewykwalifikowanych – 5,0%.

Aspiracji płacowych osób już zatrudnionych nie potrafiło oszacować odpowiednio 16,7%, 15,6% i 20,3% pracodawców (tabela 1).

Porównanie wyników pięciu dotychczasowych edycji badań rynku pracy wskazuje na to, że nastąpił zdecydowany spadek szacowanego przez pracodawców tempa, w którym rosną oczekiwania płacowe osób już świadczących pracę (dotyczy wszystkich grup społeczno-zawodowych). W bieżącej edycji badań udział pracodawców wskazujących na wyższe aspiracje płacowe wysokiej klasy specjalistów wynosił 59,6%, podczas gdy w październiku 2006 r. – 75,5%, w maju 2007 r. – 69,8%, w listopadzie 2007 r. – 76,0%, a w maju 2008 r. – 74,5%. W odniesieniu do robotników wykwalifikowanych opinię tę wyrażało 53,8% pracodawców wobec 75,2% w październiku 2006 r., 68,5% w maju 2007 r., 74,0% w listopadzie 2007 r. i 71,7% w maju 2008 r., natomiast w stosunku do robotników niewykwalifikowanych – 45,4% (październik 2006 r.), 50,5% (maj 2007 r.), 53,8% (listopad 2007 r.), 51,6% (maj 2008 r.) i 37,4% (listopad 2008 r.) (tabela 1).

Ponad jedna trzecia pracodawców, ankietowanych w trakcie ostatniej edycji badań, jest zdania, że oczekiwania płacowe bezrobotnych będących wysokiej klasy specjalistami oraz robotników wykwalifikowanych są wyższe niż sześć miesięcy temu. Twierdzi tak odpowiednio 39,9% i 34,6% pracodawców. Niewielu mniej (odpowiednio 28,5% i 33,4%) uważa, że oczekiwania płacowe wymienionych grup społeczno-zawodowych bezrobotnych nie zmieniły się w stosunku do wynagrodzeń sprzed pół roku. Z kolei na wyższe oczekiwania płacowe bezrobotnych robotników niewykwalifikowanych wskazuje co czwarty pracodawca (25,0%). Co trzeci pracodawca (35,2%) wyraża natomiast opinię, że oczekiwania płacowe bezrobotnych robotników niewykwalifikowanych pozostają na poziomie zbliżonym do wynagrodzeń sprzed sześciu miesięcy. Niewielu pracodawców uważa, że bezrobotni gotowi są podjąć pracę za wynagrodzenie niższe niż pół roku temu. Odnośnie do pozostających bez pracy wysokiej klasy specjalistów mniema tak 3,6% pracodawców, jeśli chodzi o bezrobotnych, którzy są robotnikami wykwalifikowanymi – 5,7% pracodawców, a w stosunku do bezrobotnych robotników niewykwalifikowanych – 8,6% pracodawców.

Tabela 1. Oczekiwania płacowe ze strony osób świadczących już pracę w październiku 2006 r., maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r. w ocenie pracodawców (w %)

Osoby świadczące już pracę są skłonne ją kontynuować lub podjąć pracę u innego pracodawcy za wynagrodzenie:	Wysokiej klasy specjaliści					Robotnicy wykwalifikowani					Robotnicy niewykwalifikowani				
	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Zdecydowanie niższe	1,3	1,4	0,6	0,6	0,5	0,5	1,1	0,5	0,6	0,5	0,6	0,9	0,7	0,3	1,1
Trochę niższe	0,5	0,6	0,6	0,6	0,9	0,7	0,9	0,8	0,6	1,8	1,9	1,4	1,3	1,1	3,9
Na podobnym poziomie	7,0	7,4	7,4	8,5	20,1	9,6	10,5	10,1	12,9	26,6	29,6	19,4	22,1	24,2	33,9
Trochę wyższe	28,6	26,3	31,2	29,9	32,6	37,9	35,2	42,3	45,8	40,3	31,3	30,4	36,3	37,2	29,8
Zdecydowanie wyższe	46,9	43,5	44,8	44,6	27,0	37,3	33,3	31,7	25,9	13,5	14,1	20,1	17,5	14,4	7,6
Trudno powiedzieć	15,5	15,0	11,3	12,9	16,7	13,7	14,5	10,8	11,8	15,6	21,8	20,0	16,4	18,2	20,3
Brak odpowiedzi	0,2	5,9	4,1	2,8	2,2	0,4	4,7	3,8	2,4	1,7	0,7	8,0	5,8	4,7	3,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* W październiku 2006 r. pracodawcy proszeni byli o ocenę oczekiwań płacowych osób już świadczących pracę w relacji do poprzedniego roku, natomiast w następnych edycjach badań – w odniesieniu do stanu sprzed sześciu miesięcy.

Co czwarty pytany pracodawca nie ma zdania na temat aspiracji płacowych bezrobotnych (tabela 2).

Zestawienie opinii pracodawców na temat zmian oczekiwań płacowych bezrobotnych, zebranych w czterech ostatnich edycjach badań rynku pracy, dokumentuje – podobnie jak w przypadku osób już świadczących pracę – zdecydowany spadek przewidywanego przez pracodawców tempa wzrostu aspiracji płacowych bezrobotnych. O wzroście oczekiwań płacowych bezrobotnych wysokiej klasy specjalistów przekonanych było w listopadzie 2008 r. – 39,9% pracodawców, natomiast w maju 2007 r. – 55,2% pracodawców, w listopadzie 2007 r. – 56,8% pracodawców, a w maju 2008 r. – 54,2% pracodawców. Podobny pogląd w stosunku do bezrobotnych robotników wykwalifikowanych wyrażało 52,4% (maj 2007 r.), 54,2% (listopad 2007 r.), 50,5% (maj 2008 r.) i 34,6% (listopad 2008 r.) pracodawców, a wobec bezrobotnych robotników niewykwalifikowanych odpowiednio – 40,0%, 40,3%, 38,1% oraz 25,0% pracodawców (tabela 2).

Przeprowadzone w listopadzie 2008 r. badania potwierdzają ponadto, że pracodawcy odnotowują – podobnie jak we wcześniejszych edycjach badań – mniejsze oczekiwania płacowe ze strony bezrobotnych, niż ze strony osób już świadczących pracę (por. tabela 1 i 2).

Pracodawcy w najbliższych miesiącach wyraźnie rzadziej będą gotowi ulegać presji płacowej, niż to miało miejsce w poprzednio badanych okresach. Obecnie co czwarty pracodawca (27,1%) przewiduje w ciągu najbliższych sześciu miesięcy wzrost przeciętnego wynagrodzenia w kierowanym przez siebie przedsiębiorstwie. W październiku 2006 r. podobnego zdania było 57,3% ankietowanych (przewidywania pracodawców w pierwszej edycji badań dotyczyły jednak najbliższych dwunastu miesięcy), w maju i listopadzie 2007 r. prawie połowa ankietowanych (odpowiednio 49,0% i 48,4%), a w maju 2008 r. co trzeci ankietowany (35,6%).

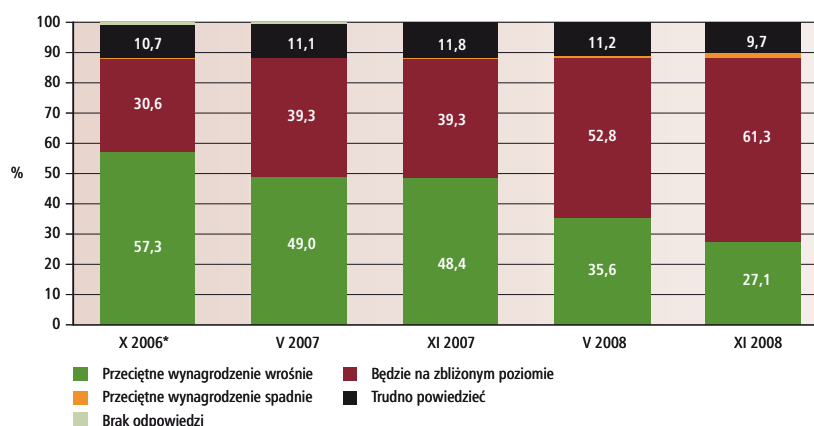
Ponad połowa pracodawców (61,3%) stoi obecnie na stanowisku, że wynagrodzenia w ich przedsiębiorstwach, w ciągu najbliższych sześciu miesięcy, utrzymają się na poziomie zbliżonym do dotychczasowego. W październiku 2006 r. uważała podobnie niecała jedna trzecia respondentów (30,6%), w maju i listopadzie 2007 r. – 39,3% respondentów, a w maju 2008 r. nieco ponad połowa respondentów (52,8%).

Znikomy, choć większy niż w poprzednich edycjach badań, odsetek pracodawców (1,8%) przypuszcza, że nastąpi spadek przeciętnych wynagrodzeń. W październiku 2006 r. odsetek ten wynosił 0,6%, w maju 2007 r. – 0,3%, w listopadzie 2007 r. – 0,4%, a w maju 2008 r. – 0,2%. Jednocześnie co dziesiąty pracodawca (9,7%) nie potrafi przewidzieć kierunku zmian wynagrodzeń w swoim przedsiębiorstwie (w październiku 2006 r. – 10,7%, w maju 2007 r. – 11,1%, w listopadzie 2007 r. – 11,8%, w maju 2008 r. – 11,2%,) (por. wykres 4).

Tabela 2. Oczekiwania płacowe bezrobotnych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r. w ocenie pracodawców (w %)

Osoby bezrobotne są skłonne podjąć pracę za wynagrodzenie:	Bezrobotni wysokiej klasy specjaliści				Bezrobotni robotnicy wykwalifikowani				Bezrobotni robotnicy niewykwalifikowani			
	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Zdecydowanie niższe	1,0	0,4	0,5	0,6	0,8	0,4	0,3	0,8	1,1	0,9	0,7	1,4
Trochę niższe	1,2	0,9	1,3	3,0	1,8	1,1	1,7	4,9	2,6	2,7	3,2	7,2
Na podobnym poziomie	13,3	16,0	15,4	28,5	18,0	20,4	22,4	33,4	23,4	25,2	27,1	35,2
Trochę wyższe	25,7	27,5	28,4	26,1	30,6	32,6	31,9	26,4	24,0	26,2	25,8	19,6
Zdecydowanie wyższe	29,5	29,3	25,8	13,8	21,8	21,6	18,6	8,2	16,0	14,1	12,3	5,4
Trudno powiedzieć	23,4	20,5	25,8	25,7	22,2	19,2	22,6	24,1	25,3	24,6	26,8	28,3
Brak odpowiedzi	6,2	5,4	2,9	2,4	5,0	4,6	2,5	2,2	7,7	6,4	4,3	2,9
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Wykres 4. Przewidywania pracodawców na temat kształtowania się, w ciągu najbliższych 6 miesięcy, przeciętnego wynagrodzenia w kierowanych przez nich przedsiębiorstwach

* W ciągu najbliższych dwunastu miesięcy.

Pracodawców, którzy przewidują w ciągu najbliższych sześciu miesięcy wzrost przeciętnych wynagrodzeń (27,1%), poproszono o oszacowanie skali planowanych podwyżek w kierowanych przez nich przedsiębiorstwach.

Najwięcej, bo prawie połowa respondentów (48,1%), uważa, że wzrost wynagrodzeń zamknie się w przedziale od 5% do 10%. Co trzeci (33,3%) przewiduje, że wzrost wynagrodzeń będzie mniejszy niż 5%. Prawie jedna piąta ankietowanych (18,6%) sądzi, że wynagrodzenia w kierowanych przez nich przedsiębiorstwach wzrosną o więcej niż 10%. O podwyżkach wynagrodzeń przekraczających 10% najczęściej informowali przedstawiciele pozostałych usług rynkowych (21,3% respondentów z tych sekcji). Z kolei najmniej wypowiedzi dotyczących tej skali podwyżek uzyskano od pracodawców reprezentujących przemysł (12,1% ankietowanych z tej sekcji) (tabela 3).

Pracodawcy, którzy przewidują wzrost wynagrodzeń (to jest 27,1% respondentów), wskazują, że będzie to wzrost średnio o 9,3% (w maju 2007 r. – 12,3%, w listopadzie 2007 r. – 12,7%, w maju 2008 r. – 10,8%).

Tabela 3. Przewidywany przez pracodawców wzrost przeciętnych wynagrodzeń w ciągu najbliższych 6 miesięcy w ankietowanych przedsiębiorstwach (w %)

Przewidywany wzrost wynagrodzeń (0 ile procent?)	Sektory według PKD				
	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Pozostałe usługi rynkowe	Ogółem
Do 5%	36,2	27,9	39,7	28,4	33,3
Od 5% do 10%	51,7	51,2	43,2	50,3	48,1
Powyżej 10%	12,1	20,9	17,1	21,3	18,6
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Dane zawarte w tabeli nie uwzględniają braków odpowiedzi. Na 433 respondentów, których dotyczyło pytanie, nie odpowiedziało 3.

Po uwzględnieniu tych pracodawców, którzy twierdzą, że wynagrodzenia w ich przedsiębiorstwach pozostaną na zbliżonym poziomie (61,3%) lub nastąpi ich spadek (1,8%) – uśredniony przewidywany wzrost przeciętnych wynagrodzeń, zważony liczbą zatrudnionych w badanych przedsiębiorstwach, **wynosi 2,3%** (wobec 6,4% w maju 2007 r., 7,4% w listopadzie 2007 r. i 3,5% w maju 2008 r.) (tabela 4).

Tabela 4. Uśrednione wypowiedzi pracodawców na temat procentowego wzrostu przeciętnych wynagrodzeń w ankietowanych przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy (średnia ważona przy uwzględnieniu wielkości zatrudnienia – na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.)

Typ powiatu	Powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej				Powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej				Powiaty stołeczne				Ogółem			
	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Przeciętny przewidywany wzrost wynagrodzeń w badanych przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w%)	5,8	7,4	2,6	2,6	6,7	5,6	4,1	2,2	6,5	8,0	4,0	2,2	6,4	7,4	3,5	2,3

Sektory wg PKD	Przemysł				Budownictwo				Handel i naprawy				Pozostałe usługi rynkowe				Ogółem			
	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Przeciętny przewidywany wzrost wynagrodzeń w badanych przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w%)	6,4	4,9	2,5	1,8	5,7	5,5	5,8	1,3	6,1	7,2	3,1	2,6	6,7	9,2	3,7	3,3	6,4	7,4	3,5	2,3

Wielkość przedsiębiorstwa (liczba pracowników)	1–9				10–49				50–249				250 i powyżej				Ogółem			
	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Przeciętny przewidywany wzrost wynagrodzeń w badanych przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w%)	6,7	7,1	4,3	3,0	7,9	7,1	4,1	2,1	5,9	5,5	4,1	2,4	6,4	7,8	2,2	2,3	6,4	7,4	3,5	2,3

Największy przeciętny wzrost wynagrodzeń w ciągu najbliższych sześciu miesięcy przewidują pracodawcy mający siedzibę w powiatach o stopie bezrobocia niższej od średniej krajowej. W maju 2007 r. i w maju 2008 r. byli to pracodawcy z powiatów o stopie bezrobocia wyższej od średniej krajowej, natomiast w listopadzie 2007 r. – pracodawcy ze stołecznych powiatów grodzkich. Zarówno w bieżącej edycji badań, jak i w maju 2008 r., największy wzrost przeciętnych wynagrodzeń zakładają przedsiębiorcy zatrudniający do 9 osób. Z kolei w listopadzie 2007 r. zamiar ten deklarowali najczęściej przedstawiciele dużych przedsiębiorstw, którzy zatrudniają powyżej 250 osób, a w maju 2007 r. – pracodawcy zatrudniający od 10 do 49 pracowników. Gdy weźmie się pod uwagę sekcje gospodarki – największe podwyżki wynagrodzeń zakładają, podobnie jak w listopadzie i maju 2007 r., pracodawcy reprezentujący pozostałe usługi rynkowe (w maju 2008 r. byli to pracodawcy działający w budownictwie).

Najmniejszy przeciętny wzrost wynagrodzeń, zdaniem pracodawców, będzie miał miejsce w przedsiębiorstwach usytuowanych w powiatach o stopie bezrobocia wyższej od średniej krajowej (podobnie jak w listopadzie 2007 r.) oraz w stołecznych powiatach grodzkich. W maju 2007 r. i w maju 2008 r. najmniejsze podwyżki były planowane przez respondentów z powiatów o niskiej stopie bezrobocia. Przy uwzględnieniu z kolei wielkości przedsiębiorstwa – wynagrodzenia najstabilniej wzrosną w przedsiębiorstwach małych (zatrudniających od 10 do 49 pracowników). W maju 2008 r. najmniejszy wzrost wynagrodzeń wskazywali pracodawcy zarządzający dużymi przedsiębiorstwami (zatrudniającymi 250 i więcej pracowników), natomiast w maju i w listopadzie 2007 r. – pracodawcy ze średnich przedsiębiorstw (zatrudniających od 50 do 249 pracowników). Wśród pracodawców sklasyfikowanych według sekcji gospodarki najniższy wzrost wynagrodzeń przewidują (podobnie jak w maju 2007 r.) pracodawcy reprezentujący budownictwo. W edycjach badań z maja 2008 r. i listopada 2007 r. opinie takie artykułowali pracodawcy działający w przemyśle.

Jeżeli uwzględnić kolejne edycje badań, to brak jest jednoznacznej zależności pomiędzy stopą bezrobocia a gotowością ulegania presji płacowej przez pracodawców. Co więcej, daje się również zauważyć pozornie paradoksalna zależność – w licznych powiatach o wysokiej stopie bezrobocia pracodawcy przewidują większy wzrost przeciętnych wynagrodzeń, niż w powiatach o niskiej stopie bezrobocia. W rozmowach swobodnych, przeprowadzonych w kilka tygodni po ostatnich badaniach ankietowych, pracodawcy interpretowali ten fakt poprzez wskazanie na duże trudności w znalezieniu odpowiednich kandydatów do pracy w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia. Hipoteza o wpływie tego czynnika będzie weryfikowana w kolejnych edycjach badań.

Pracodawcy w każdej z dotychczasowych edycji badań wymieniali podobne przyczyny wzrostu przeciętnych wynagrodzeń w kierowanych przez nich przedsiębiorstwach. Najważniejszym powodem podwyżek wciąż pozostaje zamiar zatrzymania najlepszych pracowników, choć udział wskazań na tę przesłankę wzrostu płac z edycji na edycję badań nieznacznie maleje. W listopadzie 2008 r. czynnik ten typowało 27,2% respondentów, podczas gdy w październiku 2006 r. uważał tak co trzeci ankietowany (32,3%).

W drugiej kolejności pracodawcy we wszystkich poprzednich edycjach badań wymieniali dobre wyniki finansowe przedsiębiorstw. Obecnie respondenci częściej wskazywali na coroczną waloryzację (18,0% wskazań w listopadzie 2008 r. wobec 13,6% wskazań w październiku 2006 r., 8,5% wskazań w maju 2007 r., 12,4% wskazań w listopadzie 2007 r. oraz 11,0% wskazań w maju 2008 r.).

Dobre wyniki finansowe przedsiębiorstw będą przesłanką podwyżek wynagrodzeń w opinii 17,5% pracodawców ankietowanych w listopadzie 2008 r. W październiku 2006 r. było to 31,0%, w maju 2007 r. – 21,1%, w listopadzie 2007 r. – 20,3%, a w maju 2008 r. – 18,0% wskazań.

Respondenci wymieniali również często, jako czynnik wzrostu wynagrodzeń, żądania pracowników. W październiku 2006 r. odsetek wskazań na tę przesłankę wynosił 8,9%, w maju 2007 r. – 13,4%, w listopadzie 2007 r. – 12,7%, w maju 2008 r. – 16,9%, a w listopadzie 2008 r. – 13,9%.

Tabela 5. Przyczyny przewidywanego wzrostu wynagrodzeń w badanych przedsiębiorstwach w październiku 2006 r., maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r. w ocenie pracodawców (%)

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Żądania pracowników	8,9	13,4	12,7	16,9	13,9
Coroczna waloryzacja (wynikająca np. z układu zbiorowego)	13,6	8,5	12,4	11,0	18,0
Chęć zatrzymania najlepszych pracowników	32,3	30,2	30,8	29,4	27,2
Dobre wyniki przedsiębiorstwa	31,0	21,1	20,3	18,0	17,5
Podwyżki w innych przedsiębiorstwach w regionie	11,3	14,1	11,2	12,0	8,6
Wzrost wydajności pracy pracowników	b.d.	10,1	10,3	10,5	10,5
Inne przyczyny	1,7	2,1	2,2	1,6	2,5
Brak odpowiedzi	1,1	0,4	0,3	0,6	1,8
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Wśród powodów planowanego wzrostu wynagrodzeń pracodawcy rzadziej wymieniali, w porównaniu z poprzednimi edycjami badań, podwyżki w innych przedsiębiorstwach w regionie (8,6% wskazań w listopadzie 2008 r. wobec 11,3% w październiku 2006 r., 14,1% w maju 2007 r., 11,2% w listopadzie 2007 r. i 12,0% w maju 2008 r.).

Wzrost wydajności pracy, jako źródło podwyżek wynagrodzeń, wskazywał w każdej z czterech ostatnich edycji badań co dziesiąty ankietowany (10,1% w maju 2007 r., 10,3 w listopadzie 2007 r. oraz 10,5% w maju i listopadzie 2008 r.) (tabela 5).

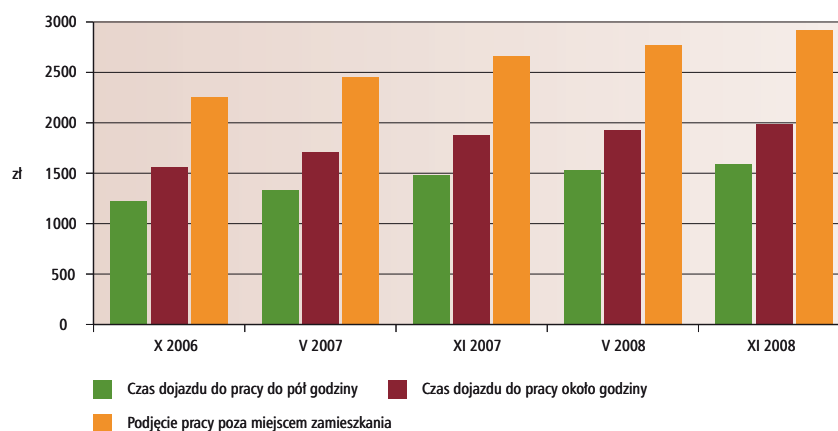
2.2. Wynagrodzenia z perspektywy bezrobotnych

W listopadzie 2008 r., podobnie jak we wcześniejszych edycjach badań rynku pracy, zadano bezrobotnym pytanie o kwotę minimalnego wynagrodzenia netto, która skłoniłaby ich do podjęcia pracy: a) przy dojazdach trwających nie dłużej niż pół godziny w jedną stronę, b) przy dojazdach do jednej godziny w jedną stronę, c) wiążącej się ze zmianą miejsca zamieszkania. Analiza porównawcza wyników uzyskanych w kolejnych edycjach badań potwierdziła tendencję wzrostową oczekiwań płacowych osób pozostających bez pracy.

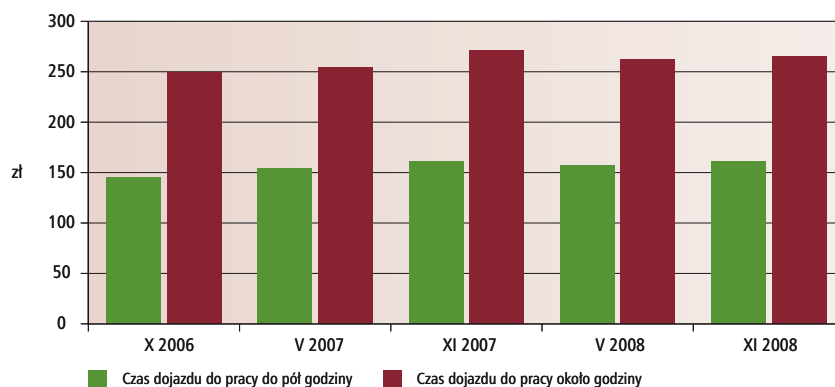
Obecnie bezrobotni są gotowi podjąć pracę przy dojazdach nie dłuższych niż pół godziny w jedną stronę pod warunkiem otrzymania (przeciętnie) co najmniej 1588 zł netto. Jest to kwota o 3,4% wyższa w porównaniu z oczekiwaniami z maja 2008 r., o 6,9% wyższa w odniesieniu do listopada 2007 r., o 18,7% wyższa niż w maju 2007 r. oraz o 29,4% wyższa w stosunku do października 2006 r. Bezrobotni zdecydowali się na dojazdy do pracy nieprzekraczające jednej godziny, jeśli zaproponowane przez pracodawców wynagrodzenie wyniesie co najmniej 1986 zł netto. Oczekiwania płacowe bezrobotnych wzrosły więc w porównaniu z majem 2008 r. o 3,0%, z listopadem 2007 r. – o 5,6%, z majem 2007 r. – o 16,4%, a w stosunku do października 2006 r. – o 27,5%. Jeżeli zaś podjęcie pracy przez bezrobotnych miało się wiązać z koniecznością zmiany miejsca zamieszkania, to zaoferowane przez pracodawców wynagrodzenie nie może być mniejsze niż 2920 zł netto. Wzrost oczekiwań płacowych bezrobotnych w odniesieniu do poprzednich badań wynosi: 5,2% w odniesieniu do maja 2008 r., 9,5% w stosunku do listopada 2007 r., 18,8% w porównaniu z majem 2007 r. oraz 29,2% w relacji do października 2006 r. (por. wykres 5).

Przeciętny miesięczny koszt półgodzinnych dojazdów do pracy jest szacowany przez respondentów na takim samym poziomie, jak przed rokiem, tj. 161 zł. Kwota ta jest jednakże o 2,6% wyższa od wskazywanej w maju 2008 r., o 4,6% wyższa w porównaniu z majem 2007 r. i o 11,0% wyższa od szacunków z października 2006 r. Z kolei przeciętny koszt dojazdów do pracy trwających godzinę w jedną stronę został przez bezrobotnych określony na poziomie 265 zł miesięcznie. Jest to o 2,2% mniej niż rok temu, ale zarazem o 1,2% więcej niż w maju 2008 r., o 4,7% więcej niż w maju 2007 r. oraz o 6,4% więcej niż w październiku 2006 r. (por. wykres 6).

Wykres 5. Oczekiwania płacowe w świetle wypowiedzi bezrobotnych (wyniki badań z października 2006 r., maja i listopada 2007 r. oraz maja i listopada 2008 r.)

Wykres 6. Szacowane miesięczne koszty dojazdów do pracy w świetle wypowiedzi bezrobotnych (wyniki badań z października 2006 r., maja i listopada 2007 r. oraz maja i listopada 2008 r.)

Wyniki obecnej edycji badań rynku pracy potwierdziły po raz kolejny, że oczekiwania płacowe bezrobotnych rosną wraz ze wzrostem czasu potrzebnego na dojazd z miejsca zamieszkania do miejsca pracy. Podjęcie pracy, która wiąże się ze zmianą miejsca zamieszkania jeszcze bardziej podwyższa te oczekiwania. Aspiracje płacowe respondentów rosną przy tym zdecydowanie szybciej niż szacowane przez nich przeciętne koszty dojazdu do pracy. Dwie ostatnie edycje badań pokazują jednak, że tempo wzrostu oczekiwań płacowych bezrobotnych, w stosunku do badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz październiku 2006 r., spadło.

Podobnie jak we wcześniejszych badaniach, pojawiła się zależność pomiędzy wysokością stopy bezrobocia w powiatach zamieszkiwanych przez respondentów, a ich oczekiwaniami płacowymi. Respondenci z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia wykazują mniejsze aspiracje płacowe niż respondenci z powiatów o niskiej stopie bezrobocia i stołecznych powiatów grodzkich. Utrzymuje się również zależność pomiędzy oczekiwaniami płacowymi bezrobotnych i ich wykształceniem. Korelacja ta ma charakter dodatni: bezrobotni lepiej wykształceni żądają wyższych wynagrodzeń.

Warto na koniec podkreślić, że aspiracje płacowe bezrobotnych rosną nieco szybciej, niż przewidują to pracodawcy. Oczekiwany przez bezrobotnych przeciętny wzrost wynagrodzeń, w zależności od czasu niezbędnego na dojazd do pracy (pół godziny lub jedna godzina) oraz konieczności zmiany miejsca zamieszkania, wynosi odpowiednio: 3,4%, 3,0% i 5,2%. Natomiast pracodawcy przewidują, że wynagrodzenia wzrosną w ciągu najbliższych sześciu miesięcy przeciętnie o 2,3%.

3

Produktywność pracy, sprzedaż oraz ceny

W porównaniu z poprzednimi edycjami badań, zmniejsza się odsetek przedsiębiorstw, które przewidują wzrost produktywności pracy (21,4% w maju 2007 r., 20,9% w listopadzie 2007 r., 23,4% w maju 2008 r., 17,4% w listopadzie 2008 r.). Większość pracodawców uważa, podobnie jak w poprzednich edycjach badań rynku pracy, że produktywność pracy w ciągu najbliższych sześciu miesięcy utrzyma się na dotychczasowym poziomie (59,4% w maju 2007 r., 62,9% w listopadzie 2007 r., 60,5% w maju 2008 r. oraz 63,4% w listopadzie 2008 r.). Spadek produktywności pracy przewidywało w listopadzie 2008 r. 3,9% pracodawców (w maju 2007 r. – 1,3%, w listopadzie 2007 r. – 2,5% oraz w maju 2008 r. – 1,7%). Co siódmy ankietowany przedsiębiorca (14,8%) nie miał zdania na ten temat (w maju 2007 r. – 17,6%, w listopadzie 2007 r. – 13,1% oraz w maju 2008 r. – 13,9%).

Pracodawcy, którzy przewidują wzrost produktywności pracy, szacują, że będzie to wzrost o 11,6% (w maju było to 17,2%, listopadzie 2007 r. – 13,9%, a w maju 2008 r. – 0,1%).

Tabela 6. Uśrednione przewidywania pracodawców na temat wzrostu produktywności pracy w ankietowanych przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy (średnia ważona przy uwzględnieniu wielkości przychodów przedsiębiorstw w ciągu ostatnich 6 miesięcy – na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.)

Typ powiatu	Powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej				Powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej				Powiaty stołeczne				Ogółem			
	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Przeciętny przewidywany wzrost produktywności pracy w badanych przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w %)	3,9	5,9	2,2	0,6	4,6	6,2	1,8	1,9	4,8	1,1	0,7	0,7	4,4	2,9	1,5	0,8

Sektory wg PKD	Przemysł				Budownictwo				Handel i naprawy				Pozostałe usługi rynkowe				Ogółem			
	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Przeciętny przewidywany wzrost produktywności pracy w badanych przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w %)	5,4	4,7	0,5	0,9	3,6	1,9	1,5	0,4	4,4	3,3	3,0	0,8	4,2	1,9	1,5	1,2	4,4	2,9	1,5	0,8

W obliczeniach uwzględniono również odpowiedzi pracodawców wskazujące na utrzymanie się produktywności na dotychczasowym poziomie lub na jej spadek oraz pominięto braki odpowiedzi.

Wielkość przedsiębiorstwa (liczba pracowników)	1–9				10–49				50–249				250 i powyżej				Ogółem			
	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Przeciętny przewidywany wzrost produktywności pracy w badanych przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w %)	4,5	1,8	3,3	0,1	5,2	4,2	4,1	2,0	3,6	1,6	1,3	0,3	3,5	4,1	1,0	0,9	4,4	2,9	1,5	0,8

Jeżeli uwzględnić w analizie również tych pracodawców, którzy przypuszczają, że w ich przedsiębiorstwach produktywność pracy utrzyma się na dotychczasowym poziomie lub spadnie – to uśredniony przewidywany wzrost produktywności pracy **wynosi 0,8%** (wobec 4,4% w maju 2007 r., 2,9% w listopadzie 2007 r. oraz 1,5% w maju 2008 r.) (tabela 6).

Tabela 7. Charakterystyka pracodawców, którzy przewidywali największy i najmniejszy wzrost produktywności pracy w ciągu najbliższych 6 miesięcy – na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.

		Charakterystyka pracodawcy ze względu na:		
		siedzibę	sekcję, w której działa	wielkość
Największy przewidywany wzrost produktywności pracy w badaniu rynku pracy przeprowadzonym w:	V 2007	stołeczne powiaty województw	przemysł	małe przedsiębiorstwo (10–49 pracowników)
	XI 2007	powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej	przemysł	małe przedsiębiorstwo (10–49 pracowników)
	V 2008	powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej	handel i naprawy	małe przedsiębiorstwo (10–49 pracowników)
	XI 2008	powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej	pozostałe usługi rynkowe	małe przedsiębiorstwo (10–49 pracowników)
Najmniejszy przewidywany wzrost produktywności pracy w badaniu rynku pracy przeprowadzonym w:	V 2007	powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej	budownictwo	duże przedsiębiorstwo (250 i więcej pracowników)
	XI 2007	stołeczne powiaty województw	budownictwo, pozostałe usługi rynkowe	średnie przedsiębiorstwo (50–249 pracowników)
	V 2008	stołeczne powiaty województw	przemysł	duże przedsiębiorstwo (250 i więcej pracowników)
	XI 2008	powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej	budownictwo	mikroprzedsiębiorstwo (1–9 pracowników)

W listopadzie 2008 r., podobnie jak w maju 2008 r. oraz w maju i listopadzie 2007 r., największy wzrost produktywności pracy przewidują przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 pracowników. Podobnie jak w listopadzie 2007 r., największy wzrost produktywności pracy prognozują przedsiębiorstwa mające siedzibę w powiatach o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej. Natomiast w odróżnieniu od poprzednich edycji badań największego wzrostu produktywności pracy spodziewają się przedsiębiorstwa świadczące pozostałe usługi rynkowe (tabela 7).

Najmniejszy wzrost produktywności pracy przewidują, podobnie jak w maju 2007 r., przedsiębiorstwa mające swoją siedzibę w powiatach o stopie bezrobocia niższej od śred-

niej stopy krajowej (w listopadzie 2007 r. i w maju 2008 r. były to przedsiębiorstwa mające swoją siedzibę w powiatach stołecznych województw). Również, podobnie jak w maju i w listopadzie 2007 r., najmniejszego wzrostu produktywności pracy spodziewają się przedsiębiorcy reprezentujący budownictwo (w listopadzie 2007 r. oprócz budownictwa najmniejszy wzrost produktywności przewidywali przedsiębiorcy działający w pozostałych usługach rynkowych, a w maju 2008 r. – w przemyśle). Inaczej niż w poprzednich edycjach badań, najmniejszy wzrost produktywności pracy, zdaniem pracodawców, wystąpi w mikroprzedsiębiorstwach zatrudniających od 1 do 9 pracowników (maj 2007 r. i maj 2008 r. – duże przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 250 pracowników, listopad 2007 r. – średnie przedsiębiorstwa zatrudniające 50–249 pracowników) (tabela 7).

Pracodawcy odpowiadali na dwa pytania, które dotyczyły przychodów przedsiębiorstw z ostatnich sześciu miesięcy oraz przychodów przewidywanych w najbliższych sześciu miesiącach. Średnia szacowana stopa wzrostu sprzedaży, obliczona na podstawie wyników badań przeprowadzonych w listopadzie 2008 r., wynosi 3,4% i jest mniejsza niż w poprzednich edycjach badań. W maju 2007 r. wynosiła 6,7%, w listopadzie 2007 r. – 4,3%, natomiast w maju 2008 r. – 10,6% (tabela 8).

Tabela 8. Dynamika przychodów szacowanych przez przedsiębiorców (na podstawie odpowiedzi na pytanie o przychody z ostatnich 6 miesięcy oraz na pytanie o przychody przewidywane w najbliższych 6 miesiącach) (w zł)

	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Łączne przychody w ostatnich 6 miesiącach	35 207 488 302,0	25 662 709 000,0	22 422 767 321,0	26 163 956 071,0
Łączne prognozowane przychody w okresie najbliższych 6 miesięcy	37 581 231 016,0	26 756 104 000,0	24 803 719 257,0	27 043 450 866,0
Wzrost przychodów	2 373 742 714,0	1 093 395 000,0	2 380 951 936,0	879 494 795,0
Stopa wzrostu przychodów	6,7%	4,3%	10,6%	3,4%

Według pracodawców na wzrost produktywności pracy, bardziej niż innowacje techniczne (41,7%), będzie wpływać efektywniejsze wykorzystanie pracowników (58,3%). Podobnie sytuacja przedstawiała się w maju 2008 r. (bardziej efektywne wykorzystanie pracowników – 57,7%, innowacje techniczne – 42,3%). Natomiast w maju i listopadzie 2007 r. pracodawcy wskazywali większy wpływ innowacji technicznych (odpowiednio: 53,2% i 51,2%) niż bardziej efektywnego wykorzystania pracowników (odpowiednio: 46,8% i 48,8%) na wzrost produktywności pracy.

Respondentom zadano również wprost kilka pytań sprawdzających ich przypuszczenia na temat związku wynagrodzeń z wydajnością pracy. Nadal ponad połowa pracodawców ocenia, że mimo podwyżek wydajność pracowników będzie utrzymana na dotychczasowym poziomie (maj 2007 r. – 53,3%, listopad 2007 r. – 56,1%, maj 2008 r. – 54,0%, listopad 2008 r. – 54,7%); 38,8% jest zdania, że podwyżkom będzie towarzyszyć podobny wzrost wydajności pracy (w maju 2007 r. – 41,7%, w listopadzie 2007 r. – 38,1, w maju 2008 r. – 36,5%); 4,8% ankietowanych pracodawców przypuszcza, że wzrost wydajności będzie większy od wzrostu wynagrodzeń (maj 2007 r. – 2,2%, listopad 2007 r. – 4,8%, maj 2008 r. – 7,5%) (tabela 9).

W dalszym ciągu nieliczni pracodawcy przewidują spadek wynagrodzeń (maj 2007 r. – 7 ankietowanych, listopad 2007 r. – 7, maj 2008 r. – 4, listopad 2008 r. – 4).

W obecnej edycji badań ponad jedna czwarta respondentów (28,6%) uważa, że ceny ich produktów wzrosną w ciągu najbliższych sześciu miesięcy (w maju 2007 r. – 39,3%, w listopadzie 2007 r. – 37,8%, w maju 2008 r. – 31,4%). Zmian cen swoich produktów nie przewiduje 41,3% respondentów (w maju 2007 r. – 42,3%, w listopadzie 2007 r. – 37,9%, w maju 2008 r. – 45,7%); natomiast 8,4% przypuszcza, że ceny spadną (w maju 2007 r.

– 3,8%, w listopadzie 2007 r. – 3,5%, w maju 2008 r. – 3,9%). Wzrósł odsetek respondentów, którzy nie potrafili udzielić odpowiedzi na temat kształtowania się cen ich produktów w okresie najbliższych sześciu miesięcy (w maju 2007 r. – 14,1%, w listopadzie 2007 r. – 20,1%, w maju 2008 r. – 18,7% w listopadzie 2008 r. – 21,6%).

Tabela 9. Przewidywania pracodawców na temat związku zmian w wynagrodzeniach ze zmianami w wydajności pracy w ankietowanych przedsiębiorstwach – na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.

Zmiany w wynagrodzeniach będą się łączyć z:	Ilość wskazań				Procent wskazań			
	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Spadkiem wydajności pracy pracowników	7	7	4	4	0,7%	0,9%	0,7%	0,9%
Utrzymaniem wydajności pracy pracowników na dotychczasowym poziomie	522	434	308	237	53,3%	56,1%	54,0%	54,7%
Wzrostem wydajności pracy pracowników podobnym do wzrostu wynagrodzeń	409	295	208	168	41,7%	38,1%	36,5%	38,8%
Wyższym wzrostem wydajności pracy pracowników niż wzrost wynagrodzeń	22	37	43	21	2,2%	4,8%	7,5%	4,8%
Brak odpowiedzi	20	1	7	3	2,0%	0,1%	1,2%	0,7%
Ogółem	980	774	570	433	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Pracodawcy, którzy przewidują wzrost cen (28,6% respondentów), szacują, że w przypadku ich przedsiębiorstw ceny na produkty będące podstawowym przedmiotem działalności wzrosną o 9,1% (w maju 2007 r. przewidywany wzrost wśród tych pracodawców wynosił 11,5%, w listopadzie 2007 r. – 10,9%, natomiast w maju 2008 r. – 9,0%). Według 134 pracodawców (8,4% ankietowanych) ceny na produkty będące podstawowym przedmiotem działalności spadną przeciętnie o 12,7%. W poprzednich edycjach badań również stosunkowo niewielka grupa pracodawcy przewidywała spadek cen (odpowiednio 8,8%, 10,4% i 8,0%).

Jeżeli uwzględnić w analizie również tych pracodawców, którzy przypuszczają, że w ich przedsiębiorstwach ceny utrzymają się na dotychczasowym poziomie lub spadną – to średnia ważona wzrostu cen, obliczona przy uwzględnieniu wielkości sprzedaży, kształtuje się na tym samym poziomie, co w listopadzie 2007 r. oraz w maju 2008 r., i **wynosi 1,2%** (w maju 2007 r. było to 2,7%) (tabela 10).

Tabela 10. Przeciętny prognozowany wzrost cen towarów lub usług (średnia ważona przy uwzględnieniu wielkości sprzedaży – na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.)

Typ powiatu	Powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej				Powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej				Powiaty stołeczne				Ogółem			
	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Przeciętny prognozowany wzrost cen towarów i usług, stanowiących główny przedmiot działalności przedsiębiorstw w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w %)	1,4	1,5	1,2	0,2	4,0	1,8	2,1	1,8	2,6	0,8	0,9	2,1	2,7	1,2	1,2	1,2

Sektory wg PKD	Przemysł				Budownictwo				Handel i naprawy				Pozostałe usługi rynkowe				Ogółem			
	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2007
Przeciętny prognozowany wzrost cen towarów i usług, stanowiących główny przedmiot działalności przedsiębiorstw w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w %)	3,3	0,1	1,5	1,1	9,2	2,4	1,2	-1,6	1,1	4,0	1,5	2,3	1,0	0,6	0,6	2,5	2,7	1,2	1,2	1,2

Wielkość przedsiębiorstwa (liczba pracowników)	1–9				10–49				50–249				250 i powyżej				Ogółem			
	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Przeciętny prognozowany wzrost cen towarów i usług, stanowiących główny przedmiot działalności przedsiębiorstw w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w %)	0,8	4,7	0,6	1,8	1,7	3,1	2,2	2,5	3,6	0,9	1,9	2,2	2,6	1,0	0,8	0,6	2,7	1,2	1,2	1,2

Największy wzrost cen przewiduje się w przedsiębiorstwach, które: a) mają swoje siedziby w stołecznych powiatach grodzkich (w maju 2007 r., listopadzie 2007 r. i maju 2008 r. były to powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej krajowej); b) funkcjonują w sekcji pozostałe usługi rynkowe (maj 2007 r. – budownictwo; listopad 2007 r. i maj 2008 r. – handel i naprawy); c) są małymi przedsiębiorstwami zatrudniającymi 10–49 pracowników (maj 2007 r. – średnie przedsiębiorstwa zatrudniające 50–249 pracowników; listopad 2007 r. – mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 1 do 9 pracowników; maj 2008 r. – średnie przedsiębiorstwa zatrudniające 50–249 pracowników) (tabela 10).

Najmniejszy wzrost cen jest przewidywany w przedsiębiorstwach, które: a) mają swoje siedziby w powiatach o stopie bezrobocia niższej od średniej krajowej i które nie są powiatami stołecznymi (podobnie jak w maju 2007 r. i 2008 r.; w listopadzie 2007 r. w powiatach stołecznych); b) są dużymi przedsiębiorstwami, zatrudniającymi ponad 250 pracowników (podobnie jak w maju 2008 r., w maju 2007 r. – mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające 1–9 pracowników; w listopadzie 2007 r. – średnie przedsiębiorstwa zatrudniające 50–249 pracowników).

W obecnej edycji badań na uwagę zasługuje fakt, że pracodawcy po raz pierwszy prognozują spadek cen w sekcji budownictwo (o 1,6%). W maju 2007 r. i w maju 2008 r. najmniejszy wzrost cen przewidywali pracodawcy z sekcji pozostałe usługi rynkowe, natomiast w listopadzie 2007 r. – z sekcji przemysł (tabela 10).

Według pracodawców głównymi przyczynami wzrostów cen ich produktów i usług – podobnie jak w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju 2008 r. – będą przede wszystkim wzrost cen surowców i energii oraz kosztów pracy.

Wśród ankietowanych respondentów przeważają ci, którzy przypuszczają, że w ich przedsiębiorstwach marże utrzymają się na dotychczasowym poziomie (48,9% – w maju 2007 r., 55,6% – w listopadzie 2007 r., 59,6% – w maju 2008 r., 55,7% – w listopadzie 2008 r.). Wzrost marży przewiduje 10,7% pracodawców, natomiast jej spadek – 18,4% (w maju 2007 r. odpowiednio: 20,0% i 13,7%, w listopadzie 2007 r. odpowiednio: 16,4% i 12,3%, w maju 2008 r. odpowiednio: 14,6% i 12,8%).

Tabela 11. Charakterystyka pracodawców, którzy najczęściej przewidują wzrost lub utrzymanie się cen swoich towarów i usług w ciągu najbliższych 6 miesięcy (na podstawie badań przeprowadzonych w maju i listopadzie 2007 r. oraz w maju i listopadzie 2008 r.)

		Charakterystyka pracodawcy ze względu na:		
		siedzibę	sekcję, w której działa	wielkość
Pracodawcy, którzy najczęściej przewidywali wzrost cen swoich towarów i usług w badaniu rynku pracy przeprowadzonym w:	V 2007	stołeczne powiaty grodzkie	budownictwo	duże przedsiębiorstwa (powyżej 250 pracowników)
	XI 2007	powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy	handel	mikro lub małe przedsiębiorstwa (do 49 pracowników)
	V 2008	powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy	handel	mikro lub małe przedsiębiorstwa (do 49 pracowników)
	XI 2008	powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy	handel	mikro lub małe przedsiębiorstwa (do 49 pracowników)
Pracodawcy, którzy najczęściej przewidywali utrzymanie się cen swoich towarów i usług na dotychczasowym poziomie w badaniu rynku pracy przeprowadzonym w:	V 2007	powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy	pozostałe usługi rynkowe	mikro lub małe przedsiębiorstwa (do 49 pracowników)
	XI 2007	powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy	pozostałe usługi rynkowe	mikro lub małe przedsiębiorstwa (do 49 pracowników)
	V 2008	powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy	pozostałe usługi rynkowe	mikro lub małe przedsiębiorstwa (do 49 pracowników)
	XI 2008	powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy	pozostałe usługi rynkowe	mikro lub małe przedsiębiorstwa (do 49 pracowników)

Podsumowując, przedsiębiorcy przewidują: a) mniejszy, niż w poprzednich edycjach badań, wzrost produktywności pracy i wynagrodzeń, b) wzrost cen na podobnym poziomie jak w listopadzie 2007 r. i w maju 2008 r., mniejszy natomiast niż w maju 2007 r., c) mniejszy, niż w trzech poprzednich edycjach badań, wzrost przychodów. Jednocześnie większość pracodawców przewiduje utrzymanie się marż na zbliżonym do dotychczasowego poziomie.

4

Migracje zarobkowe a rynek pracy

4.1. Wyjazdy zarobkowe za granicę w opiniach pracodawców

W okresie sześciu miesięcy poprzedzających ostatnie badania mniej niż połowa pracodawców (42,9%) zarejestrowała przypadki rezygnacji przez pracowników ze świadczenia pracy. Podobny odsetek odpowiedzi uzyskano w trakcie wcześniejszych edycji badań: w maju 2007 r. – 42,7%, w listopadzie 2007 r. – 45,6%, w maju 2008 r. – 44,4%. Przyczyn odejścia pracowników z własnej inicjatywy pracodawcy upatrują przede wszystkim w konkurencyjnych ofertach pracy innych przedsiębiorstw działających na krajowym rynku. Tę przesłankę wymieniło w listopadzie 2008 r. dwie trzecie respondentów (66,9%). Niższy wskaźnik odpowiedzi uzyskano w maju 2007 r. – 48,4% oraz w listopadzie 2007 r. – 55,7%. Identyczny wskaźnik uzyskano w maju 2008 r. (66,9%). Niewiele więcej niż jedna szóstka pracodawców (15,6%) jest przekonanych, że powodem rezygnacji z pracy zatrudnionych pracowników były migracje zarobkowe. W maju 2008 r. podobnie uważało 20,8%, w listopadzie 2007 r. – 28,9%, a w maju 2007 r. – 39,3% ankietowanych. Widoczny jest więc wyraźny spadek wypowiedzi pracodawców wskazujących na wyjazdy zarobkowe pracowników za granicę jako powód ich odejścia z pracy. Warto przy tym podkreślić, że to właśnie pracodawcy reprezentujący budownictwo najczęściej wskazywali migracje zarobkowe jako przyczynę rezygnacji z pracy pracowników zatrudnionych w ich przedsiębiorstwach. Dotyczy to wszystkich edycji badań (tabela 12).

Tabela 12. Najczęstsze przyczyny odejścia pracowników (z własnej inicjatywy) z ankietowanych przedsiębiorstw

Sektory wg PKD	Przemysł				Budownictwo				Handel i naprawy				Pozostałe usługi rynkowe				Ogółem			
	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Przechodzili do pracy w innych firmach	48,7	57,3	72,2	70,7	29,8	41,9	59,0	57,3	52,4	59,8	65,6	67,9	52,0	55,9	69,0	68,2	48,4	55,7	66,9	66,9
Wyjeżdżali do pracy za granicę	42,9	32,7	20,9	14,7	59,6	41,9	28,0	23,3	35,0	22,6	20,6	13,6	32,4	27,7	18,1	14,7	39,3	28,9	20,8	15,6
Odchodzili z pracy z innych przyczyn	7,4	6,9	6,9	12,1	9,7	14,0	13,0	15,5	11,6	15,5	13,8	13,1	13,3	13,5	12,9	14,3	10,9	12,8	12,3	13,7
Brak odpowiedzi	1,0	3,1	0,0	2,5	0,9	2,2	0,0	3,9	1,0	2,1	0,0	5,4	2,3	2,9	0,0	2,8	1,4	2,6	0,0	3,8
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

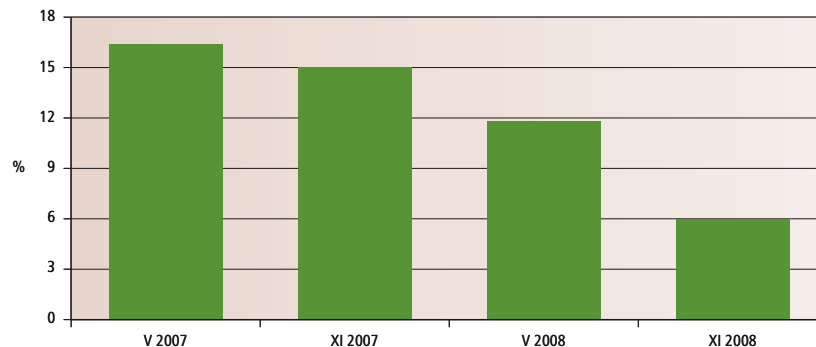
Jako 100% są liczone wskazania tych pracodawców, którzy stwierdzili, że pracownicy odchodzili z pracy z własnej inicjatywy.

Coraz mniej pracodawców odczuwa problemy ze znalezieniem odpowiednich pracowników. W listopadzie 2008 r. trudności takie zasygnalizowało 41,7% respondentów (w maju 2007 r. – 69,8%, w listopadzie 2007 r. – 53,9%, a w maju 2008 r. – 48,2%).

Zasadniczą przyczyną trudności z pozyskaniem odpowiednich pracowników jest, zdaniem pracodawców, brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami (42,2% wskazań w maju 2007 r., 41,3% w listopadzie 2007 r., 40,1% w maju 2008 r. oraz 42,2% w listopadzie 2008 r.), a także ich zbyt wygórowane oczekiwania płacowe (odpowiednio: 19,5%, 20,1%, 20,7% oraz 22,7% wskazań). Pracodawcy podkreślają również brak kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości (9,3% wskazań w maju 2007 r., 9,4% wskazań w listopadzie 2007 r., 10,2% wskazań w maju 2008 r., 11,4% wskazań w listopadzie 2008 r.) i małą dyspozycyjność kandydatów (odpowiednio: 4,0%, 4,8%, 6,1%, 6,8% wskazań).

Wśród przyczyn trudności ze znalezieniem odpowiednich pracowników pracodawcy wymieniają także wyjazdy zarobkowe pracowników za granicę. Warto podkreślić, że – zdaniem pracodawców – znaczenie tego czynnika, z edycji na edycję badań, słabnie i obecnie nie odgrywa on ważnej roli. Procent wskazań na migracje zarobkowe za granicę był najmniejszy z dotychczasowych edycji badań (6,0%). Dla porównania w maju 2007 r. było to 16,4%, w listopadzie 2007 r. – 15,0%, a w maju 2008 r. – 11,8% wskazań (wykres 7).

Wykres 7. Procent wskazań na migracje zarobkowe za granicę jako przyczynę trudności ze znalezieniem odpowiednich pracowników (wyniki badań z maja i listopada 2007 r. oraz maja i listopada 2008 r.)

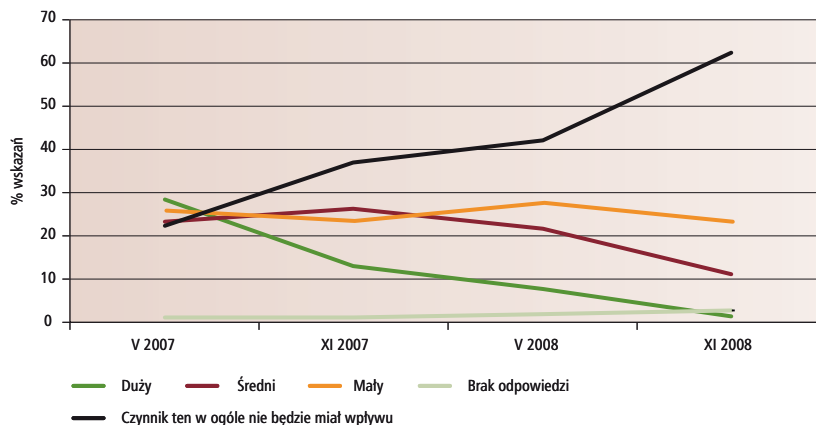
Co dziesiąty pracodawca (10,5%) liczył się w listopadzie 2008 r. z możliwością odejścia części pracowników z własnej inicjatywy, pomimo że przedsiębiorstwu zależy na ich pozostaniu. Podobnego zdania w maju 2007 r. było 15,7%, w listopadzie 2007 r. – 18,9%, a w maju 2008 r. – 15,6% respondentów. Zarazem jednak zdecydowanie mniej spośród wymienionych pracodawców, w odniesieniu do poprzednich badań, uważa, że przyczyną tej sytuacji będą w dużym stopniu wyjazdy zarobkowe za granicę. Sądzi tak obecnie co dziewiąty (11,3%) ankietowany, podczas gdy w maju 2007 r. podobne stanowisko prezentowała ponad połowa (54,3%), w listopadzie 2007 r. – prawie jedna trzecia (29,8%), a w maju 2008 r. – ponad jedna piąta (21,3%) pracodawców. Średnie oddziaływanie migracji zarobkowych na odejścia z pracy przewiduje 15,5% respondentów (w maju 2007 r. – 23,6%, w listopadzie 2007 r. – 28,5%, w maju 2008 r. – 26,9%,). O małym oddziaływaniu tego czynnika był obecnie przekonany co trzeci pracodawca (35,1%), natomiast w maju 2007 r. – co ósmy ankietowany (12,1%), a w listopadzie 2007 r. i w maju 2008 r. około jedna czwarta respondentów (odpowiednio 24,2% i 26,5%). W ostatniej edycji badań wzrósł także zdecydowanie odsetek tych pracodawców, którzy uważają, że migracje zarobkowe nie mają żadnego wpływu na decyzje pracowników o rezygnacji z pracy w ankietowanych przedsiębiorstwach. W listopadzie twierdziła tak bowiem po-

nad jedna trzecia respondentów (37,5%), pół roku wcześniej – niecała jedna czwarta respondentów (23,7%), co szósty respondent w listopadzie 2007 r. (17,2%) oraz co dziesiąty w maju 2007 r. (9,6%).

Odejścia pracowników z pracy w związku z wyjazdami zarobkowymi za granicę, jak wynika z przeprowadzonych badań, nie będą również silnie oddziaływać na wzrost wynagrodzeń w ankietowanych przedsiębiorstwach.

Spośród tych pracodawców, którzy planują podwyżki wynagrodzeń w swoich przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych sześciu miesięcy (27,1% respondentów), prawie dwie trzecie (62,1%) jest przekonanych, że decyzje o podwyżkach nie będą w żadnej mierze spowodowane migracjami zarobkowymi pracowników. Należy podkreślić, że obecnie opinię tę pracodawcy formułują zdecydowanie częściej niż w poprzednich edycjach badań. W maju 2007 r. identycznego zdania było 22,1% ankietowanych, w listopadzie 2007 r. – 36,7%, a w maju 2008 r. – 41,9%. Mniej niż jedna czwarta pracodawców (23,3%) sądzi, że spodziewane odejścia pracowników z powodu wyjazdów zarobkowych za granicę będą jedynie nieznacznie oddziaływać na politykę płacową w przedsiębiorstwach. W poprzednich badaniach opinię taką zgłaszał zbliżony odsetek respondentów: 25,8% – w maju 2007 r., 23,6% – w listopadzie 2007 r. i 27,7% – w maju 2008 r. O średnim wpływie migracji zarobkowych jest przekonany co dziesiąty pracodawca – 10,9% (w maju 2007 r. – 23,1%, w listopadzie 2007 r. – 26,0%, w maju 2008 r. – 21,4%). Zaledwie 1,2% respondentów, którzy przewidują podwyżki wynagrodzeń, twierdzi, że będą one spowodowane głównie zamiarem zatrzymania w kraju chcących wyjechać do pracy za granicę pracowników. Jest to odsetek znacznie mniejszy niż w maju 2007 r. (28,1%), listopadzie 2007 r. (12,7%) i maju 2008 r. (7,4%) (wykres 8).

Wykres 8. Wpływ migracji zarobkowych na przewidywany wzrost wynagrodzeń w ankietowanych przedsiębiorstwach

Wyniki ostatnich badań po raz kolejny dokumentują, że najbardziej wrażliwą na wyjazdy zarobkowe pracowników za granicę sekcją gospodarki jest budownictwo. Przedstawiciele budownictwa najczęściej w trakcie badań wspominali o negatywnych skutkach migracji zarobkowych w zarządzanych przez nich przedsiębiorstwach. Z kolei najmniej obaw związanych z odejściami pracowników z powodu wyjazdów zarobkowych za granicę zgłaszali pracodawcy reprezentujący pozostałe usługi rynkowe i przemysł.

Na rozkład odpowiedzi pracodawców dotyczących negatywnych skutków migracji zarobkowych w widoczny sposób oddziałuje również stopa bezrobocia. Pracodawcy z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia częściej niż respondenci ze stołecznych powiatów grodzkich sygnalizowali niekorzystne dla przedsiębiorstw następstwa odejść pracowników w związku z wyjazdami zagranicznymi.

4.2. Wyjazdy zarobkowe za granicę w opiniach bezrobotnych

Wyniki badań przeprowadzonych w listopadzie 2008 r. wskazują na utrzymującą się tendencję spadkową mobilności przestrzennej bezrobotnych na krajowym rynku pracy. Co jedenasty ankietowany (9,0%), bez względu na zaproponowane wynagrodzenie, nie przyjmie oferty pracy łączącej się z koniecznością półgodzinnych dojazdów w jedną stronę. W maju 2007 r. odsetek ten wynosił 5,4%, w listopadzie 2007 r. – 5,8%, a w maju 2008 r. – 7,8%. Prawie jedna trzecia bezrobotnych (29,9%) nie podejmie pracy, która wiązałaby się z dojazdami trwającymi około jednej godziny w jedną stronę. Dla porównania w maju 2007 r. było to 17,3%, w listopadzie 2007 r. – 20,9%, w maju 2008 r. – 26,1% respondentów. Ponad dwie trzecie ankietowanych (70,7%), a więc również więcej niż we wcześniejszych edycjach badań, nie zdecyduje się na przyjęcie atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy w przypadku konieczności zmiany miejsca zamieszkania. W maju 2007 r. podobnego zdania było 57,6% bezrobotnych, w listopadzie 2007 r. utrzymywało tak 60,0% ankietowanych, a w maju 2008 r. – 68,8% respondentów.

Ponad jedna piąta bezrobotnych (22,2%) wyjeżdżała w poszukiwaniu pracy za granicę. W przypadku zdecydowanej ich większości – spośród tych, którzy wyjeżdżali za granicę – poszukiwania te zakończyły się sukcesem (91,9%). Próby znalezienia pracy przez co dwunastego respondenta okazały się bezskuteczne (8,1%). Podobny rozkład odpowiedzi uzyskano we wcześniejszych edycjach badań: w maju 2007 r. – odpowiednio 90,4% oraz 9,6%, w listopadzie 2007 r. – 91,1% oraz 8,9%, w maju 2008 r. – 90,8% i 9,2%.

Najczęściej wybieranym przez bezrobotnych kierunkiem migracji zarobkowych były Niemcy (33,9% wskazań). W dalszej kolejności respondenci wymieniali Wielką Brytanię (21,5% wskazań), Holandię (6,4%), Włochy (4,9%), Irlandię (4,9%) i Francję (4,5%). Pozostałe wskazania, dotyczące kierunków wyjazdów zarobkowych, cechuje duży stopień rozproszenia. Ogółem ankietowani wymienili ponad dwadzieścia krajów, w których świadczyli pracę.

Większość bezrobotnych, którzy wyjeżdżali w celach zarobkowych, przebywało za granicą ponad rok temu (60,9%). Co piąty bezrobotny migrował zarobkowo w ciągu ostatniego roku (19,5%) i co piąty – w ciągu ostatnich sześciu miesięcy (19,0%).

Najliczniejsza jest ta kategoria bezrobotnych, których pobyt zarobkowy za granicą nie przekroczył trzech miesięcy – 42,1% (w listopadzie 2007 r. stanowili oni 46,0%, a w maju 2008 r. – 41,4% respondentów). Prawie jedna czwarta (23,0%) spośród tych ankietowanych, którzy wyjeżdżali w celach zarobkowych, pracowała za granicą nie dłużej niż sześć miesięcy (w listopadzie 2007 r. i w maju 2008 r. odsetek ten był nieco mniejszy i wynosił odpowiednio 21,8% oraz 22,3%). Co szósty bezrobotny pracował za granicą w okresie od sześciu do dwunastu miesięcy (15,5%) oraz co szósty – dłużej niż jeden rok (16,0%). W poprzednich edycjach badań było to 10,9% i 10,4% (listopad 2007 r.) oraz 14,9% i 13,3% (maj 2008 r.).

Respondenci w każdej z dotychczasowych edycji badań wymieniali podobne główne przyczyny wyjazdów zarobkowych za granicę. Najczęściej wskazywali możliwość uzyskania znacznie wyższych zarobków (w maju 2007 r. – 38,8% wskazań, w listopadzie 2007 r. – 38,0% wskazań, w maju 2008 r. – 41,3% wskazań, w listopadzie 2008 r. – 40,7% wskazań), trudności ze znalezieniem pracy w kraju (odpowiednio: 13,2%, 15,7%, 16,4% i 17,1%), naukę języka (odpowiednio: 14,9%, 12,9%, 13,0%, 13,8%) oraz znacznie lepsze warunki pracy (odpowiednio: 11,2%, 12,7%, 11,9%, 12,1%). Wśród ważnych powodów migracji zarobkowych ankietowani wyliczali także chęć poznania innych krajów (odpowiednio: 7,5%, 7,9%, 8,4% i 8,1% wskazań), a także większe możliwości rozwoju (odpowiednio: 4,4%, 3,6%, 4,2%, i 4,0% wskazań).

Ponad połowa bezrobotnych, którzy wyjeżdżali zarobkowo za granicę, miała stałą pracę lub utrzymywała się z prac dorywczych przed wyjazdem (50,5% w maju 2007 r., 56,2% w listopadzie 2007 r., 55,6% w maju 2008 r., 55,1% w listopadzie 2008 r.). O braku jakiegokolwiek pracy przed wyjazdem informowało 43,7% respondentów (w maju 2007 r. – 48,2%, w listopadzie 2007 r. – 41,6%, w maju 2008 r. – 41,9%) (tabela 13).

Tabela 13. Status bezrobotnych na rynku pracy przed wyjazdem za granicę (w %)

Kategorie odpowiedzi	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Miałem stałą pracę	26,5	26,2	24,1	25,5
Nie miałem stałej pracy, ale utrzymywałem się z prac dorywczych	24,0	30,0	31,5	29,6
Byłem bezrobotny (nie miałem, ale szukałem pracy lub prac dorywczych)	36,3	31,2	32,0	33,3
Nie miałem pracy ani prac dorywczych, ale jej nie szukałem	11,9	10,4	9,9	10,4
Brak odpowiedzi	1,5	2,2	2,5	1,2
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0

Jako 100% liczone są odpowiedzi tych bezrobotnych, którzy wyjeżdżali zarobkowo za granicę.

Zdecydowana większość bezrobotnych, którzy znaleźli pracę za granicą, nie pracowała w wyuczonym zawodzie (73,9%). Podobnych odpowiedzi udzielali respondenci w poprzednich okresach badawczych: w maju 2007 r. – 73,8%, w listopadzie 2007 r. – 77,5%, w maju 2008 r. – 78,2%. Pracę w swoim zawodzie wykonywał w czasie pobytu za granicą co czwarty ankietowany – 24,8% (w maju 2007 r. – 19,4%, w listopadzie 2007 r. – 17,6%, a w maju 2008 r. – 20,1%). Poziom wykształcenia w widoczny sposób różnicuje odpowiedzi respondentów na temat możliwości znalezienia pracy w wyuczonym zawodzie. Pracę w wyuczonym zawodzie udało się znaleźć prawie co trzeciemu respondentowi z wykształceniem zasadniczym zawodowym (30,2%), co piątemu respondentowi posiadającemu wykształcenie wyższe (21,7%) oraz co szóstemu ankietowanemu z wykształceniem średnim (16,1%).

Bezrobotni, którzy przebywali za granicą, wskazywali we wszystkich dotychczasowych edycjach badań te same powody swojego powrotu do kraju. Rozkład odpowiedzi uzyskanych w maju i listopadzie 2008 r. jest niemal identyczny. Ankietowani najczęściej wracali do Polski, dlatego że nie planowali dłuższego pobytu za granicą (21,7% wskazań w maju 2007 r., 24,0% – w listopadzie 2007 r., 33,5% – w maju 2008 r. oraz 33,8% – w listopadzie 2008 r.). Częstym powodem powrotu do kraju był także sezonowy charakter pracy (21,7% wskazań w maju 2007 r., 20,2% – w listopadzie 2007 r., 23,7% – w maju 2008 r. i 23,6% – w listopadzie 2008 r.), zaoszczędzenie zaplanowanej sumy pieniędzy (odpowiednio: 15,4%, 13,4%, 13,6% i 13,3% wskazań). Respondenci wskazywali również na względy zdrowotne (odpowiednio: 4,4%, 2,6%, 6,1%, 6,7% wskazań), a także na utratę pracy i trudności ze znalezieniem innej (4,3% wskazań w maju 2007 r., po 5,1% wskazań w listopadzie 2007 r. i maju 2008 r. oraz 4,4% wskazań w listopadzie 2008 r.).

Zdecydowana większość bezrobotnych (89,7%) nie zamierza w ciągu najbliższych sześciu miesięcy migrować w celu poszukiwania pracy (w maju 2007 r. było to – 81,9%, w listopadzie 2007 r. – 84,8%, a w maju 2008 r. – 87,9% respondentów). Wyjazd w poszukiwaniu pracy rozważa obecnie jedynie co dziesiąty respondent (10,2%). W maju 2007 r. zamiar wyjazdu za granicę sygnalizowało 17,7% ankietowanych, w listopadzie 2007 r. – 15,0%, a w maju 2008 r. – 12,1%. Z edycji na edycję wzrasta zatem udział bezrobotnych, którzy nie wiążą swojej przyszłości z migracją zarobkową za granicę.

Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym częściej od pozostałych respondentów zgłaszali w listopadzie 2008 r. chęć migracji zarobkowej (11,4% tej grupy ankietowanych). W przypadku osób mających wykształcenie wyższe odsetek ten wynosił 9,8%, a w przypadku osób legitymujących się wykształceniem średnim – 8,2%.

Wpływ na decyzję bezrobotnych o wyjeździe zarobkowym za granicę wywiera również długość okresu pozostawania bez pracy. Największa gotowość do wyjazdu cechuje respondentów o najkrótszym stażu na bezrobociu (do sześciu miesięcy) – 12,3% ogółu respondentów. Najmniej chętnie o migracji zarobkowej wspominali natomiast respondenci poszukujący pracy od sześciu do dwunastu miesięcy (7,0%). Wyjazd zarobkowy za granicę rozważa ponadto co dziesiąty ankietowany pozostający bez pracy dłużej niż jeden rok (9,6%). Wysokość stopy bezrobocia w objętych badaniami powiatach nie różnicuje rozkładu uzyskanych odpowiedzi.

Łącznie ponad połowa spośród tych respondentów, którzy zamierzają wyjechać w ciągu najbliższych sześciu miesięcy do pracy za granicę, wymieniła jako cel wyjazdu Niemcy (28,8%) lub Wielką Brytanię (26,2%). Często wskazywanym przez bezrobotnych kierunkiem migracji zarobkowych były także Norwegia (8,9%), Holandia (8,4%), Irlandia (5,8%) i Hiszpania (5,2%). Odpowiedzi wskazujące inne kraje były rozproszone.

Wymieniane przez bezrobotnych motywy wyjazdów zarobkowych za granicę w każdej z dotychczasowych edycji badań są podobne. Ankietowani zamierzają migrować głównie z powodu znacznie wyższych zarobków (39,0% wskazań w maju 2007 r., 36,9% w listopadzie 2007 r., 39,5% w maju 2008 r. i 36,4% w listopadzie 2008 r.), a także z powodu trudności ze znalezieniem pracy w kraju (odpowiednio: 18,4%, 18,9%, 19,4% i 19,8% wskazań) oraz lepszych warunków pracy (10,7% wskazań w maju 2007 r., 12,6% w listopadzie 2007 r., 12,1% w maju 2008 r. i 13,6% w listopadzie 2008 r.). Istotną przesłanką skłaniającą do wyjazdu jest też możliwość nauki języka obcego (9,9% wskazań w maju 2007 r., 11,6% w listopadzie 2007 r., 10,4% w maju 2008 r., 11,6% w listopadzie 2008 r.) oraz fakt, że za granicą pracują już krewni lub znajomi (odpowiednio: 8,2%, 7,7%, 9,2% i 9,3% wskazań).

Wysokie zarobki były podstawowym bodźcem do wyjazdu za granicę przede wszystkim dla bezrobotnych: a) zamieszkujących w stołecznych powiatach województw (a więc w powiatach o niskiej stopie bezrobocia), b) z wykształceniem zawodowym i niższym, c) o stażu na bezrobociu krótszym niż sześć miesięcy. Dobre warunki pracy są istotne dla bezrobotnych: a) z powiatów o niskiej stopie bezrobocia, b) poszukujących pracy od ponad dwunastu miesięcy c) mających wykształcenie zawodowe lub niższe. Edukacyjne walory wyjazdu, w tym możliwość nauki języka obcego, podkreślają ankietowani: a) z powiatów stołecznych, b) o stażu na bezrobociu od sześciu do dwunastu miesięcy, c) z wykształceniem wyższym. Perspektywa dołączenia do zatrudnionych za granicą krewnych i znajomych skłania do migracji przede wszystkim bezrobotnych: a) z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia, b) pozostających bez pracy nie dłużej niż sześć miesięcy, c) z wykształceniem zawodowym lub niższym.

W listopadzie 2008 r., podobnie jak rok wcześniej, co szósty bezrobotny spośród tych, którzy zamierzają wyjechać za granicę w celu znalezienia pracy, planuje wyjazd na stałe (odpowiednio 17,2% i 16,3%). W badaniach z maja 2007 r. był to co piąty ankietowany (20,0%), a w maju 2008 r. – co siódmy (14,0%). Warto podkreślić, że bezrobotni, którzy zamierzają opuścić kraj na stałe, stanowili zaledwie 1,8% ogółu respondentów biorących udział w ostatnich badaniach. W maju 2007 r. odsetek ten wynosił 4,3%, w listopadzie 2007 r. – 2,5%, a w maju 2008 r. – 1,7% ogółu respondentów.

Zdecydowana większość bezrobotnych spośród tych, którzy rozważają wyjazd za granicę (81,4%), gotowych jest wyjechać w celach zarobkowych tylko na pewien czas (w maju 2007 r. podobne plany miało 78,8% ankietowanych, w listopadzie 2007 r. – 81,7%, a w maju 2008 r. – 85,1%). Ponad 92% respondentów przewiduje, że będzie to pobyt nie dłuższy niż jeden rok, w tym prawie połowa (45,2%) planuje wyjechać na okres od trzech do sześciu miesięcy. Dłużej niż jeden rok zamierza pracować za granicą jedynie 6,6% badanych.

Spółród tych bezrobotnych, którzy deklarują zamiar migracji zarobkowej, w kraju pozostałoby 84,8% pod warunkiem uzyskania od miejscowego pracodawcy przeciętnego wynagrodzenia w kwocie 2632 zł netto. Oczekiwania płacowe respondentów w tym zakresie nieznacznie zwiększyły się więc w stosunku do poprzednich edycji badań i były wyższe o 6,9% w porównaniu do wyników z maja 2007 r., o 2,1% – do listopada 2007 r. oraz o 4,3% – do maja 2008 r. (tabela 14).

Co ósmy bezrobotny, który nosi się z zamiarem migracji zarobkowej (12,7%), poinformował, że żadne wynagrodzenie, zaoferowane przez krajowych pracodawców, nie spowoduje zmiany jego decyzji o wyjeździe za granicę. Nieco mniejszy odsetek respondentów wyraził to samo zdanie w maju 2007 r. (10,4%), a zbliżony odsetek w listopadzie 2007 r. (12,3%) i w maju 2008 r. (12,8%).

Tabela 14. Przeciętne minimalne wynagrodzenie netto, skłaniające bezrobotnego do pozostania w kraju

	Kwota w złotych			
	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Średnie minimalne wynagrodzenie netto, które skłoniłoby bezrobotnego do pozostania w Polsce	2 462	2 578	2 524	2 632

Warto wspomnieć, że w przypadku 5,1% gospodarstw domowych zamieszkiwanych przez respondentów osoba, która w największym stopniu utrzymuje gospodarstwo domowe, przebywa obecnie za granicą (w listopadzie 2007 r. było to 5,2%, a w maju 2008 r. – 6,0%). Najczęściej wymienianym przez respondentów, podczas ostatniej edycji badań, krajem pobytu tej osoby były Niemcy (26,3%), Wielka Brytania (20,0%), Norwegia (9,5%), Irlandia (7,4%), Holandia (6,3%) i Włochy (5,3%). Ponadto 23,1% bezrobotnych oznajmiło, że za granicą w celach zarobkowych przebywają także inni członkowie ich rodzin, głównie w Wielkiej Brytanii (32,1% wskazań), Niemczech (19,2%), Irlandii (9,4%) oraz Stanach Zjednoczonych Ameryki (6,5%).

5

Ruch kadrowy

5.1. Ruch kadrowy w opiniach pracodawców

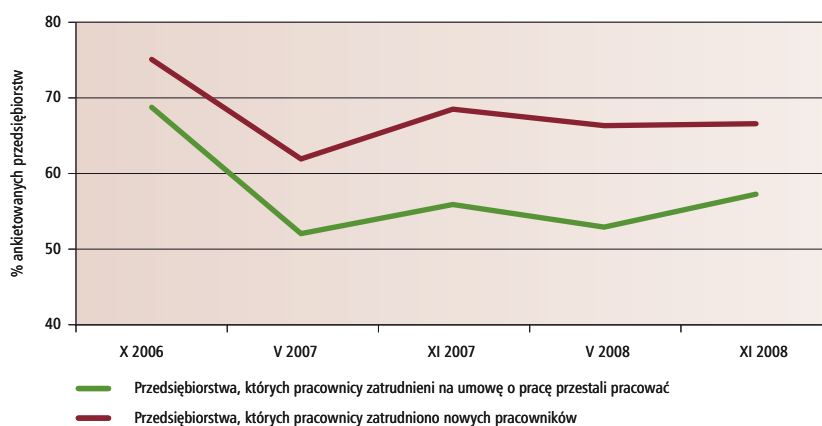
W ponad połowie przedsiębiorstw (57,2%), w okresie sześciu miesięcy poprzedzających badania, miały miejsce odejścia pracowników. W poprzednich edycjach badań odsetek firm, z których odeszli pracownicy, wynosił odpowiednio: 68,8% (październik 2006 r. – w tej edycji badań pytanie dotyczyło jednak ostatnich dwunastu miesięcy), 52,0% (maj 2007 r.), 55,9% (listopad 2007 r.) i 52,9% (maj 2008 r.). W największym stopniu problem ten dotyczył przedsiębiorstw przemysłowych (71,5%), w najmniejszym zaś dotknął przedsiębiorstwa z sekcji handel i naprawy (52,5%). Częściej odchodzili pracownicy zatrudnieni w przedsiębiorstwach usytuowanych w stołecznych powiatach grodzkich (61,2%), rzadziej z firm zlokalizowanych w powiatach o stopie bezrobocia wyższej od średniej krajowej (52,3%).

Pracownicy najczęściej odchodzili z własnej inicjatywy – 42,9% ankietowanych przedsiębiorstw w listopadzie 2008 r. (42,7% w maju 2007 r., 45,6% w listopadzie 2007 r. oraz 44,4% w maju 2008 r.). Ponad jedna piąta pracodawców (22,8%) poinformowała o przypadkach zwolnień pracowników w okresie sześciu miesięcy poprzedzających badania. W poprzednich edycjach badań odsetek firm, które zwalniały z inicjatywy pracodawców, był nieco wyższy: 31,3% (październik 2006 r.), 23,4% (maj i listopad 2007 r.), 30,1% (maj 2008 r.). Około jedna piąta pracodawców (22,4%) stwierdziła również, że pracownicy odeszli, ponieważ skończyły się im umowy na czas określony. W październiku 2006 r. było to 27,0%, w maju 2007 r. – 18,0%, w listopadzie 2007 r. – 19,9%, a w maju 2008 r. – 26,9% przedsiębiorstw. Emerytury lub renty były powodem odejścia pracowników z ponad jednej siódmej firm (15,7%). Przyczynę tę wskazywano również w październiku 2006 r. (17,9% pracodawców), w maju 2007 r. (12,1%), w listopadzie 2007 r. (12,3%) oraz w maju 2008 r. (22,6%).

Zdaniem respondentów pracownicy zatrudnieni na umowę o pracę rezygnowali z pracy z własnej inicjatywy głównie z powodu podjęcia zatrudnienia w innym przedsiębiorstwie krajowym. Przyczynę tę wskazała w każdej z dotychczasowych edycji badań największa grupa pracodawców: w maju 2007 r. – 48,4%, w listopadzie 2007 r. – 55,7%, w maju i listopadzie 2008 r. – 66,9%. Niewiele mniej niż jedna szósta pracodawców (15,6%) uważa, że powodem odejścia z pracy zatrudnionych pracowników były ich wyjazdy zarobkowe za granicę. W maju 2007 r. podobnego zdania było 39,3% pracodawców, w listopadzie 2007 r. – 28,9%, a w maju 2008 r. – 20,8%. Na inne przyczyny odejścia pracowników z własnej inicjatywy w listopadzie 2008 r. wskazywało 13,8% pracodawców (w maju 2007 r. – 10,9%, w listopadzie 2007 r. – 13,2% i w maju 2008 r. – 12,3%).

Około dwie trzecie pracodawców w okresie ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających badania zatrudniło nowych pracowników. W październiku 2006 r. było to 75,2% respondentów (w październiku 2006 r. pytanie dotyczyło dziewięciu miesięcy poprzedzających badania), w maju 2007 r. – 61,9%, w listopadzie 2007 r. – 68,6%, w maju 2008 r. – 66,3%, a w listopadzie 2008 r. – 66,6%. Najwięcej firm zatrudniających nowych pracowników, według ostatnich badań, było zlokalizowanych w powiatach o niskiej stopie bezrobocia (68,8%); najmniej w powiatach, w których odnotowano stopę bezrobocia wyższą od średniej krajowej (64,1%). Biorąc z kolei pod uwagę sekcję gospodarki, największy odsetek przedsiębiorstw, które zatrudniły nowych pracowników, stanowiły przedsiębiorstwa budowlane (78,2%) i przemysłowe (75,4%), najmniejszy zaś firmy handlowe (62,4%).

Wykres 9. Obecność ruchu kadrowego w ankietowanych przedsiębiorstwach w okresie 6* miesięcy poprzedzających badania

* W X 2006 r. pytanie o odejścia pracowników dotyczyło 12 miesięcy poprzedzających badania, a pytanie o nowo zatrudnionych – 9 miesięcy poprzedzających badania.

Systematycznie spada liczba pracodawców, którzy informują, że w okresie ostatnich sześciu miesięcy mieli trudności ze znalezieniem nowych pracowników. Obecnie około dwóch piątych respondentów sygnalizuje ten problem (41,7%), podczas gdy w maju 2007 r. zgłaszało go ponad dwie trzecie pracodawców (69,8%), w listopadzie 2007 r. ponad połowa ankietowanych (53,9%), a w maju 2008 r. niewiele mniej niż połowa (48,2%). Najwięcej sygnałów o problemach związanych z pozyskaniem nowych pracowników płynie obecnie od pracodawców działających w budownictwie (51,7%), najmniej z firm handlowych (36,9%). Większe trudności ze znalezieniem odpowiednich pracowników mają respondenci z grodzkich powiatów stołecznych (47,9%) niż z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia (38,5%).

Głównymi powodami zgłaszanych w tym zakresie problemów są: brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami (42,2% wskazań w maju 2007 r., 41,3% wskazań w listopadzie 2007 r., 40,1% wskazań w maju 2008 r. i 42,2% wskazań w listopadzie 2008 r.) oraz zbyt wygórowane oczekiwania płacowe kandydatów (odpowiednio: 19,5%, 20,1%, 20,7% i 22,7% wskazań). Brakuje też kandydatów z właściwymi cechami osobowości (odpowiednio: 9,3%, 9,4%, 10,2%, 11,4% wskazań). Nieliczni respondenci podkreślają, że kandydaci do pracy są zbyt mało dyspozycyjni (odpowiednio: 4,0%, 4,8%, 6,1%, 6,8%). Znacznie spadło znaczenie migracji zarobkowych jako czynnika pociągającego za sobą trudności związane ze znalezieniem nowych pracowników. W maju 2007 r. na tę przesłankę wskazywało 16,4%, w listopadzie 2007 r. – 15,0%, w maju 2008 r. – 11,8%, a w listopadzie 2008 r. – 6,0% ankietowanych (tabela 15).

W porównaniu z poprzednimi edycjami badań nastąpił spadek liczby przedsiębiorstw oferujących wolne miejsca pracy. W listopadzie 2008 r. wakaty zgłaszało 28,6% pracodawców. Dla porównania w październiku 2006 r. było to 38,0% pracodawców, w maju 2007 r. – 43,5%, w listopadzie 2007 r. – 39,3%, w maju 2008 r. – 39,7%. O wakatach informowali pracodawcy reprezentujący: budownictwo (32,7%) i przemysł (31,9%), następnie pozostałe usługi rynkowe (27,3%) oraz handel i naprawy (27,2%). Najwięcej przedsiębiorstw mających wolne stanowiska pracy odnotowano w stołecznych powiatach grodzkich (33,4%), najmniej w powiatach o stopie bezrobocia wyższej od średniej krajowej (25,1%).

O planach zwiększenia zatrudnienia poinformowała nieco ponad jedna czwarta respondentów (27,8%). To znacznie mniej niż w poprzednich edycjach badań, kiedy to podobne zamierzenia sygnalizowało odpowiednio 49,2% (październik 2006 r. – dotyczy najbliższych dwunastu miesięcy), 47,5% (maj 2007 r.) i 40,7% (listopad 2007 r. i maj 2008 r.) respondentów. Wśród przedsiębiorstw zakładających w okresie od grudnia 2008 r. do ma-

ja 2009 r. wzrost zatrudnienia, najwięcej stanowiły firmy budowlane (29,9%) oraz firmy zatrudniające powyżej 250 pracowników, najmniej – firmy przemysłowe (26,6%) oraz firmy zatrudniające od 50 do 249 pracowników (26,2%).

Tabela 15. Przyczyny trudności ze znalezieniem pracowników według pracodawców (w %)

Kategorie odpowiedzi	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami	42,2	41,3	40,1	42,2
Oczekiwania płacowe kandydatów były nie do przyjęcia	19,5	20,1	20,7	22,7
Trudne warunki pracy, których nie zaakceptowali kandydaci	2,9	4,1	3,8	4,7
Niechęć kandydatów do dalekich dojazdów do pracy	3,4	3,5	4,6	4,4
Emigracja zarobkowa pracowników	16,4	15,0	11,8	6,0
Brak kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości	9,3	9,4	10,2	11,4
Mała dyspozycyjność kandydatów	4,0	4,8	6,1	6,8
Inne trudności	2,1	1,6	2,7	1,7
Brak odpowiedzi	0,1	0,1	0,0	0,2
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0

Większość pracodawców (65,3%) zamierza w okresie najbliższych sześciu miesięcy utrzymać zatrudnienie na tym samym poziomie. W poprzednich edycjach badań było to: 46,5% (październik 2006 r. – w tej edycji pytanie jednak dotyczyło najbliższych dwunastu miesięcy), 48,7% (maj 2007 r.), 56,2% (listopad 2007 r.) i 56,4% (maj 2008 r.). W okresie od grudnia 2008 r. do maja 2009 r. dotychczasowy poziom zatrudnienia zamierzają zachować głównie firmy działające w usługach rynkowych (68,2%) oraz firmy zatrudniające do 9 osób (67,7%), w mniejszym stopniu firmy przemysłowe (60,4%) oraz firmy zatrudniające 250 i więcej pracowników (56,9%).

Co piętnasty pracodawca (6,5%) przewiduje zwolnienia w swoim przedsiębiorstwie. W październiku 2006 r. było to 4,2% respondentów (pytanie dotyczyło najbliższych dwunastu miesięcy), w maju 2007 r. – 3,3%, a w listopadzie 2007 r. i maju 2008 r. – 2,8%. Zamiary redukcji zatrudnienia w okresie od grudnia 2008 r. do maja 2009 r. zgłaszali przede wszystkim respondenci reprezentujący przemysł (12,1%) oraz przedstawiciele firm zatrudniających ponad 250 pracowników (13,8%). Najmniej sygnałów o planach zmniejszenia zatrudnienia płynęło natomiast ze strony pracodawców działających w sekcjach pozostałych usług rynkowych (3,9%) oraz respondentów zatrudniających do 9 osób (3,2%).

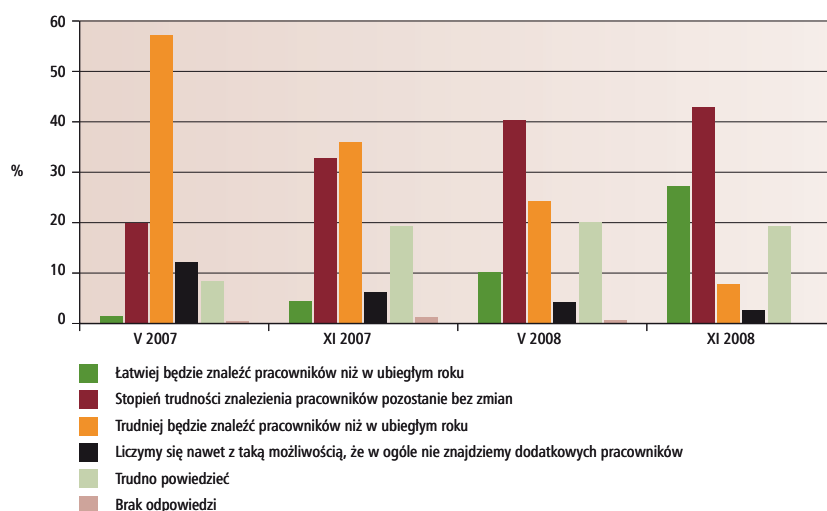
Zdecydowanie wzrósł odsetek pracodawców, którzy sądzą, że łatwiej będzie znaleźć pracowników, niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. W maju 2007 r. odsetek ten wynosił zaledwie 1,5%, w listopadzie 2007 r. – 4,4%, w maju 2008 r. – 10,2%, a w listopadzie 2008 r. – 27,3%. W obecnej edycji badań są to przede wszystkim pracodawcy z sekcji budownictwo (32,3%) oraz reprezentanci stołecznych powiatów grodzkich (32,4%). Mniejszy udział stanowią natomiast przedstawiciele pozostałych usług rynkowych (24,8%) oraz pracodawcy z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia (23,3%).

Wśród pracodawców, którzy zamierzają w ciągu najbliższych sześciu miesięcy zwiększyć zatrudnienie, dominuje przekonanie, że stopień trudności znalezienia odpowiednich pracowników nie zmieni się w porównaniu do analogicznego okresu w roku ubiegłym. W maju 2007 r. wyraziło taką opinię 20,0% respondentów, w listopadzie 2007 r. – 32,8%, w maju 2008 r. – 40,4%, a w listopadzie 2008 r. – 42,9%. Uważają tak zwłaszcza reprezentanci usług rynkowych (45,6%) oraz przedstawiciele firm usytuowanych w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia (43,5%). W mniejszym stopniu podobnego zdania są pracodawcy z firm budowlanych (37,9%) oraz respondenci z powiatów o stopie bezrobocia niższej od średniej krajowej (41,9%).

Niecałe 8% spośród ankietowanych, którzy zamierzają w ciągu najbliższych sześciu miesięcy zwiększyć zatrudnienie, przewiduje, że potrzeby kadrowe będzie trudniej zaspokoić, niż rok temu. W maju 2007 r. podobnego zdania było 57,3%, w listopadzie 2007 r. – 35,9%, a w maju 2008 r. – 24,3% respondentów. Najwięcej obaw formułują obecnie pracodawcy z handlu i napraw (9,1%) oraz firm zlokalizowanych na terenie powiatów o stopie bezrobocia wyższej od średniej krajowej (9,8%), najmniej – pracodawcy reprezentujący przemysł (5,8%) oraz przedstawiciele przedsiębiorstw ze stołecznych powiatów grodzkich (5,6%).

Co piąty ankietowany pracodawca nie potrafił określić swoich poglądów dotyczących stopnia trudności pozyskiwania nowych pracowników (wykres 10).

Wykres 10. Przewidywania pracodawców dotyczące stopnia trudności znalezienia pracowników w ciągu najbliższych 6 miesięcy

Co dziesiąty pracodawca (10,5%) sądzi, że pracownicy będą odchodzić z własnej inicjatywy z jego przedsiębiorstwa, mimo że firmie zależy na ich pozostaniu. W październiku 2006 r. było to 17,8% respondentów, w maju 2007 r. – 15,7%, w listopadzie 2007 r. – 18,9%, w maju 2008 r. – 15,6%. W odniesieniu do poprzednich edycji badań nastąpił więc spadek liczby pracodawców wymieniających ten problem. Obecnie najbardziej zaniepokojeni możliwością odejścia części pracowników są respondenci ze stołecznych powiatów grodzkich (13,5%) oraz pracodawcy działający w przemyśle (13,0%). Najmniej obaw wyrażają pracodawcy z powiatów o stopie bezrobocia wyższej od średniej krajowej (7,8%) oraz przedstawiciele handlu i napraw (8,2%).

Prawie dwie trzecie pracodawców (64,3%) nie przewiduje, że w ciągu najbliższych sześciu miesięcy pracownicy będą odchodzić z przedsiębiorstwa, mimo że przedsiębiorstwu zależy na ich pozostaniu. Jest to znaczny wzrost w porównaniu z wynikami uzyskanymi we wcześniejszych edycjach badań: 51,7% w październiku 2006 r., 48,6% w maju 2007 r., 51,4% w listopadzie 2007 r. i 57,4% w maju 2008 r. O stabilności załogi jest obecnie przekonanych najwięcej pracodawców z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia (65,6%), najmniej – ze stołecznych powiatów grodzkich (62,5%). Biorąc z kolei pod uwagę sekcje gospodarki – najwięcej z handlu i napraw (66,0%), najmniej – reprezentujących przemysł (59,4%).

Jedna czwarta pracodawców w listopadzie 2008 r. (25,0%) nie była w stanie stwierdzić, czy wystąpią ewentualne rezygnacje pracowników z zatrudnienia w przedsiębiorstwie w najbliższym okresie (w październiku 2006 r. było to 29,9%, w maju 2007 r. – 33,1%, w listopadzie 2007 r. – 29,6%, a w maju 2008 r. – 26,8% ankietowanych).

Warto również zaznaczyć, że w trakcie ostatniej edycji badań nastąpiła zasadnicza zmiana w ocenie przez pracodawców spodziewanej w najbliższym czasie stopy bezrobocia w powiatach, w których znajdują się siedziby ich przedsiębiorstw. Zdecydowanie więcej pracodawców, niż we wcześniejszych badaniach, przewiduje wzrost stopy bezrobocia. W maju 2007 r. odsetek ten wynosił 3,6%, w listopadzie 2007 r. – 3,0%, w maju 2008 r. – 4,7%, a obecnie 39,2%.

Okolo jedna trzecia respondentów (34,6%) sądzi obecnie, że bezrobocie w najbliższym czasie utrzyma się na dotychczasowym poziomie. W maju i listopadzie 2007 r. przekonana o tym była mniejsza grupa pracodawców (odpowiednio: 24,5% i 31,9% ankietowanych), w maju 2008 r. – taka sama grupa (34,6%).

Wyraźnie mniej pracodawców, niż w poprzednich edycjach badań, uważa, że stopa bezrobocia spadnie (12,5%). W maju 2007 r. podobnego zdania było 56,1% respondentów, w listopadzie 2007 r. – 49,6%, a w maju 2008 r. – 48,3%.

Trudności z odpowiedzią na pytanie dotyczące kształtowania się w najbliższym czasie stopy bezrobocia miało 13,6% pracodawców biorących udział w bieżącej edycji badań (15,2% w maju 2007 r., 14,9% w listopadzie 2007 r. i 12,2% w maju 2008 r.).

5.2. Aktywność bezrobotnych na krajowym rynku pracy

W porównaniu z poprzednimi edycjami badań nieznacznie zmienił się odsetek wskazań bezrobotnych, którzy uważają, że część osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy jako bezrobotni, pracuje nielegalnie zarobkowo (47,2% w listopadzie 2008 r.; 47,3% w maju 2008 r.; 44,6% w listopadzie 2007 r. i 45,8% w maju 2007 r.). Nieliczni respondenci (3,4%) twierdzą, że zjawisko to nie występuje. W listopadzie 2007 r. było to 2,5%, a w maju 2008 r. – 2,1% bezrobotnych. Pozostali ankietowani nie potrafili określić, jaki procent osób, wśród zarejestrowanych bezrobotnych pracują nielegalnie.

Uśrednione oszacowania tych bezrobotnych, którzy dostrzegają problem nielegalnej pracy, wskazują na to, że przeciętnie 37,1% osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy pracuje „na czarno” (w maju 2007 r. – 43,1%, natomiast w listopadzie 2007 r. i w maju 2008 r. wielkość ta kształtowała się na poziomie 40,3%).

W okresie sześciu miesięcy poprzedzających badania urząd pracy przedstawił ofertę zatrudnienia ponad jednej trzeciej ankietowanych (36,8%). W maju 2007 r. ofertę pracy z urzędu pracy otrzymało 26,3% respondentów, w listopadzie 2007 r. – 30,0%, natomiast w maju 2008 r. – 38,3%. Około co szósty bezrobotny (16,2%) w ogóle nie zainteresował się złożoną mu przez urząd pracy propozycją zatrudnienia. W październiku 2006 r. było to 16,8% bezrobotnych, w maju 2007 r. – 20,8%, w listopadzie 2007 r. – 16,5%, w maju 2008 r. – 19,6%. Najczęściej wymienianym przez ankietowanych powodem odrzucenia oferty pracy (30,1% wskazań) były zbyt dalekie dojazdy (18,7% wskazań – w maju 2007 r., 21,0% – w listopadzie 2007 r. oraz 22,4% – w maju 2008 r.). Przyczyną rezygnacji z przyjęcia oferty pracy zaproponowanej przez urząd pracy wymienianą przez respondentów niewiele rzadziej było zbyt niskie proponowane wynagrodzenie (32,9% wskazań w maju 2007 r., 30,2% – w listopadzie 2007 r., 40,8% – w maju 2008 r. oraz 28,0% – w listopadzie 2008 r.). Relatywnie rzadziej ankietowani wymieniali inne przyczyny odrzucenia propozycji pracy otrzymanej z urzędu pracy: zbyt ciężka praca (11,2% wskazań), trudności z pogodzeniem pracy z innymi obowiązkami (13,2% wskazań) oraz inne powody (16,2% wskazań).

W ostatniej edycji badań 37,1% respondentów było przekonanych, że znajdzie pracę w najbliższych miesiącach. Podobnego zdania było 34,5% respondentów w maju 2007 r., 34,6% – w listopadzie 2007 r. i 36,1% – w maju 2008 r.

Na zbliżonym, wysokim, poziomie utrzymuje się gotowość respondentów do podjęcia pracy, gdyby miała się ona rozpocząć w ciągu najbliższego tygodnia. Wskaźnik ten wynosi 81,1% respondentów. W poprzednich edycjach badań było to odpowiednio 82,6% (maj 2007 r.), 82,2% (listopad 2007 r.) oraz 81,0% (maj 2008 r.).

Załączniki

Załącznik 1

Charakterystyka terenowych badań krajowego rynku pracy w listopadzie 2008 r.

Badania terenowe przeprowadzono w listopadzie 2008 r. we wszystkich województwach. W każdym województwie badaniami ankietowymi objęto stołeczny powiat grodzki oraz 2–4 powiaty, z których 1–2 reprezentują powiaty o wyższej stopie bezrobocia rejestrowanego niż średnia stopa dla danego województwa, natomiast 1–2 powiaty o stopie niższej (według stanu na koniec września 2008 r.). Stołeczne powiaty grodzkie, z wyjątkiem Kielc, sytuują się w grupie powiatów o najniższej stopie bezrobocia. Koordynatorzy badań w poszczególnych oddziałach decydowali, czy badania będą prowadzone w trzech, czy pięciu powiatach łącznie. Kierowali się przede wszystkim oceną, w którym przypadku łatwiej będzie utrzymać dyscyplinę metodologiczną, jeżeli idzie o dobór prób badawczych.

W rezultacie badania przeprowadzono w 16 stołecznych powiatach grodzkich, a także w 22 powiatach o stopie bezrobocia niższej od średniej krajowej oraz 26 powiatach o stopie wyższej – według stanu krajowej stopy bezrobocia na 30 września 2008 r.

Badaniami zostały objęte: próba bezrobotnych licząca 2000 osób oraz próba pracodawców licząca 1600 przedsiębiorstw. Ogółem w badanych przedsiębiorstwach było zatrudnionych 191 628 pracowników. Próby miały charakter warstwowo-celowy.

W przypadku próby bezrobotnych istotnym kryterium doboru próby była długość przebywania na bezrobociu oraz wykształcenie. Liczebność prób bezrobotnych dla poszczególnych województw ustalono proporcjonalnie do udziału danego województwa w całkowitej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w skali kraju.

Tabela 1A. Powiaty, w których przeprowadzono badania terenowe (klasyfikacja według stopy bezrobocia na koniec września 2008 r.)

Województwo	Powiaty stołeczne grodzkie (16)		Powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej (22)		Powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej (26)	
	Powiat	Stopa bezrobocia	Powiat	Stopa bezrobocia	Powiat	Stopa bezrobocia
Dolnośląskie	Wrocław	3,4	lubiąński	5,9	wałbrzyski	13,3
Kujawsko-Pomorskie	Bydgoszcz	4,6	m. Toruń	5,4	m. Włocławek	12,3
			–	–	m. Grudziądz	17,1
Lubelskie	Lublin	6,9	puławski	7,3	świdnicki	12,2
			lubelski	7,3	kraśnicki	12,5
Lubuskie	Zielona Góra	5,0	świebodziński	6,3	nowosolski	18,3
Łódzkie	Łódź	6,5	łowicki	7,7	sieradzki	11,5
			m. Piotrków Tryb.	7,9	zgierski	13,0
Małopolskie	Kraków	2,8	krakowski	5,5	limanowski	15,0
			m. Tarnów	6,6	olkuski	10,5
Mazowieckie	Warszawa	2,0	grodzki	4,0	m. Radom	19,2
			piaseczyński	4,7	radomski	25,9
Opolskie	Opole	4,4	krapkowicki	7,8	brzeski	15,6

Województwo	Powiaty stołeczne grodzkie (16)		Powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej (22)		Powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej (26)	
	Powiat	Stopa bezrobocia	Powiat	Stopa bezrobocia	Powiat	Stopa bezrobocia
Podkarpackie	Rzeszów	5,9	m. Krosno	4,8	ropczycko-sędziszowski	13,4
Podlaskie	Białystok	7,1	łomżyński	7,3	zambrowski	10,7
Pomorskie	Gdańsk	2,3	m. Gdynia	1,8	starogardzki	13,8
			wejherowski	7,8	tczewski	12,1
Śląskie	Katowice	1,8	m. Tychy	3,5	będziński	11,2
			m. Bielsko-Biała	4,4	m. Bytom	12,4
Świętokrzyskie	Kielce	9,4	pińczowski	7,5	kielecki	19,3
Warmińsko-Mazurskie	Olsztyn	3,6	-	-	olsztyński	14,0
			-	-	szczycieński	20,6
Wielkopolskie	Poznań	1,6	poznański	1,6	slupecki	13,2
			śremski	5,0	kolski	12,6
Zachodniopomorskie	Szczecin	4,1	m. Świnoujście	7,2	świdwiński	22,4
Średnia stopa bezrobocia w kraju – 8,9%						

* Dane GUS.

W przypadku doboru próby bezrobotnych udział respondentów z powiatu stołecznego w całkowitej próbie bezrobotnych w poszczególnych województwach jest równy udziałowi bezrobotnych z powiatu stołecznego w całkowitej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w danym województwie. Liczbę bezrobotnych z powiatów stołecznych w poszczególnych próbach wojewódzkich przedstawia tabela 2A. Przyjęto również założenie, że łączna liczba respondentów z powiatów o stopie bezrobocia niższej niż średnia stopa dla województwa powinna być zbliżona do łącznej liczby respondentów z powiatów o stopie wyższej niż średnia.

Tabela 2A. Liczebność próby badawczej bezrobotnych w powiatach stołecznych w województwach

	Zalecany dobór próby	Faktyczny dobór próby
Dolnośląskie	17	17
Kujawsko-Pomorskie	11	11
Lubelskie	15	15
Lubuskie	5	5
Łódzkie	31	31
Małopolskie	17	17
Mazowieckie	34	34
Opolskie	5	5
Podkarpackie	9	9
Podlaskie	12	12
Pomorskie	7	7
Śląskie	7	7
Świętokrzyskie	14	14
Warmińsko-Mazurskie	5	5
Wielkopolskie	8	8
Zachodniopomorskie	11	11

Liczebność prób badawczych bezrobotnych według czasu pozostawiania na bezrobocie w poszczególnych województwach została dopasowana do struktury bezrobocia w województwach (tabela 3A). Struktura próby bezrobotnych według czasu pozostawiania na

bezrobociu w skali kraju była następująca: do 6 miesięcy – 40,0%; od 6 do 12 miesięcy – 17,8%; powyżej 12 miesięcy – 42,2%. Jest to wysoki stopień dopasowania próby do populacji generalnej, biorąc pod uwagę kryterium czasu pozostawania na bezrobociu (tabela 4A).

Tabela 3A. Liczebność próby bezrobotnych według czasu pozostawania na bezrobociu w województwach (X – zalecany dobór; Y – faktyczny dobór)

	do 6 miesięcy		6–12 miesięcy		ponad 12 miesięcy		Ogółem	
	X	Y	X	Y	X	Y	X	Y
Dolnośląskie	65	79	28	27	56	43	149	149
Kujawsko–Pomorskie	55	55	28	29	64	63	147	147
Lubelskie	45	46	25	24	65	65	135	135
Lubuskie	27	28	11	11	21	20	59	59
Łódzkie	55	55	26	26	62	62	143	143
Małopolskie	49	49	23	23	57	57	129	129
Mazowieckie	90	90	45	45	123	123	258	258
Opolskie	21	21	9	9	17	17	47	47
Podkarpackie	51	51	27	27	75	75	153	153
Podlaskie	23	23	10	10	25	25	58	58
Pomorskie	41	41	18	18	38	38	97	97
Śląskie	76	76	31	31	72	72	179	179
Świętokrzyskie	34	45	19	8	49	49	102	102
Warmińsko–Mazurskie	44	42	22	22	45	47	111	111
Wielkopolskie	54	54	23	23	45	45	122	122
Zachodniopomorskie	44	44	23	23	44	44	111	111
Ogółem	774	799	368	356	858	845	2000	2000

Tabela 4A. Rozkład próby badawczej bezrobotnych według czasu pozostawania na bezrobociu (w %)

Czas pozostawania na bezrobociu	Dobór próby	Struktura bezrobocia rejestrowanego według czasu pozostawania bez pracy (na koniec września 2008 r.)*
Do 6 miesięcy	40,0	43,9
Ponad 6 do 12 miesięcy	17,8	16,8
Powyżej 12 miesięcy	42,2	39,3

*Dane GUS.

Tabela 5A. Próba badawcza bezrobotnych według wykształcenia (w %)

Wykształcenie	Dobór próby	Struktura bezrobocia rejestrowanego według wykształcenia (na koniec września 2008 r.)*
Wyższe	8,1	8,8
Średnie	33,7	33,1
Zasadnicze zawodowe i niższe	58,2	58,6

*Dane GUS.

Dobierając próbę bezrobotnych według wykształcenia, zalecono koordynatorom badań w poszczególnych oddziałach okręgowych NBP zmieszczenie się w ustalonych wcześniej przedziałach udziału procentowego, które nawiązywały do struktury bezrobocia według tej zmiennej. We wszystkich województwach udział bezrobotnych z wykształceniem wyższym

w całkowitej próbie bezrobotnych powinien wynosić od 5% do 10%, bezrobotnych z wykształceniem średnim od 29% do 39%, a bezrobotnych z wykształceniem co najwyżej zasadniczym zawodowym od 56% do 66%. W skali kraju otrzymano próbę badawczą, która również koresponduje ze strukturą bezrobocia według wykształcenia (tabela 5A).

Badania przedsiębiorstw przeprowadzono w tych samych powiatach, co badania bezrobotnych.

W przypadku próby przedsiębiorstw istotne były dwa kryteria: sekcja gospodarki oraz wielkość przedsiębiorstwa mierzona liczbą zatrudnionych. Próba ankietowanych przedsiębiorstw, według sekcji PKD 2004, obejmuje podmioty z sekcji przemysł (sekcje C, D i E), budownictwo (F), handel i naprawy (G) i usługi rynkowe (H, I, J, K). Liczebność prób przedsiębiorstw w każdym województwie ustalono proporcjonalnie do udziału danego województwa w całkowitej liczbie firm zarejestrowanych w systemie REGON w skali kraju. Próba charakteryzuje się zatem wysokim stopniem odpowiedniości do struktury zarejestrowanych przedsiębiorstw w systemie REGON.

Zgodnie z wyżej wymienionymi kryteriami określono również liczebność przedsiębiorstw z powiatów stołecznych i ogółem dla poszczególnych województw (tabela 6A). Przyjęto także zasadę, że liczba respondentów z powiatów o stopie bezrobocia wyższej niż średnia stopa dla województwa powinna być zbliżona do łącznej liczby respondentów z powiatów o stopie niższej niż średnia. Określono poza tym liczebności próby przedsiębiorstw według sekcji oraz liczebności próby przedsiębiorstw według wielkości.

Tabela 6A. Zalecana liczebność próby badawczej przedsiębiorstw w powiatach stołecznych i w województwach ogółem

	Powiat stołeczny		Ogółem w województwie	
	Zalecana liczba	Dobór próby	Zalecana liczba	Dobór próby
Dolnośląskie	43	43	137	137
Kujawsko-Pomorskie	19	19	81	81
Lubelskie	17	17	63	63
Lubuskie	7	7	43	43
Łódzkie	42	42	104	104
Małopolskie	46	46	128	128
Mazowieckie	142	142	278	278
Opolskie	9	9	41	41
Podkarpackie	8	8	60	60
Podlaskie	14	14	40	40
Pomorskie	26	26	104	104
Śląskie	19	19	187	187
Świętokrzyskie	13	13	47	47
Warmińsko-Mazurskie	8	8	46	46
Wielkopolskie	40	40	150	150
Zachodniopomorskie	29	29	91	91
Ogółem	482	482	1600	1600

Uzyskana krajowa próba badawcza przedsiębiorstw według wielkości jest następująca: mikro – 41,4%, małe – 31,3%, średnie – 19,6% i duże – 7,7%. Próba odpowiada zarejestrowanym przedsiębiorstwom na skali porządkowej, a nie interwałowej (przedsiębiorstwa średnie i duże są nadreprezentowane). Był to celowy dobór. Analizy statystyczne wymagają pewnej minimalnej liczebności prób. Gdyby przyjąć strukturę REGON, to w próbie – ze względu na ograniczoną liczebność przedsiębiorstw średnich i dużych – znalazłyby się przede wszystkim mikroprzedsiębiorstwa. Poza tym w podmiotach średnich (50–249 pra-

owników) i dużych (250 i więcej pracowników) jest zatrudnionych około 60% wszystkich pracowników najemnych. Zatem, podobnie jak w poprzednich edycjach badań, aby poprawnie zanalizować rynek pracy wskazana była nadreprezentacja przedsiębiorstw średnich i dużych (tabela 7A).

Tabela 7A. Rozkład próby badawczej przedsiębiorstw według liczby zatrudnionych (w %)

Wielkość przedsiębiorstwa (liczba zatrudnionych)	Faktyczny dobór próby	Struktura przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON według wielkości (na koniec czerwca 2008 r.)*
od 0 do 9 (mikro)	41,4	95,0
od 10 do 49 (małe)	31,3	4,1
od 50 do 249 (średnie)	19,6	0,8
250 i powyżej (duże)	7,7	0,1

*Dane GUS.

Struktura próby przedsiębiorstw według sekcji jest następująca: przemysł – 12,9%, budownictwo – 13,2%, handel i naprawy – 36,6 %, pozostałe usługi rynkowe – 37,3%. Próba w wysokim stopniu pokrywa się ze strukturą przedsiębiorstw w wybranych do badania sekcjach, zarejestrowanych w systemie REGON (tabela 8A).

Tabela 8A. Rozkład próby badawczej przedsiębiorstw według sekcji PKD 2004 uwzględnionych w badaniach (w %)

Sekcje według PKD 2004 uwzględnione w badaniach	Struktura przedsiębiorstw w próbie	Struktura przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON (dane GUS na koniec czerwca 2008 r.)
Przemysł (sekcje C+D+E)	12,9	12,1
Budownictwo (sekcja F)	13,2	13,0
Handel i naprawy (sekcja G)	36,6	36,1
Pozostałe usługi rynkowe (sekcje H+I+J+K+część sekcji O)	37,3	38,8
Razem	100,0	100,0

Szczegółową charakterystykę prób badawczych zawierają załączniki 2 i 3.

Załącznik 2

Charakterystyka próby badawczej bezrobotnych

Badaniami objęto bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy we wszystkich 16 województwach. W każdym województwie badania przeprowadzono w trzech typach powiatów: powiecie grodzkim stolicy województwa, powiatach o wskaźniku bezrobocia niższym od średniej dla danego województwa oraz powiatach o wskaźniku bezrobocia wyższym od średniej stopy bezrobocia rejestrowanego w skali danego województwa.

Próba liczyła 2000 bezrobotnych. Dobór próby miał charakter warstwowo-celowy. Podobnie jak w poprzednich edycjach badań, podstawowym kryterium doboru próby badawczej była długość pozostawiania na bezrobociu. W badaniu wyodrębniono trzy kategorie bezrobotnych: do 6 miesięcy, od 6 do 12 miesięcy oraz powyżej 12 miesięcy – długo-trwale bezrobotni. Liczebność prób bezrobotnych dla poszczególnych województw ustalono proporcjonalnie do udziału danego województwa w całkowitej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w skali kraju.

Największą grupę ankietowanych (42,3%) tworzyły osoby mające status długotrwale bezrobotnych, tj. pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy. W drugiej kolejności znajdowała się grupa bezrobotnych, która pozostawała bez pracy do 6 miesięcy (39,9%). Ostatnią, co do wielkości, grupę stanowili respondenci będący bez pracy od 6 do 12 miesięcy (17,8%) – tabela 1B.

Tabela 1B. Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według okresu pozostawania bez pracy w poszczególnych typach powiatów

Typy powiatów	Powiaty stołeczne		Powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej krajowej		Powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej krajowej		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Okres bez pracy								
Do 6 miesięcy	83	39,9	334	41,2	382	38,9	799	39,9
Ponad 6 do 12 miesięcy	42	20,2	145	17,9	169	17,2	356	17,8
Powyżej 12 miesięcy	83	39,9	332	40,9	430	43,9	845	42,3
Ogółem	208	100,0	811	100,0	981	100,0	2000	100,0

Struktura próby badawczej osób bezrobotnych niemal dokładnie odpowiada strukturze bezrobocia rejestrowanego według czasu pozostawania bez pracy w skali kraju (tabela 2B).

Tabela 2B. Struktura próby badawczej bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy

Czas pozostawania na bezrobociu	Liczba bezrobotnych w próbie	Struktura próby badawczej	Struktura bezrobocia rejestrowanego według czasu pozostawania bez pracy (na koniec września 2008 r.)*
Do 6 miesięcy	799	39,9%	43,9%
Ponad 6 do 12 miesięcy	356	17,8%	16,8%
Powyżej 12 miesięcy	845	42,3%	39,3%

*Dane GUS.

Najliczniejszą grupę respondentów stanowiły osoby w wieku poniżej 35 lat – 49,7%, w tym w wieku poniżej 25 lat było 21,1% ogółu ankietowanych. W grupie bezrobotnych powyżej 55 lat znalazło się 6,7% badanych (por. tabela 3B).

60,5% respondentów stanowiły kobiety, a 39,5% mężczyźni.

Tabela 3B. Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według wieku w poszczególnych typach powiatów

Typy powiatów	Powiaty stołeczne		Powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej krajowej		Powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej krajowej		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Wiek								
Poniżej 25 lat	27	13,0	165	20,3	229	23,3	421	21,1
25 – 34 lat	55	26,4	244	30,1	273	27,8	572	28,6
35 – 44 lat	30	14,4	123	15,2	191	19,5	344	17,2
45 – 54 lat	77	37,0	208	25,6	240	24,5	525	26,2
55 lat i więcej	19	9,2	68	8,4	47	4,8	134	6,7
Brak odpowiedzi	0	0,0	3	0,4	1	0,1	4	0,2
Ogółem	208	100,0	811	100,0	981	100,0	2000	100,0

Największy odsetek bezrobotnych posiadał wykształcenie zasadnicze zawodowe lub niższe – 58,2%. Następną grupę tworzyły osoby z wykształceniem średnim – 33,7%. Najmniej ankietowanych (8,1%) znalazło się w grupie osób posiadających wykształcenie wyższe (tabela 4B).

W tabeli 5B przedstawiono strukturę próby badawczej bezrobotnych oraz strukturę bezrobocia rejestrowanego ze względu na wykształcenie. W przeprowadzonych badaniach osiągnięto bardzo wysoki stopień dopasowania próby badawczej do populacji generalnej, biorąc pod uwagę wykształcenie respondentów.

Tabela 4B. Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według wykształcenia w poszczególnych typach powiatów

Typy powiatów Wykształcenie	Powiaty stołeczne		Powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej krajowej		Powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej krajowej		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Wyższe	20	9,6%	72	8,9%	71	7,2%	163	8,1%
Średnie	75	36,1%	277	34,1%	321	32,7%	673	33,7%
Zasadnicze zawodowe i niższe	113	54,3%	462	57,0%	589	60,1%	1164	58,2%
Ogółem	208	100,0%	811	100,0%	981	100,0%	2000	100,0%

Tabela 5B. Struktura próby badawczej bezrobotnych według wykształcenia

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych w próbie	Struktura próby badawczej	Struktura bezrobocia rejestrowanego według wykształcenia (na koniec września 2008 r.)*
Wyższe	163	8,1%	8,8%
Średnie	673	33,7%	33,1%
Zasadnicze zawodowe i niższe	1164	58,2%	58,6%
Ogółem	2 000	100,0%	100,0%

*Dane GUS.

Zdecydowana większość respondentów (93,3%) jest członkami wieloosobowych gospodarstw domowych (członkowie rodziny mieszkający w tym samym domu). Prawie co piąty (18,5%) pełni funkcję głowy rodziny, w największym stopniu przyczyniając się do utrzymania pozostałych domowników. Największy udział w utrzymaniu gospodarstwa domowego ankietowanych bezrobotnych mają także ich współmałżonkowie (45,5%) i rodzice (29,3%).

Najliczniejszą grupę (26,3%) stanowią respondenci, w przypadku których dochody gospodarstw domowych kształtują się powyżej 2400 zł netto. W drugiej kolejności (21,7%) znalazła się grupa gospodarstw domowych o łącznych z przedziału od 1201 zł do 1800 zł netto – 21,7%. Dalej znalazły się gospodarstwa domowe, w przypadku których łączne dochody były w przedziale od 1801 zł do 2400 zł netto – 16,2% oraz wyższe od najniższego wynagrodzenia ustawowego, ale nieprzekraczające 1200 zł – 14,3%.

Najmniej liczna grupa (12,3%) to respondenci o dochodach niższych od minimalnego wynagrodzenia ustawowego. Prawie co dziesiąty respondent (9,4%) nie wypowiadał się na temat wysokości dochodów gospodarstw domowych, których jest członkiem.

Jako podstawowe źródło dochodów swoich gospodarstw domowych respondenci najczęściej wskazywali wynagrodzenie za stałą pracę (48,9% respondentów). W dalszej kolejności wymieniali dochody z wynagrodzenia za pracę dorywczą w kraju (18,1%), rentę (15,0%), zasiłek dla bezrobotnych w kraju (12,9%), emeryturę (12,0%) oraz zasiłek z pomocy społecznej w kraju (11,5%).

Tabela 6B. Łączne dochody gospodarstw domowych

Łączne dochody gospodarstwa domowego w zł (netto)	Liczba odpowiedzi	Odpowiedzi w %
do 845	245	12,3
846 – 1200	286	14,3
1201 – 1800	434	21,7
1801 – 2400	323	16,2
Powyżej 2400	525	26,3
Brak odpowiedzi	187	9,4
Ogółem:	2000	100,0

Załącznik 3

Charakterystyka próby badawczej przedsiębiorców

Badania zostały przeprowadzone w przedsiębiorstwach zlokalizowanych w 64 powiatach na terenie całego kraju. Do badań wytypowano, w każdym województwie, powiat stołeczny oraz jeden lub dwa powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy dla danego województwa i jeden lub dwa powiaty o stopie bezrobocia wyższej od wskaźnika bezrobocia rejestrowanego w danym województwie. Spośród wytypowanych do badań powiatów (wyłączając powiaty stołeczne należące, z wyjątkiem Kielc, do grupy powiatów o najniższym wskaźniku bezrobocia w kraju) – 22 reprezentowało powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej, natomiast 26 – powiaty, w których zarejestrowano stopę bezrobocia wyższą niż średnia krajowa.

Dobór próby przedsiębiorstw miał charakter warstwowo-celowy. Istotnymi kryteriami doboru próby były: sekcja gospodarki oraz wielkość przedsiębiorstwa mierzona liczbą zatrudnionych. Liczebność próby badawczej wyniosła 1600 przedsiębiorstw. Z tego 482 respondentów miało siedzibę w powiatach stołecznych, co stanowiło 30,1% badanej próby, 525 w powiatach, w których zanotowano stopę bezrobocia niższą od średniej krajowej, co stanowiło 32,8% badanej próby, 593 w powiatach o wskaźniku bezrobocia wyższym od średniej krajowej stopy bezrobocia, co stanowiło 37,1% badanej próby. Liczebność próby przedsiębiorstw w poszczególnych województwach ustalono proporcjonalnie do udziału danego województwa w całkowitej liczbie przedsiębiorców zarejestrowanych w kraju w systemie REGON (tabela 1C).

Tabela 1C. Liczebność próby badawczej przedsiębiorstw według województw

Województwo	Dolnośląskie	Kujawsko-Pomorskie	Lubelskie	Lubuskie	Łódzkie	Małopolskie	Mazowieckie	Opolskie	Podkarpackie	Podlaskie	Pomorskie	Śląskie	Świętokrzyskie	Warmińsko-Mazurskie	Wielkopolskie	Zachodniopomorskie	Ogółem
Liczba przedsiębiorstw poddanych badaniu	137	81	63	43	104	128	278	41	60	40	104	187	47	46	150	91	1600
Procent przedsiębiorstw poddanych badaniu	8,6	5,1	3,9	2,7	6,5	8,0	17,4	2,6	3,8	2,5	6,5	11,7	2,9	2,9	9,4	5,7	100,0

W badanej próbie były reprezentowane przedsiębiorstwa mikro (41,4%) zatrudniające na umowę o pracę od 1 do 9 pracowników, małe przedsiębiorstwa (31,3%) zatrudniające na umowę o pracę od 10 do 49 pracowników, średnie przedsiębiorstwa (19,6%) zatrudniające na umowę o pracę od 50 do 249 osób oraz duże przedsiębiorstwa (7,7%) zatrudniające na umowę o pracę 250 pracowników i więcej.

Struktura badanych przedsiębiorstw według ich wielkości (mierzonej liczbą zatrudnionych na umowę o pracę) w stołecznych powiatach grodzkich kształtowała się następująco: przedsiębiorstwa mikro – 38,0%, przedsiębiorstwa małe – 29,5%, przedsiębiorstwa średnie 21,4%, przedsiębiorstwa duże – 11,1%. W powiatach o stopie bezrobocia niższej od średniej krajowej przedsiębiorstwa mikro stanowiły 40,8% badanych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, przedsiębiorstwa małe – 32,4%, przedsiębiorstwa średnie – 20,2%, a przedsiębiorstwa duże – 6,6% ankietowanych pracodawców. W powiatach o wskaźniku bezrobocia wyższym niż średni wskaźnik bezrobocia dla kraju udział przedsiębiorstw mikro wynosił 44,9%, małych przedsiębiorstw – 31,9%, średnich przedsiębiorstw – 17,5% oraz dużych przedsiębiorstw – 5,7% (tabela 2C).

Tabela 2C. Struktura próby badawczej według wielkości przedsiębiorstw

Przedsiębiorstwo Typy powiatów	Mikro		Małe		Średnie		Duże		Ogółem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Powiaty stołeczne	183	38,0	142	29,5	103	21,4	54	11,1	482	30,1
Powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej	214	40,8	170	32,4	106	20,2	35	6,6	525	32,8
Powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej	266	44,9	189	31,9	104	17,5	34	5,7	593	37,1
Razem	663	41,4%	501	31,3%	313	19,6%	123	7,7%	1600	100,0

W strukturze próby badawczej widać nadreprezentację przedsiębiorstw małych, średnich i dużych w stosunku do przedsiębiorstw mikro (tabela 3C). W przypadku przyjęcia struktury według rejestru REGON zdecydowaną większość w próbie stanowiłyby przedsiębiorstwa mikro, natomiast liczba przedsiębiorstw małych, średnich i dużych byłaby zbyt mała z punktu widzenia analiz statystycznych.

Tabela 3C. Struktura próby badawczej i struktura podmiotów gospodarczych w kraju (według wielkości przedsiębiorstw)

Wielkość przedsiębiorstwa (liczba zatrudnionych)	Liczba przedsiębiorstw w próbie	Struktura przedsiębiorstw w próbie	Struktura przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON według wielkości (na koniec czerwca 2008 r.)*
od 0 do 9 (mikro)	663	41,4%	95,0%
od 10 do 49 (małe)	501	31,3%	4,1%
od 50 do 249 (średnie)	313	19,6%	0,8%
250 i powyżej (duże)	123	7,7%	0,1%
Razem	1600	100,0%	100,0%

*Dane GUS.

Ankietowane przedsiębiorstwa zatrudniały na umowę o pracę ogółem 191 628 pracowników, z tego: przedsiębiorstwa ze stołecznych powiatów grodzkich – 116 164 osób, tj. 60,6% ogólnej liczby zatrudnionych przez respondentów na umowę o pracę; przedsiębiorstwa z powiatów o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej – 40 301 osób, co stanowi 21,0% ogółu zatrudnionych w badanych podmiotach prowadzących działalność gospodarczą; przedsiębiorstwa z powiatów o wskaźniku bezrobocia wyższym od średniej stopy krajowej – 35 163 osób, tj. 18,3% ogólnej liczby zatrudnionych w ankietowanych przedsiębiorstwach.

Przeciętne zatrudnienie w badanej próbie przedsiębiorstw wyniosło 119,8 pracownika. Najwięcej pracowników zatrudniali ankietowani pracodawcy z powiatów stołecznych

– średnio około 241 pracowników. Przeciętne zatrudnienie w badanych przedsiębiorstwach z powiatów o stopie bezrobocia niższej od średniej krajowej wyniosło prawie 77 pracowników, a w przedsiębiorstwach z powiatów o wskaźniku bezrobocia wyższym niż średnia stopa krajowa – około 59 pracowników.

Próba ankietowanych przedsiębiorstw, według sekcji PKD 2004, obejmuje podmioty z sekcji: przemysł (sekcje C, D, E), budownictwo (sekcja F), handel i naprawy (sekcja G), pozostałe usługi rynkowe (sekcje H, I, J, K).

Najliczniej w badanej próbie przedsiębiorstw byli reprezentowani respondenci z sekcji pozostałe usługi rynkowe (37,3%) oraz handel i naprawy (36,6%). Udział przedsiębiorstw z sekcji budownictwo kształtował się na poziomie 13,2%, natomiast odsetek podmiotów z sekcji przemysł wynosił 12,9% ogółu badanych (tabela 4C).

Tabela 4C. Struktura próby badawczej przedsiębiorstw według sekcji PKD 2004

Sekcje według PKD	Typy powiatów		Powiaty stołeczne		Powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej		Powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej	
	Ogółem badane powiaty							
	Liczba przedsiębiorstw	%	Liczba przedsiębiorstw	%	Liczba przedsiębiorstw	%	Liczba przedsiębiorstw	%
Przemysł	207	12,9	56	11,6	64	12,2	87	14,7
Budownictwo	211	13,2	65	13,5	72	13,7	74	12,5
Handel i naprawy	585	36,6	173	35,9	194	37,0	218	36,8
Pozostałe usługi rynkowe	597	37,3	188	39,0	195	37,1	214	36,0
Razem	1600	100,0	482	100,0	525	100,0	593	100,0

Struktura próby badawczej charakteryzuje się wysokim stopniem odpowiedności do struktury przedsiębiorstw w wybranych do badania sekcjach według PKD 2004, zarejestrowanych w systemie REGON (tabela 5C).

Tabela 5C. Struktura próby badawczej i struktura podmiotów gospodarczych w kraju (według sekcji PKD 2004 uwzględnionych w badaniach)

Sekcje według PKD 2004 uwzględnione w badaniach	Liczba przedsiębiorstw w próbie	Struktura przedsiębiorstw w próbie	Struktura przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON (dane GUS na koniec czerwca 2008 r.)
Przemysł (sekcje C+D+E)	207	12,9%	12,1%
Budownictwo (sekcja F)	211	13,2%	13,0%
Handel i naprawy (sekcja G)	585	36,6%	36,1%
Pozostałe usługi rynkowe (sekcje H+I+J+K+część sekcji O)	597	37,3%	38,8%
Razem	1600	100,0%	100,0%

Jedna piąta (20,6%) przedsiębiorstw eksportuje towary lub usługi, przy czym eksport ten stanowi średnio 32,8% sprzedaży. Głównymi eksporterami, spośród przedsiębiorstw objętych badaniami, były podmioty prowadzące działalność zaliczaną do przemysłu (62,8% przedsiębiorstw należących do tej sekcji) oraz do handlu i napraw (21,7% ogółu przedsiębiorstw z tej sekcji).

Odsetek przedsiębiorstw eksportujących z powiatów o niskiej stopie bezrobocia wynosił 26,3% ogólnej liczby ankietowanych przedsiębiorstw zlokalizowanych w tych powiatach. Nieco mniej przedsiębiorstw eksportujących było usytuowanych w stołecznych powiatach grodzkich (22,4% przedsiębiorstw z tych powiatów), a najmniej w powiatach o wskaźniku bezrobocia wyższym niż średnia stopa krajowa (18,9% badanych przedsiębiorstw z tych obszarów) (tabela 6C).

Zdecydowana większość ankietowanych przedsiębiorstw (85,1%) wypracowała na koniec 2007 r. zysk. Około 9,3% przedsiębiorstw zanotowało stratę. Wynik finansowy w pobliżu zera odnotowało 5,6% respondentów. W powiatach stołecznych zysk osiągnęło 85,3% badanych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Identyczny odsetek przedsiębiorstw wypracował zysk w powiatach o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej. Natomiast w powiatach o bezrobociu niższym od średniej krajowej zysk odnotowało 84,8% ankietowanych przedsiębiorstw (tabela 7C).

Tabela 6C. Przedsiębiorstwa eksportujące towary lub usługi w 2007 r.

Typy powiatów Przedsiębiorstwo eksportowało w 2007	Ogółem badane powiaty		Powiaty stołeczne		Powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej		Powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej	
	Liczba przedsiębiorstw	%	Liczba przedsiębiorstw	%	Liczba przedsiębiorstw	%	Liczba przedsiębiorstw	%
Tak	358	22,4	108	22,4	138	26,3	112	18,9
Nie	1241	77,6	373	77,4	387	73,7	481	81,1
Brak odpowiedzi	1	0,1	1	0,2	–	0,0	–	0,0
Razem	1600	100,0	482	100,0	525	100,0	593	100,0

Tabela 7C. Wynik finansowy badanych przedsiębiorstw na koniec grudnia 2007 r.

Typy powiatów Wynik finansowy	Ogółem badane powiaty		Powiaty stołeczne		Powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej		Powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej	
	Liczba przedsiębiorstw	%	Liczba przedsiębiorstw	%	Liczba przedsiębiorstw	%	Liczba przedsiębiorstw	%
Zysk	1362	85,1	411	85,3	445	84,8	506	85,3
Strata	149	9,3	53	11,0	51	9,7	45	7,6
Wynik w pobliżu zera	89	5,6	18	3,7	29	5,5	42	7,1
Razem	1600	100,0	482	100,0	525	100,0	593	100,0

Przeciętne wynagrodzenie brutto w badanych przedsiębiorstwach – za ostatnie dwanaście miesięcy, licząc od miesiąca poprzedzającego badania – wyniosło 2416,73 zł, co stanowi 74,5% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w październiku 2008 r. Najwyższy poziom średniej płacy wystąpił w badanych przedsiębiorstwach z powiatów stołecznych – 2968,89 zł, najniższy poziom odnotowano w powiatach o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej – 2058,25 zł (tabela 8C).

Tabela 8C. Przeciętne wynagrodzenie brutto w badanych przedsiębiorstwach za ostatnie 12 miesięcy, licząc od miesiąca poprzedzającego badania, według typów powiatów

Typy powiatów	Średnia płaca	Liczba odpowiedzi
Powiaty stołeczne	2968,89	462
Powiaty o stopie bezrobocia niższej od średniej stopy krajowej	2337,75	510
Powiaty o stopie bezrobocia wyższej od średniej stopy krajowej	2058,25	580
Ogółem	2416,73	1552

W przypadku 76,7% respondentów przeciętne wynagrodzenie brutto kształtowało się poniżej 3242 zł, tj. poniżej średniego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w październiku 2008 r. Najwięcej ankietowanych pracodawców – 22,4%, deklaroowało płacę z przedziału od 1126 zł (płaca minimalna) do 1500 zł. Przewiętne wynagrodzenie powyżej kwoty 3242 zł oferowało 18,9% badanych przedsiębiorców (por. tabela 9C).

Tabela 9C. Struktura przedsiębiorstw według przeciętnego wynagrodzenia brutto za ostatnie 12 miesięcy, licząc od miesiąca poprzedzającego badania w listopadzie 2008 r.

Przeciętne wynagrodzenie	Liczba przedsiębiorstw	Procent wskazań
Do 1126 zł	144	9,0
Od 1127 zł do 1500 zł	358	22,4
Od 1501 zł do 2000 zł	266	16,6
Od 2001 zł do 2500 zł	222	13,9
Od 2501 zł do 3242 zł	237	14,8
Powyżej 3242 zł	303	18,9
Brak odpowiedzi	70	4,4
Ogółem	1600	100,0

Warto podkreślić, że na podstawie wyżej przedstawionych, deklarowanych przez pracodawców informacji o przeciętnym wynagrodzeniu brutto nie można precyzyjnie orzekać o dopasowaniu próby badawczej do populacji generalnej przedsiębiorstw z punktu widzenia tego kryterium. Z informacji uzyskanych od ankietowanych wynika, że pracodawcy podawali zaniżone szacunkowe dane, nieuwzględniające wielu składników wynagrodzeń, które przez Główny Urząd Statystyczny liczone są do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw.

Załącznik 4

Dodatkowe zestawienia tabelaryczne wyników pięciu edycji badań (październik 2006 r., maj 2007 r., listopad 2007 r., maj 2008 r., listopad 2008 r.)

Część I. Wyniki ankiety dla pracodawców

Tabela 1D. Przedsiębiorstwa skłonne są zaoferować poszukiwanym pracownikom wynagrodzenie (w %):

Kategorie odpowiedzi	X 2006*	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Zdecydowanie niższe, niż oferowało 6 miesięcy temu	0,1	0,0	0,2	0,1	0,3
Trochę niższe, niż oferowało 6 miesięcy temu	2,2	1,3	0,8	0,7	1,3
Na zbliżonym poziomie	38,7	28,6	30,1	31,0	36,4
Trochę wyższe, niż oferowało 6 miesięcy temu	45,8	52,9	32,5	31,0	19,1
Zdecydowanie wyższe, niż oferowało 6 miesięcy temu	12,0	16,0	7,6	5,4	2,3
Nie dotyczy	b.d.	b.d.	24,6	27,6	37,0
Brak odpowiedzi	1,2	1,3	4,3	4,3	3,8
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*Niż rok temu.

Tabela 2D. Przewidywania pracodawców na temat kształtowania się, w ciągu najbliższych 6 miesięcy, przeciętnego wynagrodzenia w kierowanych przez nich przedsiębiorstwach (w %)

Kategorie odpowiedzi	X 2006*	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Przeciętne wynagrodzenie wzrośnie	57,3	49,0	48,4	35,6	27,1
Będzie na zbliżonym poziomie	30,6	39,3	39,3	52,8	61,3
Przeciętne wynagrodzenie spadnie	0,6	0,3	0,4	0,2	1,8
Trudno powiedzieć	10,7	11,1	11,8	11,2	9,7
Brak odpowiedzi	0,8	0,4	0,1	0,2	0,2
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* W ciągu najbliższych 12 miesięcy.

Tabela 3D. Wpływ migracji zarobkowych na przewidywany wzrost wynagrodzeń w ankietowanych przedsiębiorstwach (w %):

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Duży	b.d.	28,1	12,7	7,4	1,2
Średni	b.d.	23,1	26,0	21,4	10,9
Mały	b.d.	25,8	23,6	27,7	23,3
Czynnik ten w ogóle nie będzie miał wpływu	b.d.	22,1	36,7	41,9	62,1
Brak odpowiedzi	b.d.	0,9	1,0	1,6	2,5
Ogółem	b.d.	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 4D. Przewidywania dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług, w badanych przedsiębiorstwach, w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w %)

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Spadek marży	b.d.	13,7	12,3	12,8	18,4
Utrzymanie się marży na dotychczasowym poziomie	b.d.	48,9	55,6	59,6	55,7
Wzrost marży	b.d.	20,0	16,4	14,6	10,7
Trudno powiedzieć	b.d.	10,8	14,6	12,6	14,4
Brak odpowiedzi	b.d.	6,7	1,2	0,5	0,8
Ogółem	b.d.	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 5D. Przewidywania dotyczące kształtowania się produktywności pracy, w badanych przedsiębiorstwach, w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w %)

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Produktywność pracy wzrośnie	b.d.	21,4	20,9	23,4	17,4
Utrzyma się na dotychczasowym poziomie	b.d.	59,4	62,9	60,5	63,4
Produktywność pracy spadnie	b.d.	1,3	2,5	1,7	3,9
Trudno powiedzieć	b.d.	17,6	13,1	13,9	14,8
Brak odpowiedzi	b.d.	0,4	0,6	0,5	0,5
Ogółem	b.d.	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 6D. Przewidywania respondentów na temat kształtowania się cen produktów lub usług, które stanowią podstawowy przedmiot działalności ankietyowanych przedsiębiorstw, w okresie najbliższych 6 miesięcy (w %):

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Ceny wzrosną	b.d.	39,3	37,8	31,4	28,6
Ceny pozostaną bez zmian	b.d.	42,3	37,9	45,7	41,3
Ceny spadną	b.d.	3,8	3,5	3,9	8,4
Trudno powiedzieć	b.d.	14,1	20,1	18,7	21,6
Brak odpowiedzi	b.d.	0,6	0,7	0,3	0,2
Ogółem	b.d.	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 7D. Opinie respondentów na temat problemów ze znalezieniem odpowiednich pracowników w ciągu ostatnich 6 miesięcy (w %):

Kategorie odpowiedzi	X 2006*	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Były problemy	63,2	69,8	53,9	48,2	41,7
Nie było problemów	36,5	29,8	45,6	51,8	58,1
Brak odpowiedzi	0,3	0,4	0,5	0,1	0,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*Pytanie dotyczyło 9 miesięcy poprzedzających badania.

Tabela 8D. Wolne miejsca pracy w ankietyowanych przedsiębiorstwach (w %):

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Są wolne miejsca pracy	38,0	43,5	39,3	39,7	28,6
Nie ma wolnych miejsc pracy	62,0	56,5	60,6	60,3	71,3
Brak odpowiedzi	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 9D. Zamiary respondentów co do zatrudnienia (wzrost lub spadek zatrudnienia) w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w %):

Kategorie odpowiedzi	X 2006*	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Zwiększenie liczby pracowników zatrudnionych na umowę o pracę	49,2	47,5	40,7	40,7	27,8
Utrzymanie liczby pracowników na dotychczasowym poziomie	46,5	48,7	56,2	56,4	65,3
Zmniejszenie liczby pracowników zatrudnionych na umowę o pracę	4,2	3,3	2,8	2,8	6,5
Brak odpowiedzi	0,1	0,6	0,3	0,1	0,4
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*Dotyczy najbliższych 12 miesięcy.

Tabela 10D. Prognozy respondentów dotyczące stopnia trudności w znalezieniu pracowników w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w %):

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Łatwiej będzie znaleźć pracowników niż w ubiegłym roku	b.d.	1,5	4,4	10,2	27,3
Stopień trudności znalezienia pracowników pozostanie bez zmian	b.d.	20,0	32,8	40,4	42,9
Trudniej będzie znaleźć pracowników niż w ubiegłym roku	b.d.	57,3	35,9	24,3	7,8
Liczmy się nawet z taką możliwością, że w ogóle nie znajdziemy dodatkowych pracowników	b.d.	12,2	6,3	4,3	2,6
Trudno powiedzieć	b.d.	8,4	19,4	20,1	19,4
Brak odpowiedzi	b.d.	0,5	1,2	0,7	0,1
Ogółem	b.d.	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 11D. Przewidywania respondentów na temat kształtowania się w najbliższym okresie stopy bezrobocia w powiecie, w którym znajduje się siedziba ankietowanego przedsiębiorstwa (w %)

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Znacznie się zmniejszy	b.d.	11,6	7,4	7,2	0,9
Zmniejszy się umiarkowanie	b.d.	44,5	42,2	41,1	11,6
Utrzyma się na dotychczasowym poziomie	b.d.	24,5	31,9	34,6	34,6
Zwiększy się	b.d.	3,1	2,9	4,1	37,1
Znacznie się zwiększy	b.d.	0,5	0,1	0,6	2,1
Trudno powiedzieć	b.d.	15,2	14,9	12,2	13,6
Brak odpowiedzi	b.d.	0,9	0,6	0,3	0,1
Ogółem	b.d.	100,0	100,0	100,0	100,0

Część II. Wyniki ankiety dla bezrobotnych

Tabela 1d. Jaka minimalna miesięczna płaca netto („na rękę”) skłoniłaby respondentów do podjęcia pracy w regionie, w którym mieszkają, przy dojazdach nie dłuższych niż pół godziny w jedną stronę?

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Średnia minimalna miesięczna płaca netto (w PLN)	1226,53	1338,34	1486,27	1536,05	1588,40
Średni szacowany koszt dojazdów do pół godziny (w PLN)	145,08	153,74	161,19	156,67	161,31

Tabela 2d. Jaka minimalna miesięczna płaca netto („na rękę”) skłoniłaby respondentów do podjęcia pracy w regionie, w którym mieszkają, przy dojazdach około jednej godziny w jedną stronę?

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Średnia minimalna miesięczna płaca netto (w PLN)	1558,37	1705,99	1880,20	1929,11	1985,76
Średni szacowany koszt dojazdów do jednej godziny (w PLN)	249,38	253,91	271,25	261,77	265,16

Tabela 3d. Czy respondenci byliby gotowi zmienić miejsce zamieszkania, gdyby znaleźli atrakcyjną i dobrze płatną pracę poza obecnym miejscem zamieszkania (w %)?

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Tak	47,5	41,7	39,8	31,1	29,1
Nie	52,1	57,6	60,0	68,8	70,7
Brak odpowiedzi	0,5	0,7	0,3	0,2	0,2
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 4d. Jaka minimalna miesięczna płaca netto („na rękę”) skłoniłaby respondentów do zmiany miejsca zamieszkania w celu podjęcia pracy?

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Płaca netto („na rękę”) w zł	2 260,32	2 457,84	2 667,00	2 776,10	2 920,23

Tabela 5d. Powody podjęcia przez respondentów decyzji o wyjeździe za granicę w celach zarobkowych (w %):

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Znacznie wyższe zarobki	b.d.	38,8	38,0	41,3	40,7
Znacznie lepsze warunki pracy	b.d.	11,2	12,7	11,9	12,1
Większe możliwości rozwoju	b.d.	4,4	3,6	4,2	4,0
Nauka języka	b.d.	14,9	12,9	13,0	13,8
Chęć poznania innych krajów	b.d.	7,5	7,9	8,4	8,1
Podjęta za granicą nauka	b.d.	0,2	0,5	0,6	0,5
Dostałem(am) ciekawą propozycję pracy	b.d.	6,2	6,2	b.d.	b.d.
Nie mogłem(am) znaleźć pracy w kraju	b.d.	13,2	15,7	16,4	17,1
Inne przyczyny	b.d.	3,0	2,0	3,0	2,9
Brak odpowiedzi	b.d.	0,7	0,6	1,2	0,7
Ogółem	b.d.	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 6d. Jeżeli respondenci wyjeżdżali za granicę w celach zarobkowych, czy pracując za granicą wykonywali pracę w swoim zawodzie (w %)?

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Tak	b.d.	19,4	17,6	20,1	24,8
Nie	b.d.	73,8	77,5	78,2	73,9
Brak odpowiedzi	b.d.	6,9	5,0	1,7	1,4
Ogółem	b.d.	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 7d. Czy w okresie najbliższych 6 miesięcy respondenci zamierzają podjąć pracę za granicą (w %)?

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Tak	b.d.	17,7	15,0	12,1	10,2
Nie	b.d.	81,9	84,8	87,9	89,7
Brak odpowiedzi	b.d.	0,4	0,2	0,0	0,2
Ogółem	b.d.	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 8d. Jeżeli w okresie najbliższych 6 miesięcy respondenci zamierzają podjąć pracę za granicą, to co skłania ich do wyjazdu (w %)?

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Nie mogę znaleźć pracy w kraju	b.d.	18,4	18,4	19,4	19,8
Znacznie wyższe zarobki	b.d.	39,0	36,0	39,5	36,4
Znacznie lepsze warunki pracy	b.d.	10,7	12,3	12,1	13,6
Większe możliwości rozwoju	b.d.	6,6	4,5	4,8	4,2
Nauka języka	b.d.	9,9	11,3	10,4	11,6
Chęć poznania innych krajów	b.d.	3,3	3,5	3,5	3,1
Zamierzam podjąć za granicą naukę	b.d.	0,5	0,7	0,6	0,9
Otrzymałem(am) ciekawą propozycję pracy	b.d.	2,5	2,5	b.d.	b.d.
Za granicą pracują już krewni (znajomi)	b.d.	8,2	7,5	9,2	9,3
Inne przyczyny	b.d.	0,7	0,7	0,6	0,9
Brak odpowiedzi	b.d.	0,2	2,8	0,0	0,2
Ogółem	b.d.	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 9d. Jaka, zdaniem respondentów, część osób zarejestrowanych w urzędach pracy nielegalnie pracuje zarobkowo?

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Okolo (średnia w %)	38,93	43,05	40,29	40,31	37,1

Tabela 10d. Czy respondenci byliby w stanie podjąć pracę, gdyby miała się ona rozpocząć w ciągu najbliższego tygodnia (w %)?

Kategorie odpowiedzi	X 2006	V 2007	XI 2007	V 2008	XI 2008
Tak	b.d.	82,6	82,2	81,0	81,1
Nie	b.d.	17,2	17,7	18,8	18,4
Brak odpowiedzi	b.d.	0,2	0,2	0,3	0,6
Ogółem	b.d.	100,0	100,0	100,0	100,0

Załącznik 5

Ankieta dla pracodawców

Badania rynku pracy prowadzone przez Narodowy Bank Polski

Nr ankiety:							
-------------	--	--	--	--	--	--	--

Data badania:							
	d	d	m	m	r	r	r

METRYCZKA PRZEDSIĘBIORSTWA

1. Nazwa przedsiębiorstwa.

2. Siedziba przedsiębiorstwa.

Powiat

3. Czterocyfrowy symbol rodzaju podstawowej działalności gospodarczej PKD

PKD nadawane firmom do dn. 31.12.2007 r.

lub

PKD nadawane firmom od dn. 01.01.2008 r.

--	--	--	--

--	--	--	--

4. Na koniec 2007 roku przedsiębiorstwo zanotowało:

	a. Zysk.
	b. Stratę.
	c. Osiągnęła wynik w pobliżu zera.

5. Jaki procent sprzedaży w 2007 roku był kierowany na eksport?

	a. Nie dotyczy – firma nie eksportowała.
	b. Wielkość sprzedaży na eksport w %

6. Liczba pracujących w Państwa przedsiębiorstwie według stanu na koniec III kwartału 2008 roku:

(zaznacz dowolną liczbę odpowiedzi)

- a. Liczba zatrudnionych na umowę o pracę.
 b. Liczba pracujących na umowę cywilno-prawną.
 c. Liczba pracujących na zasadzie samozatrudnienia.
 d. Liczba osób pracujących na innych zasadach.

7. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Państwa przedsiębiorstwie za ostatnie 12 miesięcy, licząc od miesiąca poprzedzającego badania, wynosi

(prosimy podać wszystkie składniki – wynagrodzenie brutto plus wszystkie składniki dodatkowe, np. premie, bonusy).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto:

RUCH KADROWY PRACOWNIKÓW

8. Czy w ciągu ostatnich 6 miesięcy miała miejsce sytuacja, w której pracownicy zatrudnieni na umowę o pracę przestali pracować?

- a. Tak.
 b. Nie. /Przejdź do pytania 12/

9. Jeżeli odpowiedź na pytanie 8 „Tak”, to podaj liczbę pracowników, którzy:

(zaznacz dowolną liczbę odpowiedzi)

- a. Zostali zwolnieni.
 b. Skończyły się im umowy na czas określony i w związku z tym odeszli.
 c. Przeszli na emerytury lub renty.
 d. Odeszli z własnej inicjatywy.

10. Jeżeli odpowiedź na pytanie 9 „a”, to powodem zwolnień były:
(zaznacz maksymalnie 3 odpowiedzi)

☐	a. Nowe inwestycje powodujące ograniczenia miejsc pracy (modernizacja).
☐	b. Zmniejszenie sprzedaży krajowej.
☐	c. Zmniejszenie sprzedaży eksportowej.
☐	d. Pogorszenie możliwości finansowych firmy.
☐	e. Restrukturyzacja firmy.
☐	f. Inne przyczyny.

Podaj jakie inne przyczyny:

11. Zdaniem Państwa pracownicy, którzy z własnej inicjatywy odchodzili z Państwa przedsiębiorstwa, najczęściej:
(zaznacz jedną odpowiedź)

☐	a. Przechodzili do pracy w innych przedsiębiorstwach w kraju.
☐	b. Wyjeżdżali do pracy za granicę.
☐	c. Odchodzili z pracy z innych przyczyn.

Podaj z jakich innych przyczyn:

☐	d. Nie dotyczy. Nie było przypadku odejścia pracownika z własnej inicjatywy.

12. Czy w ciągu ostatnich 6 miesięcy Państwa przedsiębiorstwo zatrudniło nowych pracowników?

☐	a. Tak.
☐	b. Nie. /Przejdź do pytania 14/

13. Jeżeli odpowiedź na pytanie 12 „Tak”, to ilu pracowników zatrudniło przedsiębiorstwo:

a. Na zasadzie umowy o pracę.	____
b. W tym w ramach promocji zatrudnienia prowadzonej przez powiatowe urzędy pracy (staże absolwenckie lub przygotowanie do zawodu).	____

14. Czy w ciągu ostatnich 6 miesięcy mieliście Państwo problemy ze znalezieniem odpowiednich pracowników?

	a. Tak.
	b. Nie. /Przejdź do pytania 16/

15. Jeżeli odpowiedź na pytanie 14 „Tak”, dlaczego mieliście Państwo trudności ze znalezieniem pracowników?

Zaznacz nie więcej niż trzy odpowiedzi (ankieter wręcza respondentowi kartę respondenta)

	a. Brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami.
	b. Oczekiwania płacowe kandydatów były nie do przyjęcia.
	c. Trudne warunki pracy, których nie zaakceptowali kandydaci.
	d. Niechęć kandydatów do dalekich dojazdów do pracy.
	e. Emigracja zarobkowa pracowników.
	f. Brak kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości.
	g. Mała dyspozycyjność kandydatów.
	h. Inne trudności.

Podaj jakie inne trudności:

16. Czy w przedsiębiorstwie są aktualnie wolne miejsca pracy?

	a. Tak.
	b. Nie. /Przejdź do pytania 18/

17. Jeżeli odpowiedź na pytanie 16 „Tak”, to jaka jest aktualna liczba wolnych stanowisk pracy?

Liczba wakatów:

ZAMIARY PRZEDSIĘBIORSTWA (WZROST LUB SPADEK ZATRUDNIENIA)

18. W ciągu najbliższych 6 miesięcy Państwa przedsiębiorstwo zamierza:

	a. Zwiększyć liczbę pracowników zatrudnionych na umowę o pracę o ____ osób. /Przejdź do pytania 20/
	b. Utrzymać liczbę pracowników na tym samym poziomie. /Przejdź do pytania 20/
	c. Zmniejszyć liczbę pracowników zatrudnionych na umowę o pracę o ____ osób.

19. Jeżeli odpowiedź na pytanie 18 „c”, to zmniejszenie liczby pracowników zatrudnionych na umowę o pracę będzie wynikało z:

(Zaznacz nie więcej niż 3 odpowiedzi)

☐	a. Nowe inwestycje powodujące ograniczenia miejsc pracy (modernizacja).
☐	b. Zmniejszenie sprzedaży krajowej.
☐	c. Zmniejszenie sprzedaży eksportowej.
☐	d. Pogorszenie możliwości finansowych firmy.
☐	e. Restrukturyzacja firmy.
☐	f. Inne przyczyny.

Podaj jakie inne przyczyny:

20. Czy, według Państwa oceny, w ciągu najbliższych 6 miesięcy:

(zaznacz jedną odpowiedź)

☐	a. Łatwiej będzie znaleźć pracowników niż w analogicznym okresie roku ubiegłego.
☐	b. Stopień trudności znalezienia pracowników pozostanie bez zmian.
☐	c. Trudniej będzie znaleźć pracowników niż w analogicznym okresie roku ubiegłego.
☐	d. Liczymy się nawet z taką możliwością, że w ogóle nie znajdziemy potrzebnych nam pracowników.
☐	e. Trudno powiedzieć.

21. Jeżeli w przedsiębiorstwie są wakaty lub przedsiębiorstwo zamierza zatrudnić pracowników (w ciągu najbliższych 6 miesięcy) – to przedsiębiorstwo jest skłonne zaoferować poszukiwanym pracownikom wynagrodzenie:

(zaznacz jedną odpowiedź)

☐	a. Zdecydowanie niższe, niż oferowało w analogicznym okresie roku ubiegłego.
☐	b. Trochę niższe, niż oferowało w analogicznym okresie roku ubiegłego.
☐	c. Na zbliżonym poziomie.
☐	d. Trochę wyższe, niż oferowało w analogicznym okresie roku ubiegłego.
☐	e. Zdecydowanie wyższe, niż oferowało w analogicznym okresie roku ubiegłego.
☐	f. Nie dotyczy.

PRZEWIDYWANE ODEJŚCIA PRACOWNIKÓW

22. Czy sądzicie Państwo, że w ciągu najbliższych 6 miesięcy z Państwa przedsiębiorstwa odejdzie część pracowników, mimo że przedsiębiorstwu zależy na ich pozostaniu?

☐	a. Tak.
☐	b. Nie. /Przejdź do pytania 25/
☐	c. Trudno powiedzieć. /Przejdź do pytania 25/

23. Jeżeli odpowiedź na pytanie 22 „Tak”, czy przewidywane odejścia pracowników wpłyną negatywnie na działalność przedsiębiorstwa w stopniu:

☐	a. Dużym.
☐	b. Średnim.
☐	c. Małym.
☐	d. Nie będą miały wpływu.

24. Jeżeli odpowiedź na pytanie 22 „Tak”, to w jakim stopniu przewidywane odejścia pracowników będą spowodowane emigracjami zarobkowymi?

☐	a. Dużym.
☐	b. Średnim.
☐	c. Małym.
☐	d. Czynniki ten w ogóle nie będzie miał wpływu.

WYNAGRODZENIA I PRODUKTYWNOŚĆ PRACY

25. Uprzejmie prosimy o wyrażenie swojej opinii dotyczących zachowań kandydatów do pracy na terenie powiatu, w którym działa Państwa przedsiębiorstwo. Osoby, które już świadczą pracę, są skłonne kontynuować pracę u dotychczasowego pracodawcy lub podjąć pracę u innego pracodawcy za wynagrodzenie:

	Wysokiej klasy specjalści	Robotnicy wykwalifikowani	Robotnicy niewykwalifikowani
a. Zdecydowanie niższe niż 6 miesięcy temu.			
b. Trochę niższe niż 6 miesięcy temu.			
c. Zbliżone do wynagrodzeń sprzed 6 miesięcy.			
d. Trochę wyższe niż 6 miesięcy temu.			
e. Zdecydowanie wyższe niż 6 miesięcy temu.			
f. Trudno powiedzieć.			

26. Zdaniem Państwa, osoby bezrobotne są skłonne podjąć pracę w powiecie, w którym działa Państwa przedsiębiorstwo, za wynagrodzenie:

	Bezrobotni będący wysokiej klasy specjalistami	Bezrobotni wykwalifikowani	Bezrobotni niewykwalifikowani
a. Zdecydowanie niższe niż 6 miesięcy temu.			
b. Trochę niższe niż 6 miesięcy temu.			
c. Zbliżone do wynagrodzeń sprzed 6 miesięcy.			
d. Trochę wyższe niż 6 miesięcy temu.			
e. Zdecydowanie wyższe niż 6 miesięcy temu.			
f. Trudno powiedzieć.			

27. Zdajemy sobie sprawę, że trudno jest formułować jednoznacznie prognozy. Prosimy jednak o podzielenie się z nami Państwa przypuszczeniami w sprawie kształtowania się wynagrodzeń. Czy w ciągu najbliższych 6 miesięcy przeciętne wynagrodzenie w Państwa przedsiębiorstwie:

<input type="text"/>	a. Wzrosnie o	<input type="text"/>	%
<input type="text"/>	b. Będzie na zbliżonym poziomie. /Przejdź do pytania 32/		
<input type="text"/>	c. Spadnie o	<input type="text"/>	% /Przejdź do pytania 31/
<input type="text"/>	d. Trudno powiedzieć. /Przejdź do pytania 32/		

28. Jeżeli odpowiedź na pytanie 27 „a”, to prognozowany wzrost wynagrodzeń w Państwa przedsiębiorstwie będzie się łączył z:

<input type="text"/>	a. Spadkiem wydajności pracy pracowników.
<input type="text"/>	b. Wydajność pracy pracowników będzie utrzymana na dotychczasowym poziomie.
<input type="text"/>	c. Wzrostem wydajności pracy pracowników podobnym do wzrostu wynagrodzeń.
<input type="text"/>	d. Wyższym wzrostem wydajności pracy pracowników niż wzrost wynagrodzeń.

29. Jeżeli odpowiedź na pytanie 27 „a”, to przewidywany wzrost wynagrodzeń będzie podyktowany:

Zaznacz nie więcej niż trzy odpowiedzi (ankieter wręcza respondentowi kartę respondenta)

☐	a. Żądaniami pracowników.
☐	b. Coroczną waloryzacją (wynikającą np. z układu zbiorowego).
☐	c. Chęcią zatrzymania najlepszych pracowników.
☐	d. Dobrymi wynikami przedsiębiorstwa.
☐	e. Przedsiębiorstwa w regionie też podwyższają więc my też musimy.
☐	f. Wzrostem wydajności pracy pracowników.
☐	g. Innymi przyczynami.

Podaj jakimi innymi przyczynami:

30. Jeżeli odpowiedź na pytanie 27 „a”, to przewidywany wzrost wynagrodzeń będzie powodowany emigracją zarobkową, w stopniu:

☐	a. Dużym.
☐	b. Średnim.
☐	c. Małym.
☐	d. Czynniki ten w ogóle nie będzie miał wpływu.

/Przejdź do pytania 32/

31. Jeżeli odpowiedź na pytanie 27 „c”, to proszę powiedzieć, z czego będą wynikały spadki wynagrodzeń?

☐	a. Pogorszenie sytuacji finansowej przedsiębiorstwa.
☐	b. Restrukturyzacja przedsiębiorstwa.
☐	c. Wysokie bezrobocie w regionie powoduje, że możemy obniżyć zarobki pracownikom.
☐	d. Inne przyczyny.

Podaj inne przyczyny:

32. Jak, według Państwa przypuszczeń, będzie kształtowała się marża na sprzedaży towarów i usług w Państwa przedsiębiorstwie w najbliższych 6 miesiącach?

☐	a. Spadek marży.
☐	b. Utrzymanie się marży na dotychczasowym poziomie.
☐	c. Wzrost marży.
☐	d. Trudno powiedzieć.

33. W ciągu najbliższych 6 miesięcy produktywność pracy w Państwa przedsiębiorstwie:

(Produktywności pracy rozumiemy jako liczbę jednostek produktów lub usług przypadających na jednostkę pracy, np. na jednego zatrudnionego. Wzrost produktywności pracy może być efektem wdrożenia nowych technologii, lepszej organizacji pracy, nowych technik, lepszego zarządzania wiedzą lub innych innowacji. Może również wynikać z bardziej efektywnego wykorzystania pracowników bez wdrażania jakichkolwiek innowacji, związanych z organizacją pracy, technologiami, zarządzaniem wiedzą lub techniką).

____	a. Wzrosła o ____ %
____	b. Utrzyma się na dotychczasowym poziomie. /Przejdź do pytania 35/
____	c. Spadła o ____ % /Przejdź do pytania 35/
____	d. Trudno powiedzieć. /Przejdź do pytania 35/

34. Jeżeli odpowiedź na pytanie 33 „a”, to proszę oszacować, w jakich proporcjach na wzrost produktywności pracy będą miały wpływ innowacje (technologiczne, techniczne, organizacyjne), a w jakim wzrost wydajności pracy pracowników:

Innowacje	Bardziej efektywne wykorzystanie pracowników	Łącznie
..... % %	100%

35. Ile wynosiły przychody z podstawowej działalności gospodarczej w Państwa przedsiębiorstwie w okresie ostatnich 6 miesięcy? /w zł/

36. Jak Państwo przewidujecie, ile wyniosą przychody z podstawowej działalności gospodarczej w Państwa przedsiębiorstwie w okresie najbliższych 6 miesięcy? /w zł/

CENY

37. W okresie najbliższych 6 miesięcy ceny produktów lub usług, które stanowią podstawowy przedmiot działalności Państwa przedsiębiorstwa:

____	a. Wzrosną o ____ %
____	b. Nie zmienią się. /Przejdź do pytania 40/
____	c. Spadną o ____ % /Przejdź do pytania 39/
____	d. Trudno powiedzieć. /Przejdź do pytania 40/

38. Jeżeli odpowiedź na pytanie 37 „a”, to planowany wzrost cen będzie podyktowany:
(zaznacz nie więcej niż trzy odpowiedzi)

☐	a. Wzrostem popytu krajowego.
☐	b. Wzrostem popytu zagranicznego.
☐	c. Wzrostem kosztów pracy.
☐	d. Wzrostem pozostałych kosztów produkcji (np. surowców, energii).
☐	e. Firmy w regionie/branży podwyższają ceny, więc i my również je podnosimy.
☐	f. Innymi przyczynami.

Podaj jakimi innymi przyczynami:

/Przejdź do pytania 40/

39. Jeżeli odpowiedź na pytanie 37 „c”, to prognozowany spadek cen będzie wynikał:
Zaznacz nie więcej niż trzy odpowiedzi (ankieter wręcza respondentowi kartę respondenta)

☐	a. Ze spadku popytu krajowego.
☐	b. Ze spadku popytu zagranicznego.
☐	c. Ze wzmożonej konkurencji ze strony produktów krajowych.
☐	d. Ze wzmożonej konkurencji ze strony produktów z importu.
☐	e. Z chęci zwiększenia udziału w rynku poprzez redukcję cen sprzedaży.
☐	f. Ze spadku kosztów pracy.
☐	g. Ze spadku pozostałych kosztów produkcji (np. surowców, energii).
☐	h. Z innych przyczyn.

Podaj inne przyczyny:

INNE CECHY RYNKU PRACY

40. Jak, zdaniem Państwa, ukształtuje się stopa bezrobocia w powiecie w najbliższym okresie:

(zaznacz jedną odpowiedź)

☐	a. Znacznie się zmniejszy.
☐	b. Zmniejszy się umiarkowanie.
☐	c. Utrzyma się na dotychczasowym poziomie.
☐	d. Zwiększy się.
☐	e. Znacznie się zwiększy.
☐	f. Trudno powiedzieć.

DZIĘKUJĘ BARDZO ZA UDZIELONE ODPOWIEDZI

KONIEC ANKIETY

41. Uwagi i inne opinie respondenta

Notatka ankietera

Załącznik 6

Ankieta dla bezrobotnych

Badania rynku pracy prowadzone przez Narodowy Bank Polski

Numer ankiety

--	--	--	--	--	--	--	--

Data badania:

d	d	m	m	r	r	r	r

OCENA SYTUACJI ŻYCIOWEJ BEZROBOTNEGO

1. Jak Pan(i) ocenia możliwość znalezienia pracy w powiecie, w którym Pan(i) zamieszkuje?

	a. Bardzo łatwo jest znaleźć pracę.
	b. Raczej łatwo jest znaleźć pracę.
	c. Raczej trudno jest znaleźć pracę.
	d. Bardzo trudno jest znaleźć pracę.
	e. Trudno powiedzieć.

2. Jak Pan(i) przypuszcza, czy w ciągu najbliższych 6 miesięcy znajdzie Pan(i) pracę na zasadzie umowy o pracę?

	a. Tak.
	b. Nie.
	c. Trudno powiedzieć.

3. Jak Pan(i) ocenia swoją sytuację życiową?

	a. Bardzo zła.
	b. Zła.
	c. Taka sobie.
	d. Dobra.
	e. Bardzo dobra.

4. Czy Pana(i) zdaniem, wszystkie osoby bezrobotne, które korzystają z zasiłków z urzędu pracy lub z ośrodków pomocy społecznej, słusznie ją otrzymują?

☐	a. Tak. / Przejdź do pytania 6/
☐	b. Nie.
☐	c. Nie mam zdania. / Przejdź do pytania 6/

5. Jeżeli odpowiedź na pytanie 4 jest „b”, to dlaczego Pan(i) tak uważa?
(Proszę wskazać nie więcej niż 3 kategorie).

☐	a. Wiele osób pracuje „na czarno”.
☐	b. Pomoc zniechęca do szukania pracy lub jej podjęcia.
☐	c. Otrzymujący pomoc mają dobrą sytuację materialną.
☐	d. Otrzymywana pomoc jest źle wykorzystywana.
☐	e. Inne uzasadnienie.

Podaj jakie inne uzasadnienie:

6. Pana(i) zdaniem, jaka część osób zarejestrowanych w urzędach pracy nielegalnie pracuje zarobkowo? Proszę podać swoje szacunki w procentach.

☐	a. Nie ma takich.
☐	b. Około ____ %
☐	c. Trudno powiedzieć.

7. Jak duży jest, Pana(i) zdaniem, udział wśród bezrobotnych takich osób, które rejestrują się jako bezrobotni, chociaż w ogóle nie zamierzają ani szukać, ani podjąć legalnej pracy? Proszę podać swoje szacunki w procentach.

☐	a. Nie ma takich /Przejdź do pytania 9/.
☐	b. Około ____ %
☐	c. Trudno powiedzieć /Przejdź do pytania 9/.

8. Jeżeli odpowiedź na pytanie 7 jest „b”, dlaczego niektóre osoby zarejestrowane w urzędach pracy nie podejmują legalnego zatrudnienia, chociaż istnieje możliwość jego znalezienia?

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 kategorie (ankieter wręcza respondentowi kartę respondenta)

☐	a. Dobrze sobie radzą finansowo bez stałej pracy.
☐	b. Brak im zaradności, nie potrafią znaleźć sobie pracy.
☐	c. Oplaca im się korzystać z zasiłków lub pomocy społecznej.
☐	d. Mogą liczyć na pomoc rodziny pracującej w kraju.
☐	e. Mogą liczyć na pomoc rodziny pracującej za granicą.
☐	f. Pracują na czarno.
☐	g. Nie mają potrzebnych kwalifikacji.
☐	h. Okresowo pracują za granicą.
☐	i. Nie chcą lub nie mogą zmieniać miejsca zamieszkania.
☐	j. Są zarejestrowani wyłącznie w celu nabycia ubezpieczenia zdrowotnego.
☐	k. Nie chce im się pracować.
☐	l. Inne powody.

Podaj jakie inne powody:

9. Czy byłby Pan/Pani w stanie podjąć pracę, gdyby miała się ona rozpocząć w ciągu najbliższego tygodnia?

☐	a. Tak.
☐	b. Nie.

AKTYWNOŚĆ BEZROBOTNYCH

10. W jaki sposób stara się Pan(i) poprawić swoją sytuację?

Proszę wskazać nie więcej niż 3 kategorie (ankieter wręcza respondentowi kartę respondenta)

☐	a. Poszukuję jakiegokolwiek pracy.
☐	b. Poszukuję pracy w swoim zawodzie.
☐	c. Poszukuję pracy satysfakcjonującej mnie pod względem finansowym.
☐	d. Zamierzam wyjechać do innej miejscowości w Polsce.
☐	e. Zamierzam wyjechać za granicę w celach zarobkowych.
☐	f. Podejmuję prace dorywcze.
☐	g. Organizuję własną firmę.
☐	h. Pracuję sezonowo w kraju.
☐	i. Pracuję sezonowo za granicą.
☐	j. Podnoszę swoje kwalifikacje.
☐	k. Podejmuję inne przedsięwzięcia.

Podaj jakie inne przedsięwzięcia:

11. Czy w okresie ostatnich 6 miesięcy powiatowy urząd pracy przedstawił Panu(i) ofertę/oferty pracy?

☐	a. Tak.
☐	b. Nie. /Przejdź do pytania 14/

12. Jeżeli odpowiedź na pytanie 11 jest „Tak”, czy Pan(i) się nią zainteresował(a)?

☐	a. Nie zainteresowałem(am) się /Przejdź do pytania 14/.
☐	b. Tak, skontaktowałem(am) się z pracodawcą, ale nie zostałem(am)/zatrudniony(a) /Przejdź do pytania 14/.
☐	c. Tak, skontaktowałem(am) się z pracodawcą, ale nie odpowiadała mi ta praca.
☐	d. Tak, skontaktowałem(am) się z pracodawcą i pracowałem(am) przez krótki okres czasu /Przejdź do pytania 14/.

13. Jeżeli odpowiedź na pytanie 12 jest „c”, to dlaczego nie przyjął Pan(i) propozycji?
(Proszę wskazać nie więcej niż 3 kategorie)

	a. Proponowane wynagrodzenie nie było satysfakcjonujące.
	b. Praca kolidowała z innymi obowiązkami (np. ze studiami, obowiązkami rodzinnymi).
	c. Nie odpowiadało mi miejsce pracy (zbyt dalekie dojazdy).
	d. W mojej ocenie praca była zbyt ciężka.
	e. Inny powód.

Podaj jaki inny powód:

14. Co Panu(i) najbardziej utrudnia znalezienie pracy?

Proszę wskazać nie więcej niż 3 kategorie (ankieter wręcza respondentowi kartę respondenta)

	a. W ogóle brak ofert pracy.
	b. Brak satysfakcjonujących mnie finansowo ofert pracy.
	c. Brak ofert pracy w moim zawodzie.
	d. Brak doświadczenia zawodowego (nie mam praktyki w swoim zawodzie).
	e. Nie mam znajomości „układów”.
	f. Nie wiem jak poszukiwać pracy.
	g. Nie stać mnie na opłaceniu kursów i szkoleń.
	h. Nie potrafię się zmobilizować do bardziej aktywnego poszukiwania pracy.
	i. Wiek.
	j. Nie jestem dyspozycyjny (godziny nocne, wyjazdy, obowiązki rodzinne)
	k. Nie mogę zmienić miejsca zamieszkania.
	l. Zły stan zdrowia.
	m. Pracodawcy są zainteresowani zatrudnianiem „na czarno”, a nie legalnie.
	n. Nie posiadam odpowiednich kwalifikacji.
	o. Inne powody.

Podaj jakie inne powody:

MOBILNOŚĆ RYNKU PRACY W WOJEWÓDZTWIE I WYNAGRODZENIA

15. Jaka minimalna miesięczna płaca netto („na rękę”) skłoniłaby Pana(nią) do podjęcia pracy w regionie, w którym Pan(i) mieszka, przy dojazdach nie dłuższych niż pół godziny w jedną stronę?

☐	a. Żadna /Przejdź do pytania 17/.	
☐	b. W wysokości	<input type="text"/> zł

16. Jak Pan(i) szacuje koszty takich dojazdów do pracy?

Koszty dojazdów do pracy

 zł

17. Jaka minimalna miesięczna płaca netto („na rękę”) skłoniłaby Pana(nią) do podjęcia pracy w regionie, w którym Pan(i) mieszka, przy dojazdach około jednej godziny w jedną stronę?

☐	a. Żadna /Przejdź do pytania 19/.	
☐	b. W wysokości	<input type="text"/> zł

18. Jak Pan(i) szacuje koszty takich dojazdów do pracy?

Koszty dojazdów do pracy

 zł

19. Czy był(a)by Pani(i) gotów(owa) zmienić miejsce zamieszkania, gdyby znalazł(a) Pan(i) atrakcyjną i dobrze płatną pracę poza obecnym miejscem zamieszkania?

☐	a. Tak
☐	b. Nie /Przejdź do pytania 21/

20. Jaka minimalna miesięczna płaca netto („na rękę”) skłoniłaby Pana(nią) do zmiany miejsca zamieszkania w celu podjęcia pracy?

Płaca netto („na rękę”)

 zł

ZAGRANICZNE MIGRACJE ZAROBKOWE

21. Czy kiedykolwiek wyjeżdżał(a) Pan(i) za granicę w celach zarobkowych?

☐	a. Tak, i znalazłem(am) pracę.
☐	b. Tak, ale nie znalazłem(am) pracy i wróciłem do kraju.
☐	c. Nie /Przejdź do pytania 29/.

22. Jeżeli odpowiedź na pytanie 21 jest „a” lub „b”, to do jakiego kraju(ów) Pan(i) wyjeżdżał(a)?

Podaj nazwę kraju(ów):

23. Jeżeli odpowiedź na pytanie 21 jest „a” lub „b”, kiedy wyjeżdżał(a) Pan(i) za granicę w celach zarobkowych (jeśli wielokrotnie podać informację o ostatnim wyjeździe w celach zarobkowych)?

	a. W ciągu ostatnich 6 miesięcy.
	b. W ciągu ostatniego roku.
	c. Ponad rok temu.

24. Jeżeli odpowiedź na pytanie 21 jest „a”, ile miesięcy pracował(a) Pan(i) za granicą podczas ostatniego wyjazdu w celach zarobkowych?

Łączna liczba miesięcy

25. Jeżeli odpowiedź na pytanie 21 jest „a” lub „b”, dlaczego zdecydował(a) się Pan(i) na pracę za granicą?

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi (ankieter wręcza respondentowi kartę respondenta)

	a. Znacznie wyższe zarobki.
	b. Znacznie lepsze warunki pracy.
	c. Większe możliwości rozwoju.
	d. Nauka języka.
	e. Chęć poznania innych krajów.
	f. Podjęta za granicą nauka.
	g. Nie mogłem(am) znaleźć pracy w kraju.
	h. Inne przyczyny.

Podaj jakie inne przyczyny:

26. Jeżeli odpowiedź na pytanie 21 jest „a” lub „b”, jaki był Pana(i) status na rynku pracy przed wyjazdem?

☐	a. Miałem stałą pracę.
☐	b. Nie miałem stałej pracy, ale utrzymywałem się z prac dorywczych.
☐	c. Byłem bezrobotny (nie miałem, ale szukałem pracy lub prac dorywczych).
☐	d. Nie miałem pracy ani prac dorywczych, ale jej nie szukałem.

27. Jeżeli odpowiedź na pytanie 21 jest „a”, czy pracując za granicą wykonywał(a) Pan(i) pracę w swoim zawodzie?

☐	a. Tak.
☐	b. Nie.

28. Jeżeli odpowiedź na pytanie 21 jest „a”, dlaczego wrócił(a) Pan(i) do Polski?

Proszę wskazać nie więcej niż 3 odpowiedzi (ankieter wręcza respondentowi kartę respondenta)

☐	a. Poprawiła się sytuacja na rynku pracy w Polsce.
☐	b. Zaoszczędziłem(am) planowaną sumę.
☐	c. Straciłem(am) pracę i nie mogłem(am) znaleźć innej.
☐	d. Wykonywałem(am) pracę sezonową/na czas określony i nie przedłużyłem(am) umowy.
☐	e. Ze względów zdrowotnych.
☐	f. Nie planowałem(am) dłuższego pobytu.
☐	g. Inne powody.

Podaj jakie inne powody:

29. Czy w okresie najbliższych 6 miesięcy zamierza Pan(i) podjąć pracę za granicą?

☐	a. Tak.
☐	b. Nie. /Przejdź do pytania 34/

30. Jeżeli odpowiedź na pytanie 29 jest „a”, to do jakiego kraju zamierza Pan(i) wyjechać w celach zarobkowych?

Podaj nazwę kraju:

31. Jeżeli odpowiedź na pytanie 29 jest „a”, co Pana(Panią) skłania do wyjazdu za granicę do pracy?

Proszę wskazać nie więcej niż 3 odpowiedzi (ankieter wręcza respondentowi kartę respondenta)

☐	a. Nie mogę znaleźć pracy w kraju.
☐	b. Znacznie wyższe zarobki.
☐	c. Znacznie lepsze warunki pracy.
☐	d. Większe możliwości rozwoju.
☐	e. Nauka języka.
☐	f. Chęć poznania innych krajów.
☐	g. Zamierzam podjąć za granicą naukę.
☐	h. Za granicą pracują już krewni (znajomi).
☐	i. Inne przyczyny.

Podaj jakie inne przyczyny:

32. Jeżeli odpowiedź na pytanie 29 jest „a”, to proszę podać na jaki okres zamierza Pan(i) wyjechać do pracy za granicę?

☐	a. Zamierzam wyjechać na stałe.
☐	b. Zamierzam wyjechać na ____ miesięcy.

33. Jeżeli odpowiedź na pytanie 29 jest „a”, to jakie minimalne wynagrodzenie netto („na rękę”) w Polsce skłoniłoby Pana(Panią) do pozostania w kraju?

☐	a. Żadne.
☐	b. Wynagrodzenie w wysokości ____ zł

METRYCZKA

34. Nazwa województwa, w którym jest Pan(i) zarejestrowany(a) jako bezrobotny(a).

35. Nazwa powiatu, w którym jest Pan(i) zarejestrowany(a) jako bezrobotny(a).

36. Jak długo jest Pan(i) bezrobotnym (od dnia ostatniej rejestracji) w miesiącach

37. Ilu członków liczy Pana(Pani) gospodarstwo domowe?

(łącznie z Panią\Panem)

Liczba członków gospodarstwa domowego

38. Osobą w największym stopniu utrzymującą Pana(Pani) gospodarstwo domowe:

Proszę wskazać tylko 1 odpowiedź (ankieter wręcza respondentowi kartę respondenta)

☐	a. Jestem ja.
☐	b. Współmałżonek.
☐	c. Dzieci.
☐	d. Rodzice.
☐	e. Rodzeństwo.
☐	f. Dziadkowie.
☐	g. Krewni, powinowaci.
☐	h. Inne osoby.

39. Czy osoba wskazana w pytaniu 38 przebywa obecnie:

☐	a. W kraju. /Przejdź do pytania 41/
☐	b. Za granicą.

40. Jeżeli odpowiedź na pytanie 39 jest „b”, to w jakim kraju ta osoba przebywa?

Podaj nazwę kraju:

41. Kto ponadto z członków Pana(i) rodziny przebywa obecnie za granicą w celach zarobkowych

Proszę wskazać dowolną liczbę odpowiedzi (ankieter wręcza respondentowi kartę respondenta)

☐	a. Nikt więcej. /Przejdź do pytania 43/
☐	b. Współmałżonek.
☐	c. Dzieci.
☐	d. Rodzice.
☐	e. Rodzeństwo.
☐	f. Dziadkowie.
☐	g. Krewni, powinowaci.
☐	h. Inne osoby.

42. Proszę podać w jakim kraju(ach) przebywają obecnie osoby wymienione w pytaniu 41.

Podaj nazwę kraju(ów):

43. Źródła dochodów członków Pana(Pani) gospodarstwa domowego stanowią:

Proszę wskazać dowolną liczbę odpowiedzi (ankieter wręcza respondentowi kartę respondenta)

☐	a. Emerytura.
☐	b. Renta inwalidzka, renta rodzinna.
☐	c. Zasiłek z pomocy społecznej w kraju.
☐	d. Zasiłek z pomocy społecznej za granicą.
☐	e. Zasiłek dla bezrobotnych w kraju.
☐	f. Zasiłek dla bezrobotnych za granicą.
☐	g. Alimony.
☐	h. Wynagrodzenie za stałą pracę w kraju.
☐	i. Wynagrodzenie za stałą pracę za granicą.
☐	j. Wynagrodzenie za pracę dorywczą w kraju.
☐	k. Wynagrodzenie za pracę dorywczą za granicą.
☐	l. Dochody z prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej w kraju.
☐	m. Dochody z prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej za granicą.
☐	n. Dochody z gospodarstwa rolnego.
☐	o. Stypendium.
☐	p. Inne dochody.

44. Łączne dochody netto Pana (Pani) gospodarstwa domowego w miesiącu poprzedzającym badania wynosiły:

	zł
--	----

45. Pana(Pani) osobiste dochody od dnia ostatniej rejestracji w urzędzie pracy składały się z następujących składników:

Proszę wskazać dowolną liczbę odpowiedzi (ankieter wręcza respondentowi kartę respondenta)

☐	a. Zasiłek dla bezrobotnych.
☐	b. Zasiłek socjalny.
☐	c. Dofinansowanie czynszu.
☐	d. Wynagrodzenie za pracę stałą.
☐	e. Wynagrodzenie za prace dorywcze.
☐	f. Wynagrodzenie za pracę niesubsydiowaną (np. sezonową).
☐	g. Wynagrodzenie za pracę subsydiowaną (np.: staż, przygotowanie zawodowe, prace interwencyjne, roboty publiczne, dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej).
☐	h. Brak dochodów.
☐	i. Inne.

46. Pana(Pani) osobiste dochody netto w miesiącu poprzedzającym badania wynosiły łącznie:

<input type="text"/>	zł
----------------------	----

47. Płeć:

☐	a. Kobieta.
☐	b. Mężczyzna.

48. Wykształcenie:

☐	a. Wyższe.
☐	b. Średnie.
☐	c. Zasadnicze zawodowe i niższe.

49. Wiek

<input type="text"/>	lat
----------------------	-----

50. Dodatkowe uwagi respondenta.

Notatka ankietera